

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
ในอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง

นางสาวกलयใจ เย็นรักษา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2564

**Factors Affecting to Success of Community Enterprises Operations
in Sikao District, Trang Province**

Miss Kloyjai Yenruksa

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2021

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บัณฑิตที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเสนา
จังหวัดตรัง

ชื่อและนามสกุล นางสาวกลอยใจ เย็นรักษา

วิชาเอก ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง

2. รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2565

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.ฉัฐฉิณี หาญกิตติชัย)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศรีราม)

ศษ.ดร.ศษ.ดร.

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง

ผู้วิจัย นางสาวกลอยใจ เข็นรักษา รหัสนักศึกษา 2629003134

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง (2) รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ คุ้มทรัพย์

ปีการศึกษา 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกและการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 2) ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 4) การได้รับและความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน และ 5) วิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ประชากร คือ วิสาหกิจชุมชนในอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง จำนวน 79 แห่ง สมาชิกรวม 2,757 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.07 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 191 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่ายตามสัดส่วน ใช้แบบสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุดค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ มีอายุเฉลี่ย 50.88 ปี สมาชิกครัวเรือน เฉลี่ย 4.40 คน เข้าร่วมเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 4.19 ปี รายได้จากวิสาหกิจชุมชน เฉลี่ย 76,706.63 บาทต่อปี การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในด้านการจัดการองค์กร การจัดการการผลิต การจัดการการตลาด การจัดการการเงิน ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของสมาชิก และการสนับสนุนจากภาครัฐ ทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง 2) ความสำเร็จในการดำเนินงานภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองได้เป็นความสำเร็จในการดำเนินงานมากที่สุด ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน (Z) ได้แก่ ด้านการจัดการการตลาด (X_1) ด้านภาวะผู้นำ (X_2) และด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ (X_3) โดยสมการสามารถทำนายความสำเร็จได้ร้อยละ 73.9 ได้สมการถดถอยพหุคูณ $Z = 0.220 (X_1) + 0.332 (X_2) + 0.359 (X_3)$ 3) ปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ซึ่งปัญหาด้านการจัดการการตลาด เป็นปัญหาในการดำเนินงานสูงสุด มีข้อเสนอแนะในประเด็นการมีส่วนร่วมของหน่วยงานเพื่อการพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ และหาช่องทางการจำหน่ายใหม่ๆ หรือตลาดที่มีความมั่นคง 4) สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ได้รับความรู้และความต้องการความรู้ในการดำเนินงานในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบระหว่างการได้รับความรู้และความต้องการความรู้พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทุกประเด็น และ 5) แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน คือ การสนับสนุนของ หน่วยงานภาครัฐ ในการให้ความรู้เรื่องการตลาด การทำแผนธุรกิจ และพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำของวิสาหกิจชุมชน ผ่านนักส่งเสริมการเกษตร โดยวิธีการบรรยาย ร่วมกับการสาธิตและฝึกปฏิบัติ

คำสำคัญ ความสำเร็จการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน แนวทางการส่งเสริม

Thesis title: Factors Affecting to Success of Community Enterprises Operations in Sikao District, Trang Province

Researcher: Miss Kloyjai Yenruksa **ID:** 2629003134;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr.Jinda Khlitong, Associate Professor;

(2) Dr.Chalernsak Toomhirun, Associate Professor **Academic year:** 2021

Abstract

The objectives of this research were to study 1) general information of the members and the operation of the community enterprise 2) success factors in the operation of the community enterprise 3) problems and suggestions in the operation of the community enterprise 4) the receiving and needs in the extension of the operation of the community enterprise and 5) the analysis of the extension guidelines on the operation of the community enterprise.

The population of this research was 2,757 members from 79 community enterprises in Sikao district, Trang province. The sample size of 191 people was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.07 and proportioned simple random sampling method. Data were collected by conducting interview and were analyzed by using statistics such as frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, T-test, multiple regression analysis, and content analysis.

The results of the research found out that 1) most of the community enterprise members had the average age of 50.88 year of age, had the average member in the household of 4.40 people, and participated as members for 4.19 years on average. The average income from the community enterprise was 76,706.63 Baht/year. The operation of the community enterprise regarding organizational management, production management, marketing management, financial management, leadership, participation of the members, and support from the government sector, all were at the moderate level. 2) Success in the operation, overall, was at the moderate level with the community enterprise able to self-sustain as the most successful aspect for the operation. Regarding the success factors in the operation (Z) were such as marketing management (X3), leadership (X5), and support from the government sector (X7) which resulted in multiple linear regression equation $Z = 0.220(X3) + 0.332(X5) + 0.359(X7)$. The equation was able to successfully predict at 73.9%. 3) Problems in the operation of the community enterprise, overall, were at the low level with the most problematic problem be the issue regarding the participation of the agencies to develop goods and products and to seek new distribution channels or secure marketing. 4) Members of the community enterprises received the knowledge and needs in the knowledge of the operation at the high level. In comparing between the knowledge receiving and needs for knowledge found out that there was the difference at statistically significant level of 0.06 on every aspect. 5) The extension guidelines for the operation of the community enterprise included the support from the government sector in giving out the knowledge about marketing, business plan creation, and leadership skill development of the community enterprise through agricultural extension officers by giving out lecture along with demonstration and practice.

Keywords: Success Community enterprise operation, Extension guideline

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สามารถสำเร็จลุล่วงด้วยดีจากความกรุณา และความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมศักดิ์ คุ้มหิรัญ และรองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้คำปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์และติดตามอย่างใกล้ชิดเป็นอย่างดี ตลอดจนคณาจารย์จากสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้กรุณาชี้แนะและเอาใจใส่เป็นอย่างดี ตลอดจนให้การสนับสนุน ให้ความรู้ คำแนะนำ และข้อคิดเห็นต่างๆ ในการทำการวิจัย ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี อีกทั้งต้องขอขอบพระคุณอย่างยิ่ง ดร.ถัสสุณี หาญกิตติชัย ประธานกรรมการ ที่ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่าน และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่อำนวยความสะดวกทุกด้านซึ่งทำให้การศึกษาประสบผลสำเร็จ ขอขอบคุณสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเสียว จังหวัดตรังทุกท่านที่เสียสละเวลาและให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ขอขอบคุณเพื่อนๆ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร เพื่อนๆ รุ่นที่ 22 รุ่นพี่และรุ่นน้องนักศึกษาปริญญาโท มสธ. สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ทุกท่านที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจกันและกันตลอดมา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้รับการช่วยเหลือและกำลังใจจากครอบครัว เพื่อน ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ตลอดจนบุคคลต่างๆ ที่ให้ความช่วยเหลืออีกมากที่ไม่สามารถกล่าวนามได้ทั้งหมด ในที่นี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา ความปรารถนาดีของทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณ และขอบคุณมาในโอกาสนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเกิดประโยชน์และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน ช่วยในการพัฒนาให้เกิดสิ่งที่ดีขึ้น ขอกราบขอบพระคุณผู้มีพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

กลอยใจ เย็นรักษา

กรกฎาคม 2565

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน	8
แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	11
แนวคิดความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	21
บริบทชุมชนอำเภอสีกา จังหวัดตรัง	26
แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริม	28
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	36
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	42
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	42
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	43
การเก็บรวบรวมข้อมูล	47
การวิเคราะห์ข้อมูล	47

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	52
ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกและการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	52
ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	64
ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	73
การได้รับความรู้และความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	78
วิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	81
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	84
สรุปการวิจัย	84
อภิปรายผล	90
ข้อเสนอแนะ	94
บรรณานุกรม	96
ภาคผนวก	101
ก เครื่องมือการวิจัย	102
ข ตารางผลการวิเคราะห์	112
ประวัติผู้วิจัย	130

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา	43
ตารางที่ 4.1 แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ของเพศ อายุ และระดับการศึกษาของสมาชิก	52
ตารางที่ 4.2 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	54
ตารางที่ 4.3 สรุปรูปภาพรวมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	58
ตารางที่ 4.4 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการองค์กร	59
ตารางที่ 4.5 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการการผลิต	60
ตารางที่ 4.6 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการการตลาด	60
ตารางที่ 4.7 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการการเงิน	61
ตารางที่ 4.8 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านภาวะผู้นำ	62
ตารางที่ 4.9 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก	63
ตารางที่ 4.10 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ	64
ตารางที่ 4.11 สรุปรูปภาพรวมระดับความสำเร็จในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	65
ตารางที่ 4.12 ความสำเร็จในการดำเนินงานฯ ด้านวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองได้	65
ตารางที่ 4.13 ความสำเร็จในการดำเนินฯ ด้านวิสาหกิจชุมชนมีผลกำไร มั่งคั่งทางเศรษฐกิจ	66
ตารางที่ 4.14 ความสำเร็จในการดำเนินฯ ด้านพัฒนาและปรับปรุงวิสาหกิจชุมชนต่อเนื่อง	66
ตารางที่ 4.15 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการดำเนินงานกับภาพรวมความสำเร็จในการ ดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	67
ตารางที่ 4.16 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการดำเนินงานกับความสำเร็จด้านวิสาหกิจชุมชน พึ่งตนเองได้	68
ตารางที่ 4.17 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการดำเนินงานกับความสำเร็จด้านวิสาหกิจชุมชนมีผล กำไร มั่งคั่งทางเศรษฐกิจ	69
ตารางที่ 4.18 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการดำเนินงานกับความสำเร็จด้านพัฒนาและปรับปรุง วิสาหกิจชุมชนต่อเนื่อง	70
ตารางที่ 4.19 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ	71
ตารางที่ 4.20 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของ วิสาหกิจชุมชน	72

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.21 สรุปภาพรวมระดับปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	73
ตารางที่ 4.22 ระดับปัญหาในการดำเนินงานฯ ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม	74
ตารางที่ 4.23 ระดับปัญหาในการดำเนินงานฯ ด้านการจัดการการผลิต	74
ตารางที่ 4.24 ระดับปัญหาในการดำเนินงานฯ ด้านการจัดการการตลาด	75
ตารางที่ 4.25 ระดับปัญหาในการดำเนินงานฯ ด้านการจัดการการเงิน	75
ตารางที่ 4.26 ระดับปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ด้านภาวะผู้นำ	76
ตารางที่ 4.27 ระดับปัญหาในการดำเนินงานฯ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก	76
ตารางที่ 4.28 ระดับปัญหาในการดำเนินงานฯ ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ	77
ตารางที่ 4.29 แสดงค่าเฉลี่ย และแปรผล ระดับการได้รับความรู้และระดับความต้องการความรู้ใน การส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	79
ตารางที่ 4.30 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปรผลระดับความต้องการช่องทาง การส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	80
ตารางที่ 4.31 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับภาพรวมการดำเนินงานของ วิสาหกิจชุมชน	81

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
ภาพที่ 4.1 แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของของวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอสีเกา จังหวัดตรัง	82

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิสาหกิจชุมชน (community enterprise) หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิตินบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่เป็นนิตินบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน ความหมายของวิสาหกิจชุมชนโดยสรุป คือ การประกอบการเพื่อการจัดการ "ทุนของชุมชน" อย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง ปัจจุบันมีวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับกรมส่งเสริม การเกษตรแล้วถึงจำนวน 94,150 แห่ง (ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน (SMCE) สำนักงานเลขานุการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2564) โดยวิสาหกิจชุมชนเป็นหนึ่งในนโยบายของรัฐบาล เพื่อการแก้ปัญหาภาพรวมของประเทศ เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนเป็นการประกอบการเพื่อการจัดการทุนของชุมชน โดยคนในชุมชน อย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างรายได้ เพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน นอกจากนี้วิสาหกิจชุมชนยังเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง และเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน สร้างรากฐานที่มั่นคงให้ประเทศ จากแนวคิดและนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน ด้วยกิจกรรมวิสาหกิจ ชุมชน รัฐบาลจึงได้เสนอร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนเข้าสู่รัฐสภา โดยผ่านความเห็นชอบจากวุฒิสภา เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2547 และผ่านความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2548 ซึ่งนำลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในวันที่ 18 มกราคม 2548 และมีผลใช้บังคับในวันถัดจากประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือ ตั้งแต่วันที่ 19 มกราคม 2548 เป็นต้น ไป เพื่อส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน ให้เป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างพอเพียง ซึ่งจำนวนหนึ่งอยู่ในระดับที่ไม่พร้อมจะเข้ามาแข่งขันทางการค้า ให้ได้รับการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการ และพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจชุมชน มีความเข้มแข็ง สามารถพัฒนาสู่การเป็นผู้ประกอบการของหน่วยธุรกิจที่สูงขึ้น โดยมีนายกรัฐมนตรี

เป็นประธานคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และมีอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นเลขานุการ

ปัจจุบันมีวิสาหกิจชุมชนเข้ารับการจดทะเบียนทั่วประเทศ จำนวน 94,150 แห่ง แต่จากการประเมินศักยภาพของวิสาหกิจ ชุมชนพบว่า มีวิสาหกิจชุมชนในระดับดีร้อยละ 22.46 เท่านั้น (สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2564) สาเหตุหนึ่งที่วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เกิดจากความไม่เข้าใจในเจตนารมณ์ที่แท้จริงของวิสาหกิจชุมชน ขาดความสามารถในการบริหารจัดการ เพื่อยกระดับการผลิตและการจำหน่าย อีกทั้งยังขาดการจัดการความรู้ เพื่อนำไปสู่การนำความรู้ทางภูมิปัญญาไปต่อยอดกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้มีข้อจำกัด ในการยกระดับความสามารถในวิชาชีพ (ชาญยุทธ์ ภาณุทัต และคณะ, 2558) ซึ่งวิสาหกิจชุมชนที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่จังหวัดตรัง จำนวน 676 แห่ง จากการรวบรวมข้อมูลพบว่า การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน มีทั้งที่ประสบความสำเร็จ มีศักยภาพ สามารถบริหารจัดการกลุ่มได้ดี และมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และบางแห่งมีการล้มเลิกการดำเนินการ ทำให้เกิดความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่งว่า เหตุใดกลุ่มเกษตรกรบางกลุ่มถึงยังดำเนินการและสามารถประสบความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่ม ในขณะที่บางกลุ่มกลับล้มเลิกการดำเนินกิจกรรม

อำเภอสิเกา ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของ จังหวัดตรัง มีวิสาหกิจชุมชนที่มาขอจดทะเบียนครอบคลุมทุกตำบลทั้งหมดจำนวน 79 แห่ง (ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชนกองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกรมส่งเสริมการเกษตร, 2564) มีกิจกรรมที่ดำเนินงานหลากหลายทั้งด้านผลิตสินค้าเกษตร การแปรรูปสินค้าเกษตร และด้านการบริการ โดยที่วิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพในการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จ คือการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีผลการประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในระดับดี และมีการขอต่อทะเบียนดำเนินการทุกปีเพียงครั้งหนึ่งของวิสาหกิจชุมชนทั้งหมด สำหรับกลุ่มที่มีการดำเนินกิจกรรมที่ไม่ประสบผลสำเร็จ และดำเนินการไม่ต่อเนื่อง อาจเนื่องมาจากการส่งเสริมจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่เข้าไปส่งเสริมยังมีน้อย หรือการส่งเสริมโดยที่ไม่ได้ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของวิสาหกิจชุมชน ว่ามีปัญหาในด้านใดและต้องการได้รับการส่งเสริมในด้านไหน รูปแบบใด ทำให้ไม่สามารถช่วยแก้ไขปัญหา หรือไม่ได้รับแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงาน ที่เหมาะสม อีกทั้งปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเองในเรื่องการบริหารจัดการในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านผู้นำ และการบริหารวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารตลาด ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ จึงทำให้วิสาหกิจชุมชนมีศักยภาพไม่มากพอในการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ ทำให้เกิดการล้มเลิกกิจการไป

จากเหตุผลและข้อมูลข้างต้น จะพบปัญหาที่สำคัญต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน เช่น ด้านการบริหารจัดการ ด้านการตลาด ด้านการเงินบัญชี ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ และด้านอื่นๆ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นต้องได้รับการศึกษา วิจัย เพื่อหาความต้องการในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนที่มีความชัดเจน และสามารถนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในชุมชนต่อไป หัวข้อ ปัจจัยหรือกระบวนการดำเนินงานในด้านใดบ้าง ที่จะทำให้อำเภอวิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จ จึงเกิดเป็นข้อคำถามที่ผู้วิจัยสนใจจะหาคำตอบ งานวิจัยนี้จึงวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเสนา จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งคำตอบที่ได้จากการศึกษาข้างต้นในประเด็นข้างต้น จะสามารถตอบคำถามและเป็นข้อมูลหรือแนวทางในการดำเนินงานให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่นๆ รวมถึงนักวิจัย นักวิชาการ นักส่งเสริมที่สนใจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

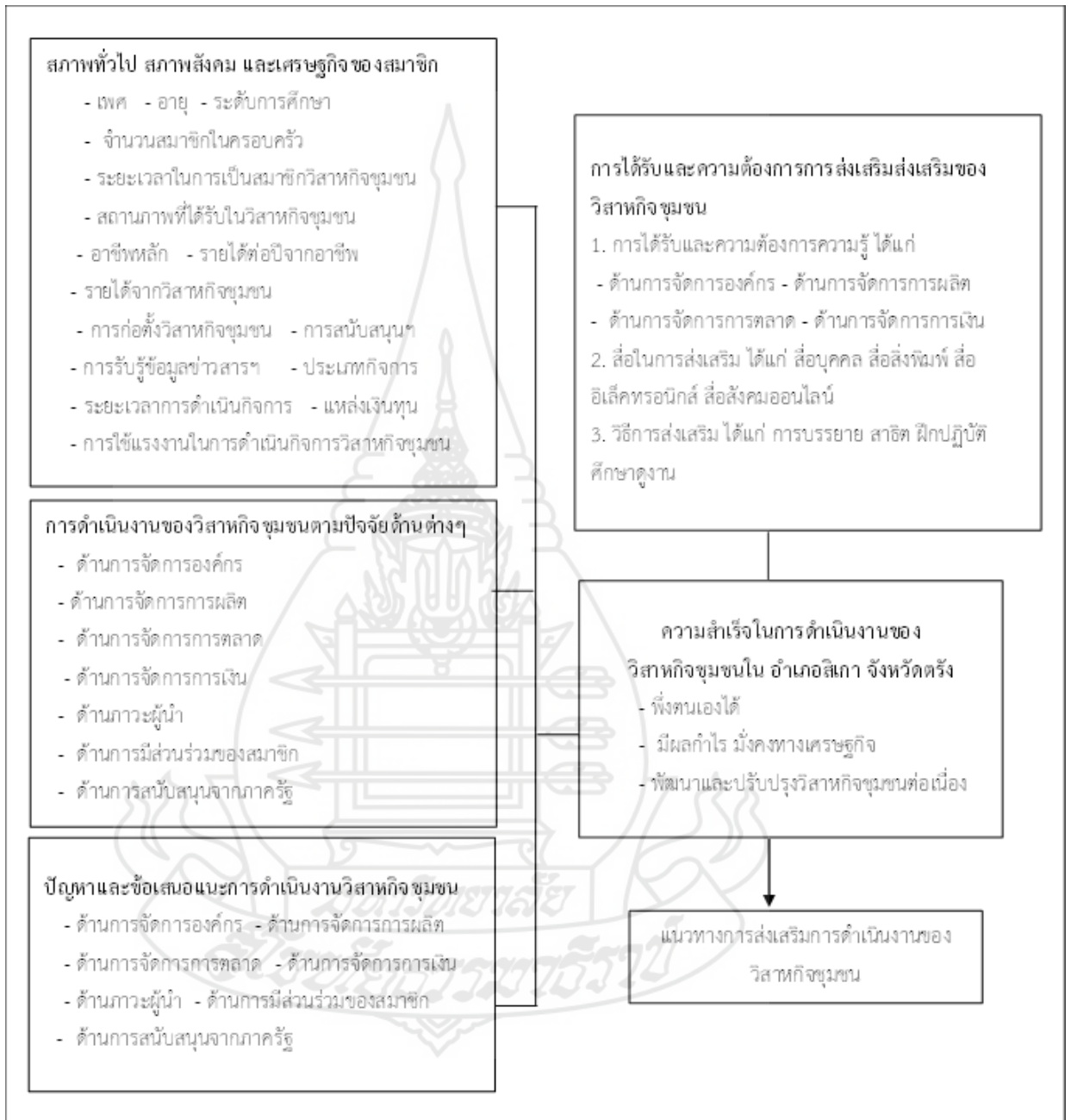
จากความสำคัญ และประเด็นปัญหาการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้จำนวน 5 ข้อ ดังนี้

- 2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของสมาชิกและการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
- 2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
- 2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
- 2.4 เพื่อศึกษาการได้รับและความต้องการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
- 2.5 เพื่อวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมากำหนดประเด็นในการศึกษาได้ จำนวน 5 ประเด็น ได้แก่ 1) สภาพทั่วไป สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 2) สภาพการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน 3) ความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน และ 5) การ

ได้รับความรู้และความต้องการการส่งเสริมการดำเนินของวิสาหกิจชุมชน โดยแสดงในกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง โดยประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

3.1 สภาพทั่วไป สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพหลัก รายได้ต่อปีจากอาชีพหลัก ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก วิสาหกิจชุมชน รายได้จากวิสาหกิจชุมชน สถานภาพที่ได้รับในวิสาหกิจชุมชน การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในเรื่องการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประเภทกิจการของวิสาหกิจชุมชน ระยะเวลาการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน แหล่งเงินทุน การใช้แรงงานในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน

3.2 สภาพการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ด้านการจัดการองค์กร ด้านการจัดการการผลิต ด้านการจัดการการตลาด ด้านการจัดการการเงิน ด้านภาวะผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ

3.3 ความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองได้ วิสาหกิจชุมชนมีผลกำไร มุ่งคงทางเศรษฐกิจ พัฒนาและปรับปรุงวิสาหกิจชุมชนต่อเนื่อง

3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ปัญหาด้านการจัดการองค์กร ด้านการจัดการการผลิต ด้านการจัดการการตลาด ด้านการจัดการการเงิน ด้านภาวะผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ และข้อเสนอแนะของเกษตรกร

3.5 การได้รับและความต้องการการส่งเสริมความรู้ ได้แก่ ด้านการจัดการองค์กร ด้านการจัดการการผลิต ด้านการจัดการการตลาด และด้านการจัดการการเงิน การนำไปใช้ประโยชน์สื่อในการส่งเสริม ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อสังคมออนไลน์ และวิธีการส่งเสริม ได้แก่ การบรรยาย สาธิต ฝึกปฏิบัติ ศึกษาดูงาน

4. สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้ คือ ปัจจัยการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ด้านการจัดการองค์กร ด้านการจัดการการผลิต ด้านการจัดการการตลาด ด้านการจัดการการเงิน ด้านภาวะผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ มีอย่างน้อย 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง

5. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสีเกา จังหวัดตรัง มีขอบเขตการวิจัย จำนวน 5 ข้อ ดังนี้

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาสำหรับการวิจัยครั้งนี้ไว้ในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกและการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 2) ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน และ 4) การได้รับและความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

5.2 ขอบเขตด้านประชากร การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตประชากรเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสีเกา จังหวัดตรังเท่านั้น

5.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้กำหนดพื้นที่ที่ทำการวิจัยเป็นอำเภอสีเกา จังหวัดตรัง

5.4 ขอบเขตด้านเวลา ผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาการวิจัยครอบคลุม ระยะเวลาเตรียมการวิจัย ระยะเวลาดำเนินการวิจัย และระยะสรุป รายงานผลการวิจัย ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2564 ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2565 รวมระยะเวลา 10 เดือน

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสีเกา จังหวัดตรัง มีนิยามศัพท์เฉพาะงานวิจัยเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน จำนวน 5 ข้อ ดังนี้

6.1 วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้าและการให้บริการที่ขึ้นทะเบียนตามหลักเกณฑ์ตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 กับกรมส่งเสริมการเกษตรมีกิจกรรมและการดำเนินงานอยู่ในพื้นที่อำเภอสีเกา จังหวัดตรัง

6.2 สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หมายถึง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมในพื้นที่อำเภอสีเกา จังหวัดตรัง

6.3 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน หมายถึง ปัจจัยในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านต่างๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ด้านการจัดการองค์กร ด้านการจัดการการผลิต ด้านการจัดการการตลาด ด้านการจัดการการเงิน ด้านภาวะผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ

6.4 ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน หมายถึง วิสาหกิจชุมชนที่สามารถดำเนินกิจการและมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง สร้างรายได้และลดรายจ่ายให้ชุมชน ทำให้ชุมชนเข้มแข็งพึ่งพาตนเอง

6.5 แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน หมายถึง แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงาน เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนนำไปปฏิบัติ แล้วเกิดประโยชน์ เกิดการพัฒนาและสามารถเพิ่มศักยภาพในการดำเนินงานกิจการของวิสาหกิจชุมชนให้ประสบความสำเร็จ

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลของการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสีกา จังหวัดตรัง จะทำให้ทราบถึง บริบททั่วไปของวิสาหกิจชุมชนสภาพการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนและการได้รับความรู้และความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนให้ทราบถึงแนวทางและความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนซึ่งมีประโยชน์ที่จะได้รับใน 4 ด้าน ดังนี้

7.1 ด้านผู้วิจัย เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยในการนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทาง ในการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตรัง

7.2 ด้านประชากรเป้าหมาย เพื่อเป็นประโยชน์แก่ เกษตรกรในการพัฒนากระบวนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

7.3 ด้านหน่วยงาน เพื่อเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ในการนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนี้ไปใช้บูรณาการการทำงานส่งเสริมและพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน

7.4 ด้านวิชาการ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ นิสิต นักศึกษา นักวิจัย ในการใช้แนวทางหรือข้อมูลอ้างอิงในการทำวิจัยครั้งต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชน เป็นแนวคิดที่มุ่งประโยชน์ทั้งในเชิงพาณิชย์และผลทางสังคมให้กับชุมชน โดยเกิดจากความต้องการรวมกลุ่มกันของชุมชนเพื่อช่วยเหลือกัน ในการดำเนินกิจการต่างๆ ที่มีลักษณะเป็นการประกอบการบริหารจัดการเชิงธุรกิจ ประเด็นที่ต้องกล่าวถึงเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน จึงได้แก่ ความหมายของวิสาหกิจชุมชน ความสำคัญของวิสาหกิจชุมชน องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน และประเภทของวิสาหกิจชุมชน มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ความหมายของวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชน เป็นกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า หรือการให้บริการ หรือการอื่นๆ โดยดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกัน ประกอบกิจการดังกล่าว ซึ่งจะเป็นนิติบุคคลหรือไม่เป็นนิติบุคคลก็ได้ เพื่อสร้างรายได้ และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน คือความหมายของวิสาหกิจชุมชนที่สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2548) กล่าวในพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ซึ่งคู่มือการบริหารกิจการวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร (2551, น.1) กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นการประกอบกิจการของชุมชน ซึ่งรวมถึงกระบวนการคิด การจัดการ ผลิตผลผลิต ทรัพยากร และทุนต่างๆ โดยภูมิปัญญาของชุมชน เพื่อสร้างรายได้ สวัสดิการ ความมั่นคงให้ครอบครัวและชุมชนและมุ่งเน้นประโยชน์ทางสังคมของชุมชนมากกว่าการแสวงหากำไรสูงสุด

พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) กล่าวถึง วิสาหกิจชุมชน ว่ามาจากการผสมระหว่างคำว่า วิสาหกิจและชุมชน วิสาหกิจ หมายถึง การประกอบกิจการ เช่น การผลิต การขนส่ง การจำหน่าย เป็นการประกอบการที่ยาก สลับซับซ้อน หรือเสี่ยงต่อการขาดทุนล้มละลาย ส่วน ชุมชน หมายถึง หมู่ชน กลุ่มชน กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน เช่นเดียวกับเสรี พงศ์พิศ (2552, น. 9-10) ที่กล่าวถึงความหมายของวิสาหกิจชุมชน ว่าเป็นการที่คนกลุ่มหนึ่งในชุมชนมารวมมือกันทำอะไรบางอย่างที่เกี่ยวกับการผลิต การแปรรูป การจัดการทรัพยากร การจัดการทุน การจัดการตลาด โดยมีการซื้อขายในลักษณะสหกรณ์ แต่แตกต่างกันที่ระเบียบและกฎเกณฑ์ ซึ่งวิสาหกิจชุมชนเน้นการ

แบ่งปัน การช่วยเหลือกัน มากกว่าการแข่งขัน วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นหน่วยที่ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ไม่แตกแยก แบ่งพวก และไม่ต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง เพราะวิสาหกิจชุมชนคือการเน้นการช่วยเหลือ และซงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังขรัตน์ (2556) กล่าวถึง วิสาหกิจชุมชน ว่าเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชนซึ่งเป็นเศรษฐกิจฐานรากโดยรวมของประเทศ การทำกิจการวิสาหกิจชุมชนตั้งอยู่บนฐานความรู้และเศรษฐกิจพอเพียง วิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จจะต้องเริ่มจากกิจการขนาดเล็กที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับเทคโนโลยีอย่างง่าย เพื่อการบริโภคในท้องถิ่นหรือการซื้อขายในตลาดชุมชนก่อนเมื่อใดได้ฝึกฝนความสามารถจากประสบการณ์ จึงพัฒนาต่อยอดให้มีความก้าวหน้าขึ้น มีการพัฒนาการผลิตที่มีมาตรฐาน การบริหารการตลาด การเงิน การบัญชี ที่เป็นระบบ เพื่อเตรียมพร้อมกับการแข่งขันทางการค้า

จากข้อมูลดังกล่าว จึงสามารถสรุปความหมายของวิสาหกิจชุมชนได้ว่า วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจการของชุมชนที่เกิดจากการรวมกลุ่มของคนในชุมชน ที่มีความต้องการผลิตสินค้า หรือการให้บริการอย่างเดียวกัน โดยมีการใช้ภูมิปัญญา ทรัพยากรและทุนต่างๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อสร้างรายได้และสามารถพึ่งพาตนเอง ครอบคลุมและชุมชน โดยมุ่งเน้นประโยชน์ทางสังคมของชุมชนและสมาชิกมากกว่าการแสวงหากำไรสูงสุด

1.2 ความสำคัญของวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น.9-10) กล่าวถึง ความสำคัญของวิสาหกิจชุมชน ว่าเป็นเครื่องมือแก้ปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน ระหว่างชุมชน จนถึงระดับประเทศดังนี้

1.2.1 เป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนเป็นภาคการผลิตและการสร้างรายได้ของระบบเศรษฐกิจชุมชน กิจกรรมวิสาหกิจชุมชนที่มีความหลากหลาย จะทำให้ชุมชนมีกิน มีใช้ มีรายได้พึ่งตนเองได้ ทำให้เศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง

1.2.2 เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ควบคู่กับการพัฒนากิจการ เพราะวิสาหกิจชุมชนเน้นกระบวนการเรียนรู้และการทำกิจกรรมบนฐานความรู้ ซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินกิจการ

1.2.3 เป็นทางเลือกใหม่ ที่ช่วยให้คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้และมีความเชื่อมั่น ที่จะสร้างสรรค์ผลผลิตเพื่อการบริโภค อุปโภค จากทุนที่มีอยู่ในชุมชน สามารถจัดการชีวิตความเป็นอยู่และพึ่งตนเองได้

1.2.4 เป็นหน่วยสร้างงาน สร้างรายได้ในชุมชน ก่อให้เกิดการจ้างงานในท้องถิ่น และลดปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานสู่ชุมชนเมืองหรือภาคอุตสาหกรรม

1.2.5 เป็นตัวกลาง ที่สำคัญทำให้คนในชุมชนได้งานร่วมกัน

1.2.6 เป็นตัวอย่างของการผลิต ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการฟื้นฟูระบบนิเวศ โดยรวม

กรมส่งเสริมการเกษตร (2557, น.12) กล่าวว่า ความสำคัญของวิสาหกิจชุมชน คือ 1) วิสาหกิจชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจพื้นฐาน ทำให้ชุมชนมีความมั่นคงในการผลิต การบริโภค การออม การลงทุนจะทำให้เศรษฐกิจมหภาคขับเคลื่อนไปได้ 2) วิสาหกิจชุมชนเป็นเงื่อนไขสำคัญในการเรียนรู้ ฟังตนเองและพลิกฟื้นพลังสำคัญ 3 เรื่องให้กลับคืน คือ ความเชื่อมั่นในตนเองของผู้คนในชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ และระบบการบริหารจัดการของชุมชน 3) คุณค่าของวิสาหกิจชุมชนจึงไม่ใช่แค่การสร้างผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มรายได้ แต่เป็นการฟื้นความสัมพันธ์ทางสังคมแบบพึ่งพาอาศัยกันกลับคืนมา ฟื้นฟูอำนาจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและผลผลิตของชุมชน โดยชุมชน ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากรเองและเป็นการฟื้นการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจของชุมชน ทำให้ชุมชนเป็นอิสระจากการพึ่งพาทภายนอก

1.3 องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2548) กล่าวถึงองค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชนที่ต้องมีอย่างน้อย 7 ประการ คือ 1) ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการเป็นหลัก คนนอกอาจจะมีส่วนร่วมและถือหุ้นได้ แต่ไม่ใช่หุ้นใหญ่ที่มีอำนาจตัดสินใจ 2) ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน ซึ่งอาจจะนำวัตถุดิบบางส่วนมาจากภายนอกบ้างแต่เน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นหลัก 3) ริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นนวัตกรรมของชุมชน เพื่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเองโดยใช้ความรู้ ภูมิปัญญา และกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมจนเกิดความมั่นใจในศักยภาพของตนเอง ก่อให้เกิดการสร้างสรรค่นวัตกรรมใหม่ 4) เป็นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานภูมิปัญญาสากลโดยการประยุกต์ให้เข้ากับเทคโนโลยีสมัยใหม่และสอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจตามยุคตามสมัย 5) มีการดำเนินการแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆอย่างเป็นระบบ 6) มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจหลัก ทั้งเรียนรู้จากความสำเร็จและความผิดพลาด เพื่อการพัฒนากิจกรรมของกลุ่มอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน 7) มีเป้าหมายที่สำคัญคือการพึ่งพาตนเองทั้งระดับครัวเรือน ชุมชน และเครือข่าย

1.4 ประเภทของวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น. 11-12) ได้แบ่งกิจการวิสาหกิจชุมชน เป็น 2 ประเภท ตามกิจกรรมที่ดำเนินการและตามระดับการพัฒนา ดังนี้

1.4.1 แบ่งตามกิจกรรมที่ดำเนินการ ประกอบด้วย

1) การแปรรูปหรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ จากผลผลิตของชุมชน ซึ่งเป็น

กิจกรรมที่ต่อเนื่องจากการผลิตทางการเกษตรที่เป็นอาชีพหลัก เพื่อการพึ่งพาตนเองและเพิ่มมูลค่าของผลผลิตทางการเกษตร เช่นการแปรรูปข้าวในกลุ่มคนที่มีอาชีพทำนา หรือกลุ่มคนที่เป็นเครือข่ายกับชาวนา การทำผลไม้แปรรูปในกลุ่มคนที่เป็นชาวสวนผลไม้ เป็นต้น

2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม จากทรัพยากรและภูมิปัญญาของชุมชน เช่น ยาสมุนไพร หัตถกรรมพื้นบ้านผ้าไหมลายพื้นเมือง ผ้าอ้อมสิริธรรมชาติ เป็นต้น

3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทดแทนการซื้อจากภายนอก เพื่อลดรายจ่ายและตอบสนองการพึ่งตนเองของชุมชน เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ เครื่องใช้ทางการเกษตร สบู่ น้ำยาล้างจาน น้ำดื่ม เป็นต้น

4) การพัฒนาระบบการตลาด การบริการ และสวัสดิการชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เช่น ร้านค้าชุมชน ท้องเที่ยวเชิงเกษตร โฮมสเตย์ ออมทรัพย์ ศูนย์สุขภาพพื้นฐาน บริการซ่อมเครื่องจักรกล

1.4.2 แบ่งตามระดับการพัฒนา ประกอบด้วย

1) **วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน** เป็นกิจการขั้นต้น การสร้างผลผลิต หรือผลิตภัณฑ์เพื่อกินเพื่อใช้ ตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานของครอบครัวและพอเพียงกับความต้องการของชุมชน

2) **วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า** เป็นกิจการที่พัฒนาต่อเนื่องจากระดับพื้นฐาน การผลิตหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบด้วยรูปแบบที่ทันสมัย ใช้ทุนและเทคโนโลยี เพื่อตอบสนองชุมชน เครือข่ายและตลาดในระดับที่กว้างขึ้น

จากแนวคิดในด้านความสำคัญของวิสาหกิจชุมชน องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน และประเภทของวิสาหกิจชุมชน สรุปได้ว่า วิสาหกิจชุมชนมีความสำคัญในด้านการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน ในการพัฒนาควบคู่กับการพัฒนากิจการ โดยการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและผลผลิตของชุมชน ก่อให้เกิดการสร้างรายได้ในชุมชน โดยวิสาหกิจชุมชนจะต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 7 ประการในการดำเนินการกิจการวิสาหกิจชุมชน และแบ่งได้เป็น 2 ประเภทตามกิจกรรมที่ดำเนินการและตามระดับการพัฒนา

2. แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีประเด็นที่ต้องกล่าวถึง ได้แก่ การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 และ 2562

(ฉบับที่ 2) การประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน และการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 และ 2562 (ฉบับที่ 2)

กรมส่งเสริมการเกษตร (2552, น. 9-11) กล่าวถึง พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ว่าเกิดจากการนำเสนอของผู้นำชุมชนร่วมกับมูลนิธิหมู่บ้าน ผ่านกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เมื่อปี 2544 และผ่านขั้นตอนในการตรากฎหมายจนกระทั่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 มกราคม 2548 มีเจตนารมณ์สำคัญคือ ให้มีการส่งเสริมกิจการชุมชนในรูปแบบวิสาหกิจชุมชนด้วยการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการและพัฒนาในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง พร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต โดยพระราชบัญญัติกำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดและ คณะกรรมการประสานนโยบายกองทุนเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เป็นกลไกหลักในการดำเนินงาน

คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนได้ออกประกาศกำหนดคุณสมบัติหลักเกณฑ์และลักษณะของวิสาหกิจชุมชนไว้ ณ วันที่ 15 สิงหาคม 2548 คือ 1) เป็นกิจการที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่นๆ ที่ทำให้เกิดการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน 2) เป็นกิจการที่ดำเนินการหรือประสงค์จะดำเนินการร่วมกันในชุมชน โดยคณะบุคคลที่เป็นนิติบุคคลหรือไม่เป็นนิติบุคคล และประกอบด้วยสมาชิกที่อยู่ร่วมกันในชุมชนไม่น้อยกว่า 7 คน โดยบุคคลดังกล่าวต้องไม่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน 3) เป็นกิจการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรายได้ เพื่อการพึ่งพาตนเอง และเพื่อประโยชน์สุขของคนในชุมชน 4) เป็นกิจการที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย ความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน โดยวิสาหกิจชุมชนที่มีคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้น ต้องจดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตรตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการรับจดทะเบียนและการเพิกถอนทะเบียนวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548

กรมส่งเสริมการเกษตร (2562, น.2) กล่าวว่า ในขณะที่สภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อแรกออกกฎหมาย กรมส่งเสริม การเกษตรจึงได้ขอแก้ไขเพิ่มเติมให้กฎหมายมีความทันสมัย โดย “พระราชบัญญัติ ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 16 เมษายน 2562 และมีผลทางกฎหมาย เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2562 การแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนครั้งนี้ ต้องการให้วิสาหกิจชุมชนมีการประกอบกิจการ อย่างเป็นระบบและมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น โดยส่งเสริมและ

สนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชน ที่มีความพร้อมประกอบกิจการในรูปแบบของนิติบุคคลเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคล ในรูปแบบกลุ่มเกษตรกรสหกรณ์ ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด และให้กรมส่งเสริมการเกษตรอำนวยความสะดวกวิสาหกิจชุมชน ในการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ซึ่งวิสาหกิจชุมชนควรพิจารณาถึงศักยภาพของกิจการ ก่อนตัดสินใจดำเนินธุรกิจในรูปแบบของนิติบุคคลต่อไป

2.2 การประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2562, น. 5-20) กล่าวถึง วิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนแล้วต้องดำเนินการ ดังนี้

2.2.1 ประเมินศักยภาพ การประเมินศักยภาพ เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนว่ามีความสามารถในการประกอบกิจการอยู่ในระดับใด โดยให้ผู้นำ และ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเป็นผู้ดำเนินการประเมิน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานส่งเสริมวิสาหกิจ ชุมชนและหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเป็นที่เล็งให้คำแนะนำแก่วิสาหกิจชุมชนในการประเมินศักยภาพ เพื่อนำ ผลที่ได้จากการประเมินศักยภาพไปใช้ในการจัดทำ แผนพัฒนา กิจการของวิสาหกิจชุมชน การประเมินศักยภาพควรดำเนินการเป็นประจำ อย่างน้อยปีละครั้ง เพื่อจะได้ทราบความก้าวหน้าในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

2.2.2 วิเคราะห์และจัดทำแผนพัฒนากิจการหรือแผนธุรกิจ ผู้นำ และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนใช้ผลการประเมินศักยภาพ มาวิเคราะห์ หาจุดเด่น จุดด้อย อุปสรรค และโอกาส ของวิสาหกิจชุมชน โดยพิจารณาจาก

1) ปัจจัยที่วิสาหกิจชุมชนมี อยู่ เช่น ทรัพยากรหรือวัตถุดิบ กำลังแรงงาน องค์ความรู้หรือภูมิปัญญา และเงินทุน ที่วิสาหกิจชุมชนมีอยู่

2) ปัญหาที่วิสาหกิจชุมชนพบ และต้องการแก้ไข เช่น คุณภาพสินค้าไม่ดี ต้นทุนการผลิตสูง วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตไม่เพียงพอ เป็นต้น

3) ปัจจัยหรือสภาพแวดล้อมภายนอก ที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน เช่น นโยบายของรัฐในการให้ความช่วยเหลือ ราคาสินค้าที่เป็นคู่แข่ง หรือ ราคาวัตถุดิบ เป็นต้น

โดยนำข้อมูลดังกล่าวมาจัดทำ แผนเพื่อแก้ไขปัญหาของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งต้องคำนึงถึงความพร้อมของวิสาหกิจชุมชนเป็นหลัก กิจกรรมใดวิสาหกิจชุมชนสามารถ ดำเนินการเองได้ก็ให้ดำเนินการได้เลย หากกิจกรรมใดวิสาหกิจชุมชนไม่สามารถดำเนินการ เองได้ อาจจัดทำเป็นโครงการเพื่อเสนอขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

2.2.3 จดทะเบียนพาณิชย์ วิสาหกิจชุมชนที่ต้องการพัฒนากิจการและเข้าสู่ระบบตามกฎหมายไทย เมื่อได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนแล้ว หากมีการผลิต

สินค้าหรือ จำหน่ายสินค้าที่มีมูลค่าตั้งแต่ 20 บาทขึ้นไป ต้องจดทะเบียนพาณิชย์ตามพระราชบัญญัติ
 ทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. 2499 และประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง ให้ผู้ประกอบการพาณิชย์กิจ ต้องจด
 ทะเบียนพาณิชย์ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2553 การจดทะเบียนพาณิชย์เป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับ
 วิสาหกิจชุมชน ที่ไม่เป็นนิติบุคคลว่าเป็นผู้ประกอบการธุรกิจจริง ใบทะเบียนพาณิชย์สามารถใช้เป็น
 หลักฐาน ทางการค้าได้ และส่วนราชการสามารถใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนเพื่อให้การส่งเสริมได้
 วิสาหกิจชุมชนหรือผู้มีอำนาจทำ การแทนวิสาหกิจชุมชน ถือเป็นผู้ประกอบการ พณิชย์กิจที่ต้องจด
 ทะเบียนพาณิชย์ การจดทะเบียนพาณิชย์สามารถดำเนินการได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบล หรือ
 เทศบาล โดยต้องเสียค่าธรรมเนียมจดทะเบียนพาณิชย์ตั้งใหม่ 50 บาท

2.2.4 การดำเนินงานด้านภาษีอากร วิสาหกิจชุมชนเป็นกิจการเพื่อการสร้างรายได้
 จึงต้องเข้าสู่ระบบภาษีอากร

1) สำหรับวิสาหกิจชุมชนที่ไม่เป็นนิติบุคคล หากมีรายได้ไม่ถึงเกณฑ์จะ
 ได้รับการยกเว้นภาษีอากร แต่ยังมีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ดังนั้น
 วิสาหกิจชุมชนที่ไม่ได้ จดทะเบียนนิติบุคคลมีหน้าที่ต้องดำเนินการทางภาษีอากร ดังนี้

(1) ยื่นคำร้องขอมีเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร และบัตรประจำตัวผู้เสีย
 ภาษีอากร (แบบ ล.ป.10.2) ที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่ หรือสำนักงานสรรพากรพื้นที่ สาขาที่
 วิสาหกิจชุมชนมีภูมิลำเนาตั้งอยู่

(2) จัดทำรายงานเงินสดรับ – จ่าย อธิบดีกรมสรรพากรกำหนดให้วิสาหกิจ
 ชุมชนที่ไม่ได้จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม และมีเงินได้ต้องจัดทำบัญชีหรือรายงานแสดงรายได้และ
 รายจ่ายเป็นประจำวัน

(3) การเสียภาษีเงินได้ วิสาหกิจชุมชนที่ไม่ได้จดทะเบียนนิติบุคคล
 วิสาหกิจชุมชนที่ไม่ได้จดทะเบียนนิติบุคคล มีหน้าที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคล ธรรมดาตามที่
 กฎหมายกำหนด โดยกรมสรรพากรออกกฎกระทรวงฉบับที่ 330 (พ.ศ.2560) ขยายระยะเวลาการ
 ยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับวิสาหกิจชุมชนตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริม วิสาหกิจชุมชน เฉพาะที่
 เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีใ้ชนิติบุคคลซึ่งมีเงินได้ ไม่เกิน 1,800,000 บาทต่อปี
 สำหรับปีภาษีนั้น

2) วิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนนิติบุคคล ภาษีเงินได้นิติบุคคล กรณีทั่วไป คิด
 เป็น % ของกำไรสุทธิ ในอัตรากว่า 20% - กรณี SMEs คิดเป็น % ของ กำไรสุทธิ ในอัตรากว่าหน้า
 ตั้งแต่ ยกเว้น-20% (กำไรสุทธิทางภาษี = รายได้ทางภาษี – ค่าใช้จ่ายทางภาษี) กรณีขาดทุนไม่ต้อง
 เสียภาษี โดยต้องจัดทำบัญชี และมีผู้ทำบัญชี ตามที่กฎหมายกำหนด มีผู้ตรวจสอบบัญชีตรวจสอบ
 และแสดงความเห็นงบการเงิน และมีค่าใช้จ่ายในการทำและสอบบัญชี

2.3 การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2548, น.2-4) กล่าวถึงการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ว่าเป็นการดำเนินงานเพื่อให้ได้รับรู้ศักยภาพและความสามารถของวิสาหกิจชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในเรื่องทิศทางของวิสาหกิจชุมชน การวางแผนดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน การบริหารตลาด การจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ และผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน โดยใช้แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนเป็นเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลและสรุปผลการประเมิน เพื่อเป็นข้อมูลให้วิสาหกิจชุมชนใช้ประโยชน์ในการกำหนดแนวทางพัฒนาตนเองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้พิจารณากำหนดแนวทางส่งเสริมสนับสนุนตามศักยภาพ ในแบบการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนมีโครงสร้างที่ใช้ประเมิน ดังนี้

2.3.1 ส่วนที่ 1 การประเมินกระบวนการ มีประเด็นดังนี้

1) ทิศทางของวิสาหกิจชุมชน เป็นการประเมินเพื่อให้ทราบแนวทางการกำหนดทิศทางดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเรื่องการบริหารองค์กร และความรับผิดชอบต่อชุมชน ทั้งในส่วนของผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ซึ่งการบริหารองค์กรเป็นการประเมินเพื่อให้ทราบว่าวิสาหกิจชุมชนมีการกำหนดทิศทางและเป้าหมายขององค์กรไว้หรือไม่ และสมาชิกมีส่วนร่วมหรือไม่ ใดๆในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางองค์กร การกำหนดเป้าหมายและทิศทาง การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการกำหนดเป้าหมายและทิศทาง การดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน

(1) การกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กร และการแบ่งหน้าที่ พิจารณาว่าวิสาหกิจชุมชนมีการจัดโครงสร้างหน้าที่ในการบริหารงาน หรือไม่อย่างไร

(2) การกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ พิจารณาว่ามีระเบียบข้อบังคับใช้ในหมู่สมาชิกหรือไม่ มีการเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร หรือเป็นเพียงข้อตกลงที่สมาชิกทุกคนยึดถือปฏิบัติ

(3) จัดบันทึกการเงิน/บัญชี วิสาหกิจชุมชนมีการจัดทำบัญชีหรือไม่ จัดทำในรูปแบบไหน มีความสม่ำเสมอในการบันทึกหรือไม่ และมีการนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์มากน้อยแค่ไหน

(4) การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆ แก่สมาชิกในการจัดทำข้อมูลทางการเงินหรือบัญชี มีการแจ้งให้สมาชิกทราบความเคลื่อนไหวหรือไม่ วิธีการแจ้งให้สมาชิกทราบอย่างไร ข้อมูลทางการเงินมีความโปร่งใส ชัดเจน สมาชิกทุกคนสามารถรับทราบและตรวจสอบได้หรือไม่

2) การวางแผนการดำเนินการวิสาหกิจชุมชน มุ่งเน้นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกัน เพื่อจุดมุ่งหมายในการนำแนวความคิด กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และทิศทางในการผลิตหรือบริการไปสู่ผู้รับบริการของวิสาหกิจชุมชน การแปลงแนวคิดเป็นแผนการดำเนินการวิสาหกิจชุมชน ที่สอดคล้องกับแผนแม่บทชุมชนแบบมีส่วนร่วม ตลอดจนแสดงถึงการถ่ายทอดแนวทางปฏิบัติตามแผนไปสู่สมาชิก การติดตามควบคุมและการปรับแผน เพื่อให้ดำเนินงานบรรลุผลตามเป้าหมาย มุ่งเน้นแง่มุมสำคัญ 3 ประการ คือ ครอบคลุมทั้งตนเอง ชุมชนเครือข่ายพอเพียง และธุรกิจพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการ

(1) กระบวนการและเป้าหมายในการจัดทำแผน

ก. การเก็บรวบรวมข้อมูลในกระบวนการจัดทำแผนของวิสาหกิจชุมชน มีการกำหนดระบบการเก็บข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์หรือไม่ ทั้งข้อมูลภายในและภายนอกชุมชน ไม่ว่าจะเป็น ข้อมูลจากเอกสาร จากแผนแม่บทชุมชนหรือได้มาจากการหาข้อมูลโดยตรงจากสมาชิกและชุมชน

ข. การวิเคราะห์ข้อมูล วิสาหกิจชุมชนมีการวิเคราะห์ ข้อมูลที่มีเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจจัดทำแผนอย่างมีเหตุ มีผล เช่น วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ความต่อเนื่องของธุรกิจ ตลาด การแข่งขัน ความสามารถในการปฏิบัติตามแผน ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในอนาคต และมีการนำข้อมูลจากแผนแม่บทชุมชนมาใช้ประกอบด้วยหรือไม่

ค. การทำแผนแบบมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนของวิสาหกิจชุมชน ผู้นำ กรรมการ และสมาชิกมีส่วนร่วมในการจัดทำร่วมกันหรือไม่ การประเมินในประเด็นนี้จะทำให้ทราบการมีส่วนร่วมของสมาชิกและกรรมการในการจัดทำแผน มีการกำหนดเป้าหมายของแผนเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เป็นการประเมินเพื่อให้ทราบถึงการกำหนดเป้าหมายของแผนงานของวิสาหกิจชุมชนว่า มีการกำหนดเป้าหมายทั้งในเชิงปริมาณซึ่งหมายถึง การกำหนดจำนวนการผลิต บริการ การลงทุน รายจ่าย รายได้ จำนวนการให้สวัสดิการชุมชน ฯลฯ และเชิงคุณภาพ เช่น การคำนึงถึงคุณภาพของสินค้า/บริการ คุณภาพชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

(2) การจัดทำแผนปฏิบัติการและถ่ายทอดแผนเพื่อนำไปปฏิบัติ

ก. การจัดทำแผนปฏิบัติงาน การประเมินจะทำให้ทราบว่าวิสาหกิจชุมชนมีการจัดทำแผนปฏิบัติงานหรือไม่ มีการกำหนดรูปแบบและรายละเอียดไว้หรือไม่ เช่น กำหนดว่าใครทำ ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ กับใคร อย่างไร

ข. การถ่ายทอดแผนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง วิสาหกิจชุมชนมีการกำหนดวิธีการในการชี้แจงและทำความเข้าใจในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติและดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ให้บรรลุผลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพที่วางไว้ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจในทิศทางเดียวกันอย่างไร

ค. การปฏิบัติตามแผนที่จัดทำไว้ วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการหรือไม่ในการสนับสนุนให้สมาชิกดำเนินการตามแผนที่วางไว้ เช่น มีการติดตามเป็นระยะ มีระยะเวลา กำหนดการดำเนินงานตามแผน

ง. การควบคุมแผนและการปรับแผน วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการควบคุมการดำเนินงานตามแผนหรือไม่ เช่น กำหนดระยะเวลาส่งมอบผลผลิตต่อสมาชิกและลูกค้า มีการกำหนด ผู้รับผิดชอบ วิธีการควบคุมดูแลการปฏิบัติให้สามารถทำได้ตามแผน หรือสามารถปรับแผนตามสถานการณ์ได้

จ. มีการคาดการณ์ความสำเร็จของแผน วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการคาดการณ์ความสำเร็จของแผนอย่างไร เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่สมาชิก เช่น การส่งสินค้าสู่ตลาด และเพื่อเตรียมความพร้อมในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการได้ ครอบคลุมตามแผนที่กำหนด โดยในการคาดการณ์มีการใช้ข้อมูลที่มีอยู่มาวิเคราะห์พิจารณาประกอบด้วยเพื่อให้การคาดการณ์ถูกต้องตามที่ควรจะเป็นมากยิ่งขึ้นหรือไม่

3) การบริหารตลาด หัวข้อนี้มุ่งเน้นถึงวิธีการที่วิสาหกิจชุมชนใช้ในการทำความเข้าใจต่อความต้องการของลูกค้าและตลาด ซึ่งมีทั้งตลาดภายในและภายนอกชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายในการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนเป็นหลัก มีการบริหารเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงกิจกรรมการผลิตหรือบริการที่มีความสัมพันธ์กันเกี่ยวเนื่องกัน และส่งเสริมซึ่งกันและกัน สร้างความประทับใจ ความเชื่อมั่นในด้านคุณภาพ ความปลอดภัยของสินค้าหรือบริการ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวิสาหกิจชุมชนและลูกค้า การรับฟังข้อมูลความพอใจของลูกค้าเป็นเรื่องสำคัญที่ทำให้วิสาหกิจชุมชนได้มีการเรียนรู้ทำความเข้าใจลูกค้าและตลาด เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนร่วมกันดูแลทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้มีใช้ตลอดไปอย่างสมดุล

(1) การกำหนดแหล่งจำหน่าย/แหล่งบริการ/ลูกค้าเป้าหมายวิสาหกิจชุมชนมีวิธีการอย่างไรในการกำหนดแหล่งจำหน่ายสินค้า/ให้บริการ รู้ได้อย่างไรว่าใครคือลูกค้า จำแนกลูกค้าเป้าหมายอย่างไร และมีการนำข้อมูลต่าง ๆ มาพิจารณาประกอบหรือไม่

(2) การติดตามข้อมูลความต้องการของลูกค้าและตลาด วิสาหกิจชุมชน มีวิธีการอย่างไร ในการติดตามความต้องการของตลาดอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบแนวโน้ม ความต้องการของตลาดที่อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เป็นการเรียนรู้และพัฒนาด้านการตลาดอย่างต่อเนื่อง โดยการนำข้อมูลที่ได้รับมาใช้ประโยชน์ในการกำหนดแผนการผลิตครั้งต่อไป

4) การจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร การจัดการความรู้ ข่าวสาร ข้อมูลวิสาหกิจชุมชนเองที่มีการจัดเก็บและรวบรวมอย่างมีคุณภาพ มีความน่าเชื่อถือ มีความพร้อมและสะดวกในการนำมาใช้งาน ทำให้การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนและการจัดการความรู้ของวิสาหกิจชุมชนมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาเพิ่มความสามารถในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

(1) การจัดการความรู้ เป็นการรวบรวม ถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลัง ให้เกิดการเรียนรู้ และนำองค์ความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการประกอบการวิสาหกิจชุมชน รวมถึงการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และมีการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น นำความรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ให้เข้ากับภูมิปัญญาเดิมที่วิสาหกิจชุมชนมีอยู่ เพื่อให้สอดคล้องกับ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตชุมชนในปัจจุบัน เป็นการสร้างความรู้ใหม่จากฐานความรู้เดิมของชุมชน

(2) ความพร้อมการใช้งานของข้อมูล มีระบบการจัดเก็บข้อมูลของวิสาหกิจชุมชนที่น่าเชื่อถือ ถูกต้องแม่นยำ ทันสมัย มีรูปแบบในการจัดเก็บที่มีความพร้อมและสะดวกในการนำมาใช้งานของชุมชนเอง และมีการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก เครือข่ายฯ และบุคคลภายนอก ให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง ทันสมัย น่าเชื่อถือ มีการสื่อสารประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องหรือไม่

5) การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มุ่งเน้นการบริหารจัดการชุมชนที่ประกอบด้วย คน ความรู้ ความสามารถ ภูมิปัญญาของชุมชนและเครือข่าย ภายใต้กระบวนการตัดสินใจในการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแผนดำเนินการวิสาหกิจชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สามารถนำไปบริหารจัดการสมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนและขยายผลสู่เครือข่าย

(1) การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการอย่างไรในการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการรับสมาชิกใหม่และเครือข่ายเพื่อให้ได้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่เข้าใจในกฎระเบียบและเงื่อนไขของวิสาหกิจชุมชน และดำเนินกิจกรรมเชื่อมโยงอย่างมั่นคงและยั่งยืน

(2) การพัฒนาผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการอย่างไร ในการพัฒนาคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนและสมาชิก ให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการและดำเนินงานได้คล่องตัว ทันท่วงทีและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จน

บรรลุแผนการดำเนินงานของชุมชน มีแนวทางการพัฒนาอย่างเป็นขั้นเป็นตอนและสอดคล้องกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนนั้น ๆ

(3) การสร้างขวัญ กำลังใจ ความพึงพอใจ และแรงจูงใจ หมายถึง การให้ผลตอบแทนทั้งด้านการเงิน สวัสดิการ และการสนับสนุนยกย่องชมเชย การประเมินในส่วนนี้ทำให้ทราบถึงระบบและวิธีการของวิสาหกิจชุมชนในการสร้างขวัญและกำลังใจในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนให้ยั่งยืน มีระบบการดำเนินการที่เหมาะสม ทัวถึง และเป็นธรรมหรือไม่

(4) การประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก วิสาหกิจชุมชนมีแนวทางในการติดตามและวัดความก้าวหน้า หรือปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานและปรับปรุงการดำเนินงานของสมาชิกหรือไม่ อย่างไร อาจมีการกำหนดเป็นทีมงานหรือคณะทำงานของวิสาหกิจชุมชน เพื่อติดตามประเมินผลงาน และแจ้งผลให้สมาชิกทราบ และนำไปปรับปรุงการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

6) กระบวนการจัดการสินค้าและบริการ หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการต่างๆ ในการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค และส่งผลต่อความสำเร็จและการเติบโตของกิจการ

(1) การบริหารให้เกิดความเชื่อมโยงกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน มี 2 ระดับ คือ ระดับภายในองค์กร มีวิธีการจัดการกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการภายในกิจการ เพื่อให้กระบวนการในการผลิตและบริการมีความสัมพันธ์และต่อเนื่องกัน โดยส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการผลิต และระดับภายนอกองค์กร มีวิธีการจัดการกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงและเกี่ยวเนื่องกับกิจกรรมวิสาหกิจอื่น ๆ ในชุมชน โดยส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการผลิต

(2) ผลผลิตภัณฑ์และระบบที่ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ (การจัดการสินค้าและบริการ) วิสาหกิจชุมชนมีการกำหนดขั้นตอน กระบวนการ และระบบในการผลิตสินค้าหรือบริการ ให้สามารถควบคุมคุณภาพ ความสม่ำเสมอของสินค้า มีการนำข้อมูลจากลูกค้า ความรู้ และเทคโนโลยี มาปรับปรุงกระบวนการผลิตสินค้าและบริการ และพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า เพื่อให้เกิดสินค้าหรือบริการที่มีคุณภาพดี สม่ำเสมอ และเป็นที่ยอมรับของลูกค้า

(3) การควบคุมระบบงาน ป้องกันความผิดพลาดในระบบงาน ปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง วิสาหกิจชุมชนมีวิธีการในการควบคุมและป้องกันให้กระบวนการผลิตเป็นไปตามขั้นตอนหรือเป้าหมายที่กำหนด รวมทั้งได้มีการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการ เพื่อให้ระบบการทำงานดีขึ้น

2.3.2 ส่วนที่ 2 การประเมินผลลัพธ์ ประเมินผลจากการดำเนินงานและแนวโน้มด้านต่างๆที่สำคัญ มีประเด็น ดังนี้

1) **ด้านประสิทธิผลตามภารกิจ** ของวิสาหกิจชุมชน เป็นการตรวจประเมินผลสำเร็จเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชนในเรื่อง ลดรายจ่าย โดยวิสาหกิจชุมชนสามารถลดรายจ่ายในการดำเนินงาน รวมถึงลดการซื้อสินค้าจากภายนอกได้หรือไม่ อย่างไร เพิ่มรายได้ สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการดำเนินงานหรือไม่ อย่างไร มีคุณภาพชีวิตที่พึงตนเองได้ สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข อยู่ได้อย่างพอเพียง หนี้สินลดลงหรือไม่

2) **ด้านคุณภาพสินค้าและบริการ** เป็นการตรวจประเมินผลสำเร็จของตัวสินค้าและบริการของวิสาหกิจชุมชน โดยประเมินในเรื่องคุณภาพความปลอดภัยของสินค้า โดยที่สินค้าและบริการมีคุณภาพดี มีกระบวนการผลิตและให้บริการที่ดี ปลอดภัย ได้รับการรับรองคุณภาพ และได้รับการตอบรับที่ดีจากลูกค้า และเรื่องการสร้างแตกต่างของสินค้าและบริการ มีการสร้างสรรค์สินค้าและบริการมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ไม่เหมือนใคร เป็นที่ต้องการของตลาด

3) **ด้านประสิทธิภาพการดำเนินงาน** พิจารณาในเรื่องการลดต้นทุนการผลิตสินค้า/บริการ การลดการสูญเสีย การควบคุมคุณภาพในแต่ละขั้นตอนการผลิต การสร้างนวัตกรรมในระบบงานหรือไม่ อย่างไร

4) **ด้านพัฒนาวิสาหกิจชุมชน** โดยพิจารณาเรื่องความสำเร็จของแผน การดำเนินงานบรรลุตามแผนที่วางไว้หรือไม่ อย่างไร ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากวิสาหกิจชุมชน ทั้งในด้านบวก เช่น คนในชุมชนมีงานทำ มีสินค้าและบริการตอบสนองความต้องการของชุมชน คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น และด้านลบ เช่น สภาพแวดล้อมเสียหาย เกิดมลพิษ เป็นต้น การเพิ่มศักยภาพและความสามารถของสมาชิก สมาชิกมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น เกิดทักษะในการทำงาน สามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นได้ ส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ความพึงพอใจของสมาชิก สมาชิกมีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะร่วมกิจกรรม มีความพึงพอใจจากการได้มีส่วนร่วมในการทำงาน มีรายได้เพิ่ม ได้รับสวัสดิการ และได้รับการยอมรับ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2555)

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบนิติบุคคลหรือไม่เป็นนิติบุคคล จะต้องมีการประเมินศักยภาพ การวิเคราะห์และจัดทำแผนพัฒนากิจการหรือแผนธุรกิจ การจดทะเบียนพาณิชย์ และการเสียภาษีอากร เพื่อเกิดการพัฒนาความสามารถในการจัดการและพัฒนารูปแบบวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง พร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต ดังนั้นจึงได้นำแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนไปใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย

3. แนวคิดความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ความสำเร็จในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน จำเป็นต้องคำนึงถึงการผลิต การบริโภค การตลาด และการจัดการทุกขั้นตอน (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2548) ได้กล่าวถึง ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน คือ ความพร้อมของชุมชน ซึ่งหมายถึง ชุมชนที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในการผลักดันให้วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งยั่งยืน รวมถึงการมีส่วนร่วมของมวลสมาชิก ในการจัดทำแผนวิสาหกิจชุมชน และการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

จากการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน จะส่งผลให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับทราบแนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนอันเป็นพื้นฐานของการพึ่งพาตนเองและสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นได้ในอนาคต อันจะนำมาซึ่งการพึ่งพาตนเอง การลดรายจ่าย การสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนตามตัวชี้วัดซึ่งสะท้อนให้เห็นถึง

3.1 ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตามภารกิจของกรมส่งเสริมสหกรณ์ คือ

3.1.1 มีการจัดทำแผนวิสาหกิจชุมชน ที่มีหลักการทางวิชาการ สามารถเสนอแผนธุรกิจ เพื่อเสนอขอรับการสนับสนุนเงินทุนจากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ ได้ เนื่องจากการจัดทำแผนวิสาหกิจชุมชนจะช่วยให้กลุ่มมีเป้าหมายการทำธุรกิจที่ชัดเจน สามารถใช้กำหนดการปฏิบัติงานที่ต่อเนื่องในอนาคตของกลุ่ม และนอกจากนี้แผนธุรกิจยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือแสวงหาเงินทุนจากกองทุนหรือสถาบันการเงินต่าง ๆ รวมถึงการระดมทุนจากสมาชิกกลุ่ม แผนธุรกิจเป็นการใช้ข้อมูลเชิงวิเคราะห์ให้เห็นถึง โอกาสที่ธุรกิจที่จะทำนั้นจะประสบความสำเร็จ ฉะนั้น ตัวชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้มีการจัดทำแผนวิสาหกิจชุมชน จะพิจารณาถึง ความมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจัดทำแผน จำนวน โครงการที่วิสาหกิจชุมชนกำหนดไว้ในแผน เปรียบเทียบกับจำนวน โครงการที่สามารถดำเนินได้ ความสามารถในการบูรณาการกิจกรรมต่างๆ เข้าด้วยกันอย่างต่อเนื่อง แผนงานที่กำหนดไว้มีรูปแบบแปลกใหม่ และมีความคิดสร้างสรรค์

3.1.2 มีการบริหารจัดการภายในกลุ่มอย่างเป็นระบบ มีแบบแผน และเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้ มีการจัดทำบัญชีได้อย่างมีระบบ ตัวชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้มีการบริหารจัดการภายในกลุ่มอย่างเป็นระบบ จะพิจารณาถึง การประชุมสมาชิก การประชุมคณะกรรมการ การกำหนดระเบียบ การบันทึกบัญชี และมีผู้รับผิดชอบในการจัดทำบัญชี มีผู้รับผิดชอบด้านการเงิน มีการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบของคณะกรรมการ มีการควบคุมภายใน มีการระดมหุ้น การส่งเสริมการออมการมีส่วนร่วมในการใช้บริการและกิจกรรมภายในกลุ่ม การเพิ่มจำนวนของสมาชิก

3.1.3 การดำเนินธุรกิจของกลุ่ม มีการพัฒนากระบวนการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค มีการเข้าถึงตลาดผู้บริโภค ได้ถูกช่องทาง รักษาตลาดและมาตรฐานคุณภาพสินค้า ตัวชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ให้มีการพัฒนากระบวนการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ จะพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการผลิต รายได้จากการดำเนินธุรกิจ ความต่อเนื่องในการดำเนินกิจการ ภูมิปัญญา และเอกลักษณ์ท้องถิ่นในตัวผลิตภัณฑ์

3.1.4 ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับ มีการกำหนดคกคิกของลุ่มร่วมนกัน อันจะนำมาซึ่งการพึ่งพาตนเอง การลดรายจ่าย การสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน รักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตัวชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนซึ่งชุมชนจะได้รับ จะพิจารณาถึง ประโยชน์ของคนในชุมชนที่ได้รับจากการดำเนินการวิสาหกิจชุมชน การผลิตและบริการที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม การใช้แรงงานในชุมชน การเรียนรู้ของคนในชุมชน มีการศึกษา คูดงานจากภายนอกชุมชน

3.1.5 ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน เป็นการแสดงถึงความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจของโครงการที่ชุมชนร่วมกันจัดทำขึ้น ตัวชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้มีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน จะพิจารณาถึง ความสามารถในการเข้าหาแหล่งเงินทุนที่มาของแหล่งเงินทุน วงเงินที่ได้รับการสนับสนุน จำนวน โครงการที่ได้รับการสนับสนุน และวิธีการเข้าหาแหล่งเงินทุน

3.2 ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จและความล้มเหลวของวิสาหกิจชุมชน จากการศึกษาของวิทยา (2547) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่ต้องให้ความสำคัญสำหรับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย

3.2.1 ปัจจัยด้านผู้นำกลุ่ม ผู้นำในชนบทส่วนใหญ่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ซึ่งเกิดจากผู้ที่มีประสบผลสำเร็จในอาชีพมีความรู้ มีบารมี และมีฐานะ สามารถเป็นที่พึ่งพาของคนในสังคมได้ วิสาหกิจชุมชนที่ประสบผลสำเร็จมักจะอยู่ใต้การนำของบุคคลเหล่านี้ ซึ่งวิสาหกิจชุมชนที่ก่อตั้งโดยบุคคลที่ประสบผลสำเร็จในอาชีพ หรือบุคคลที่ชาวบ้านยอมรับ การระดมเงินทุนจะง่าย กิจการของกลุ่มจะขยายตัวได้รวดเร็ว มีความมั่นคง และมีโอกาสประสบผลสำเร็จสูง

3.2.2 ปัจจัยด้านบริหารจัดการ การบริหารจัดการเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านระบบเงิน ความสามารถในการระดมทุนและสะสมทุนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ 2) ด้านระบบงาน โครงสร้างของการบริหารเป็นสิ่งสำคัญในการประสบความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนที่เนื่องจากการแบ่งฝ่าย แบ่งสายงาน เพื่อการควบคุม กำกับอย่างชัดเจน และ 3) ด้านระบบ

บุคลากร ในวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีสายงานบังคับบัญชาที่ชัดเจน บุคลากรของกลุ่มส่วนใหญ่จะเป็นกรรมการและสมาชิก การสั่งการ การบังคับบัญชาจึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารและสมาชิก ซึ่งจะต้องมีดีใจจะ คุณธรรมและมีความเสียสละ

3.2.3 ปัจจัยด้านการตลาด การตลาดของวิสาหกิจชุมชน คือ การทำเพื่อบริโภคในครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชนที่เป็นเครือข่าย ซึ่งถ้าหากมีผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทำให้เป็นที่ต้องการของตลาด มีความสามารถพอที่จะส่งไปตลาดใหญ่ได้

3.2.4 ปัจจัยด้านการผลิต ในการผลิตสินค้าแต่ละอย่าง จะต้องมีการวิเคราะห์ ทั้งอุปสงค์ (Demand) และอุปทาน (Supply) ส่วนความชำนาญของผู้ผลิตก็เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญกับโอกาสทางการตลาดโดยต้นทุนในการผลิตสินค้าของชุมชนไม่สูง ร่วมกับผู้ผลิตมีความชำนาญ มีทักษะและความสามารถ ทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและสามารถแข่งขันในตลาดได้ ซึ่งความสำเร็จของการผลิต ผลผลิตต้องเป็นที่ต้องการของตลาด และมีความสอดคล้องกับโอกาสทางการตลาด

3.2.5 ปัจจัยด้านการเงินหรือเงินทุน จุดเริ่มต้นของการทำธุรกิจ ต้องใช้เงินเป็นต้นทุนในการทำการผลิต และทำการค้าขาย โดยจะได้รายได้กลับมาที่มากกว่าเดิม ในกรณีที่ธุรกิจได้กำไร ส่วนต้นทุนในการประกอบกิจการ ส่วนใหญ่มาจาก 3 แหล่ง คือ เงินทุนตนเอง เงินทุนกู้ยืม และเงินทุนที่ได้มาจากการระดมทุนจาก สมาชิกในชุมชน ซึ่งหากเป็นเงินทุนที่มาจากการระดมเงินทุนของชุมชน วิสาหกิจชุมชนมีโอกาสก้าวหน้ากว่ากรณีกู้ยืมเงินมาจากแหล่งเงินกู้อื่น ๆ

3.2.6 ปัจจัยด้านแรงงาน แรงงานของวิสาหกิจชุมชนที่มีลักษณะส่วนใหญ่เป็นประเภททำงานให้ตัวเองภายในครอบครัว เป็นแรงงานของคนรุ่นพ่อ แม่ ปู่ ย่า ซึ่งเป็นแรงงานที่มีความรู้ น้อย ขาดทักษะและประสบการณ์ จึงเป็นแรงงานใช้ฝีมือ

3.2.7 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนให้มีความก้าวหน้าและยั่งยืน จะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของชุมชน ต้องมีการคิด การตัดสินใจ การทำ และการรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งการมีส่วนร่วมของสมาชิกจะรวมไปถึงการระดมเงินทุน เพื่อนำทุนไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ

3.2.8 ปฏิสัมพันธ์ การมีปฏิสัมพันธ์กันทั้งภายในกลุ่มและภายนอกกลุ่ม โดยชุมชนที่ประสบความสำเร็จนั้น สามารถสร้างได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ภายนอกกับสถาบันต่าง ๆ โดยการเข้ามาของสถาบันจากภายนอกนี้ ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการเข้ามาให้ความช่วยเหลือทั้งในส่วนของเงินทุน และการพัฒนาความรู้ความสามารถตลอดจนการฝึกทักษะให้แก่คนในชุมชน

3.2.9 ปัจจัยที่เกี่ยวกับสมาชิก การดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน สมาชิกในชุมชนมีความสำคัญที่สุดในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านในการร่วมทำ

กิจกรรม การเข้าร่วมประชุม สมาชิกควรให้ความสำคัญกับการทำกิจกรรมของกลุ่ม โดยสมาชิกต้องติดตามความก้าวหน้าของกลุ่มและให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ อาทิเช่น การเข้าร่วมประชุม การร่วมติดตามศึกษาคุณภาพ พร้อมทั้งร่วมคิดและเสนอความเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กรหรือชุมชนที่ตนอาศัยอยู่

3.2.10 ปัจจัยที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการทำให้กลุ่มเกิดการพัฒนา โดยกลุ่มต้องมีการติดต่อกับสมาชิกอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ มีการพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันระหว่างผู้นำ สมาชิกและระหว่างกลุ่ม หรือบุคคลหรือองค์กรภายนอกที่นำความรู้หรือข่าวสารใหม่ ๆ มาแลกเปลี่ยนและสามารถนำไปปรับใช้ได้กับกลุ่ม

กรมส่งเสริมการเกษตร (2562) กล่าวถึง เป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน ว่า เป้าหมายอันดับแรกและสำคัญที่สุดของวิสาหกิจชุมชนคือ การพึ่งพาตนเองได้ ถ้าหากพลาดเป้าหมายนี้คือ พลาดเป้าวิสาหกิจชุมชนจะกลายเป็นธุรกิจที่มีเป้าหมายที่กำไรก่อนที่จะคิดทำหรือไม่พัฒนาเป็นขั้นเป็นตอนให้เกิดความมั่นคงก่อนที่จะก้าวไปพัฒนาธุรกิจ

3.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง เนื้อหาในส่วนนี้ประกอบด้วยความหมายของการพึ่งตนเอง ระดับการพึ่งตนเอง และการพึ่งตนเองตามตัวแบบ TERMS Model รายละเอียดดังนี้

3.3.1 ความหมายของการพึ่งตนเอง กาญจนา และกนกศักดิ์ (2530) กล่าวถึง การพึ่งตนเองขององค์กร ชุมชนควรจะมีการจัดระบบที่เอื้ออำนวยเพื่อให้สมาชิกสามารถดำเนินการตอบสนองความต้องการของตนเอง (Self-fulfilment) ด้วยวิธีการช่วยเหลือตนเอง ด้วยการร่วมมือกับคนอื่นที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกันการพึ่งตนเองที่แท้จริง รวมถึง การมีอิสระของกลุ่มชนในการตั้งเป้าหมาย และมีอิสระในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย โดยใช้ความพยายามและกำลังของตนเอง ส่วนการดำเนินงานของกลุ่มหรือองค์กรชุมชน หมายถึง กลุ่มควรมีความเป็นอิสระ สามารถตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมด้วยตัวเองของกลุ่มเพื่อประโยชน์ของสมาชิกหรือให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ กล่าวคือ องค์กรชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองได้ ต้องมีกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาที่สมาชิกกำลังประสบผลสำเร็จในที่สุดหรือพึ่งตนเองได้ในที่สุด ส่วนเสาวลักษณ์ (2561) กล่าวว่า การพึ่งตนเองเป็นสิทธิข้อหนึ่งของประชาชนที่จะพัฒนาตนเองโดยมีเนื้อหาชัดเจนในการส่งเสริมค่านิยมของการรวบรวมกลุ่ม และการมีชีวิตในชุมชนร่วมกันมีการผสมผสานสิทธิทางการเมือง และสิทธิทางเศรษฐกิจเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน ทั้งประชาชนและชุมชนต้องมีโอกาสที่จะแสวงหาหนทางพัฒนาที่เป็นอิสระจากการพึ่งพา และครอบงำจากภายนอก เช่น รัฐหรือทุนสมัยใหม่

3.3.2 การพึ่งตนเองตามตัวแบบ TERMS สัจญา (2550) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีการพึ่งตนเองของชุมชนชนบทว่า การที่ชุมชนชนบทจะพึ่งตนเองได้จะต้องมีการพึ่งตนเอง 5 ด้าน คือ

การพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี การพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ การพึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ การพึ่งตนเองได้ทางจิตใจ และการพึ่งตนเองได้ทางสังคมและวัฒนธรรม โดยใช้สัญลักษณ์ภาษาอังกฤษว่า TERMS ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1) การพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี (Technological self-reliance: T)

หมายถึง การมีปริมาณและคุณภาพของเทคโนโลยีทางวัตถุและเทคโนโลยีทางสังคม การรู้จักใช้งานเทคโนโลยี ในความหมายนี้รวมทั้งของสมัยใหม่และของดั้งเดิมของท้องถิ่นที่เรียกว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน (Folk Wisdom)

2) การพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ (Economic self-reliance: E) หมายถึง

ความสามารถในการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจอยู่ในลักษณะที่สามารถสร้างภาวะสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างความต้องการและขีดความสามารถการสนองความต้องการ เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีการพัฒนาต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพในการแข่งขันกับภายนอก มีความสามารถในการออมและการลงทุน สามารถรวมกลุ่มเพื่อการผลิตและการตลาด ตลอดจนมีการวางแผนสำหรับอนาคตด้วย

3) การพึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ (Natural resources self-reliance: R)

หมายถึง การมีทรัพยากรธรรมชาติ ความสามารถในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาตินั้น และความสามารถในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้ดำรงอยู่ไม่ให้เกิดเสื่อมเสียไปจนหมด ควรมีอย่างอุดมสมบูรณ์หรือสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีคุณภาพของระบบนิเวศ และอยู่ในสภาพที่สามารถฟื้นฟูได้

4) การพึ่งตนเองได้ทางจิตใจ (Mental self-reliance: M) หมายถึง สภาพจิตใจ

ที่กล้าแข็ง พร้อมทั้งจะต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ความสามารถในการสู้กับความยากลำบากต่าง ๆ และคนในชุมชนควรมีจิตสำนึก

5) การพึ่งตนเองได้ทางสังคมวัฒนธรรม (Socio-Cultural Self-Reliance: S)

หมายถึง ภาวะการณ์ที่กลุ่มคนหนึ่ง ๆ มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีผู้นำที่สามารถนำกลุ่มคนเหล่านี้ปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมายอย่างสำเร็จ หรือเป็นความสมดุล ความมั่นคงแข็งแรงของกลุ่มคน ครอบครัว และ ชุมชน ซึ่งความเข้มแข็งของสังคมเหล่านี้ทำให้หน่วยสังคมแต่ละหน่วยมีพลังกล้าแข็ง สามารถฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ได้

บำเพ็ญ (2554) อ้างถึงผลการวิจัยของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยที่ระบุยุทธศาสตร์การพึ่งตนเองของเกษตรกรในชนบทหรือรูปแบบการพึ่งตนเองแบบ TERMS ว่าเป็นการพึ่งตนเองและพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ เทคโนโลยี (Technology: T) เศรษฐกิจ (Economic: E) ทรัพยากรธรรมชาติ (Resources: R) จิตใจ (Moral: M) และสังคม (Social: S) โดยเริ่มจาก "วงกลมภายใน" แสดงถึงการพึ่งตนเองซึ่งเป็นพลังภายใน หรือภูมิคุ้มกันภายในจิตวิญญาณที่มั่นคงซึ่งจะ

เป็นฐานมั่นคงของการพัฒนาต่อไป การพึ่งตนเองหมายถึง การใช้เทคโนโลยีพื้นบ้าน การทำมาหากิน การมองทรัพยากรธรรมชาติเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต มีคุณธรรมในจิตใจและความมีประเพณี สิ่งเหล่านี้ต้องฟื้นฟูและเสริมสร้างให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นฐานการพัฒนา

จะเห็นได้ว่าวิสาหกิจชุมชนจำเป็นต้องมีการพึ่งตนเองทั้งภายในกลุ่มและภายนอกกลุ่ม เนื่องจากปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้เกิดขึ้นอย่างมากมาย จึงต้องมีการแข่งขันกัน โดยกลุ่มต้องสร้างความเข้มแข็งภายในกลุ่มก่อน แล้วจึงเกิดการพัฒนา เพื่อให้กลุ่มมีความสามารถในการแข่งขันกับกลุ่มอื่น ๆ ได้

4. บริบทชุมชนอำเภอเสีกา จังหวัดตรัง

อำเภอเสีกาตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัดตรัง ห่างประมาณ 33 กิโลเมตร ที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 1 ตำบลบ่อหิน มีพื้นที่ 523.983 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 341,875 ไร่ ทิศเหนือติดต่อกับอ.วังวิเศษ จ.ตรัง และ อ.คลองท่อม ทิศใต้ติดต่อกับอ.กันตัง จ.ตรัง และทะเลอันดามัน ทิศตะวันออกติดต่อกับอ.วังวิเศษ และ อ.เมือง จ.ตรัง ทิศตะวันตกติดต่อกับทะเลอันดามัน ลักษณะภูมิประเทศ มีพื้นที่ทั่วไปเป็นเนินสูงๆ ต่ำๆ และที่ราบสูง สลับด้วยภูเขาไม้ป่าไม้ ลำธารลำคลอง และ ห้วยไหลสู่ทะเลอันดามัน ด้านตะวันตกมีสภาพเป็นป่าชายเลน ลักษณะอากาศจะอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ จึงทำให้อากาศอบอุ่นและฝนตกเกือบตลอดปี และลักษณะอากาศในพื้นที่แบบมรสุมมี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนเริ่มกลางเดือนกุมภาพันธ์ ถึง พฤษภาคม และ ฤดูฝนตั้งแต่กลางเดือน พฤษภาคม ถึงเดือนมกราคม ช่วงมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดผ่าน ทำให้ฝนตกชุกโดยเฉลี่ยประมาณ 2,000 มิลลิเมตร/ปี และช่วงกลางเดือนธันวาคม ถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ช่วงลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่านทำให้อุณหภูมิลดลงเล็กน้อย อุณหภูมิอยู่ในช่วง 24-38 องศาเซลเซียส

แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 5 ตำบล 40 หมู่บ้าน คือตำบลบ่อหิน ตำบลเขาไม้แก้ว ตำบลกะลาเส ตำบลไม้ฝาด และตำบลนาเมืองเพชร มีประชากรทั้งสิ้น 38,505 คน เป็นชาย 19,327 คน เป็นหญิง 19,178 คน มีจำนวนครัวเรือน 13,645 ครัวเรือน ซึ่งจำนวน 56% อยู่ในช่วงวัยทำงาน คืออายุ 23-60 ปี และประชากรส่วนใหญ่ 60% นับถือศาสนาพุทธ 39% นับถือศาสนาอิสลาม และ 1% นับถือศาสนาคริสต์ อาชีพส่วนใหญ่ของชาวเสีกา คือเกษตรกรรมทั้งกสิกรรม ส่วนใหญ่จะเป็นสวนยางพาราและสวนปาล์มน้ำมัน และการประมงจับสัตว์น้ำ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ด้านการท่องเที่ยวทางทะเล (ที่ทำการปกครองอำเภอเสีกา, 2565)

วิสาหกิจชุมชนในอำเภอเสนา จังหวัดตรัง ที่ขึ้นทะเบียนวิสาหกิจชุมชนกับกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2564 จำนวน 79 แห่ง มีสมาชิกทั้งหมด 2,757 ราย (ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชนกองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2564) จำแนกตามประเภทกิจการประกอบด้วย การแปรรูปและผลิตภัณฑ์ฯ จำนวน 24 แห่ง การผลิตพืช จำนวน 18 แห่ง การผลิตปศุสัตว์ จำนวน 11 แห่ง การผลิตประมง จำนวน 11 แห่ง ท่องเที่ยว จำนวน 3 จำนวน ออมทรัพย์ชุมชน จำนวน 3 แห่ง เครื่องจักสาน จำนวน 3 แห่ง การผลิตปัจจัยการผลิต จำนวน 2 แห่ง ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ/เสื้อผ้า ผลิตภัณฑ์สมุนไพร ผลิตภัณฑ์เครื่องดื่ม และร้านค้าชุมชน ประเภทละ 1 แห่ง มีผลิตภัณฑ์จากวิสาหกิจชุมชนที่มีชื่อเสียงมากมาย เช่น ผลิตภัณฑ์อาหารทะเลแปรรูปจากวิสาหกิจชุมชนปลาเค็มกางมุ้งเสนา ผลิตภัณฑ์เครื่องแกงใต้จากวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเครื่องแกงไม้ฝาดสัมพันธ์

สินค้าหัตถกรรมตำบลบ่อหิน ผลิตโดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเตยปาหนันบ้านคูหน เลขที่ 90/2 หมู่ที่ 3 บ้านคูหน ตำบลบ่อหิน อำเภอเสนา จังหวัดตรัง โดยมี นางสาวจันทร์เพ็ญ ปูเงิน เป็นประธานกลุ่ม ผลิตภัณฑ์จักสานเตยปาหนันเป็นสินค้าหัตถกรรมทำมือ ที่มีความละเอียด ประณีต บ่งบอกถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการนำใบต้นเตยปาหนันในชุมชน มาทำเป็นผลิตภัณฑ์จักสาน ป่า เสื้อ และหมวก ซึ่งมีช่องทางการจำหน่ายทั้งหน้าร้านโดยตรงและผ่านออนไลน์ ราคาสินค้ามีหลายแบบหลายราคา เช่น กระเป๋าถือใบละ 1,200 บาท กระเป๋าสตางค์ ซึ่งมีชิพรอบ ใบละ 590 บาท และกระเป๋าใส่เหรียญ รวมทั้งงานจักสานอื่นๆ ที่มีราคาเริ่มต้นขึ้นละ 100 บาท สินค้าหัตถกรรมตำบลไม้ฝาด ผลิตโดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนรวมภูมิปัญญาในท้องถิ่น หมู่ที่ 2 บ้านห้วยต่อน้อย ตำบลไม้ฝาด อำเภอเสนา จังหวัดตรัง เป็นการนำวัสดุในท้องถิ่น เช่น ไม้ไผ่ ดอกหญ้า มาผลิตเป็นไม้กวาด รั้วไก่ สุ่มไก่ และสามารถนำมาใช้ตกแต่งสถานที่เพื่อความสวยงาม มีความคงทนและแข็งแรง ช่องทางการจัดจำหน่ายมีทั้ง ขายเองโดยตรง ฝากขายและผลิตตามคำสั่ง ราคาขายเริ่มต้นที่ 80 บาท/รัง

กิจกรรมด้านการท่องเที่ยว มีวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงปลากระชังบ้านพรุจูด ซึ่งดำเนินกิจการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ หรือที่เรียกว่า บ่อหินฟาร์มสเตย์ ซึ่งเป็นกิจกรรมด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงปลากระชัง บ้านพรุจูด เน้นการเรียนรู้ สัมผัสวิถีชีวิตชุมชน และทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของจังหวัดตรัง เกิดจากการรวมตัวของชุมชนเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และเพื่อสร้างอาชีพเสริมให้กับชาวบ้าน เริ่มต้นจากการพัฒนาที่พักอาศัยให้เป็นโฮมสเตย์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวได้เข้ามาเรียนรู้วิธีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การบริการอาหารทะเลสดๆ ที่ได้จากการประมงและกระชังเลี้ยงปลา ตลอดจนการนำเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในป่าชายเลนและชายฝั่งทะเล ชาวบ้านพรุจูดส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการทำสวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน และอาชีพด้านการประมง เช่น การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง การทำประมงพื้นบ้าน

5. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริม

แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริม ประกอบด้วย ความหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร วิธีการส่งเสริมการเกษตร และการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน มีรายละเอียด ดังนี้

5.1 ความหมายการส่งเสริมการเกษตร

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2553, น.4) กล่าวถึง การส่งเสริมการเกษตร ว่าเป็นการถ่ายทอด เผยแพร่ความรู้ทางด้านการเกษตร ไปสู่เกษตรกรเพื่อให้บรรลุถึงปรัชญาของการส่งเสริมการเกษตร ที่ต้องการให้เกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาให้ดีขึ้น ทั้งตัวเกษตรกรและครอบครัว

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2557, น. 4-12) กล่าวถึง การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ว่าเป็นกระบวนการพัฒนาความรู้ของเกษตรกรจากการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ก่อให้เกิดการพัฒนา รายได้เศรษฐกิจ ทำให้ครอบครัวเกษตรกรอยู่พอกดี กินพอกดี และมีความสุข

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การถ่ายทอด เผยแพร่ความรู้ไปสู่เกษตรกร โดยใช้กระบวนการพัฒนาการนำ เทคโนโลยี ผสมผสานกับภูมิปัญญา ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ให้เกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาให้ดีขึ้น ทั้งตัวเกษตรกรและครอบครัว ให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้อย่างยั่งยืน

5.2 รูปแบบของวิธีการส่งเสริมการเกษตร

ชัยชาญ วงศ์สามัญ (2538, น. 55-60) กล่าวถึง การส่งเสริมการเกษตรแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบใหญ่ๆ ได้แก่ แบบรายบุคคล แบบกลุ่มและแบบมวลชน ซึ่งรายละเอียดของแต่ละรูปแบบ คือ

5.2.1 วิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล (Individual Methods) เป็นการส่งเสริมแบบตัวต่อตัว ระหว่างนักส่งเสริมกับเกษตรกร เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพ เพราะเกษตรกร และนักส่งเสริมปฏิสัมพันธ์กันได้อย่างเต็มที่ ตัวอย่างของวิธีการส่งเสริมแบบนี้ ได้แก่ การเยี่ยมชมไร่ นา การมาเยี่ยมสำนักงานของเกษตรกร การติดต่อจดหมายและการติดต่อทางโทรศัพท์ แต่วิธีการที่เป็นที่นิยมมากที่สุด ได้แก่ การเยี่ยมชมไร่ นา อย่างไรก็ตาม วิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคลมีข้อเสีย ได้แก่ ผู้ได้รับประโยชน์มีจำนวนน้อยราย เสียเวลา และงบประมาณมาก นักส่งเสริมอาจจะให้คำแนะนำที่ผิดพลาดโดยไม่มี การตรวจสอบจากบุคคลภายนอก และการถ่ายทอดความรู้จะได้ผลก็ต่อเมื่อเกษตรกร มีความเชื่อถือในตัวนักส่งเสริม

5.2.2 วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม (Group Methods) เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพและใช้กันอย่างแพร่หลาย ในการถ่ายทอดเทคโนโลยี เพราะเป็นวิธีการที่มีผู้ได้รับประโยชน์จำนวนมาก พอสมควร เกษตรกรผู้ร่วมกิจกรรม ได้มีโอกาสพบปะ และแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ซึ่งกัน

และกัน นักส่งเสริมผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการของกลุ่ม ลักษณะของความรู้และ เทคโนโลยีที่ต้องการถ่ายทอด และสภาพสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้ นอกจากนั้น วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มยังเปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและความเหมาะสมของเทคโนโลยีระหว่างผู้ถ่ายทอดและผู้รับได้เป็นอย่างดี ที่สำคัญคือ เป็นวิธีการที่สามารถส่งเสริมให้เกษตรกรนำความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ ไปทดลองปฏิบัติได้ดีกว่าการส่งเสริมแบบรายบุคคล

1) การฝึกอบรม (Training) เป็นวิธีการส่งเสริมที่มีการใช้กันมากที่สุดวิธีการหนึ่ง ในแต่ละปี หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตร ได้ใช้งบประมาณ บุคลากร และเวลา เป็นจำนวนมากไปกับการจัดฝึกอบรม การฝึกอบรมจะประสบความสำเร็จก็ต่อเมื่อ มีการเตรียมการที่ดี มีการดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรมที่เหมาะสม ประเมินผลหลังจากการจัดฝึกอบรม

2) การบรรยาย (Lecture) การบรรยายเป็นวิธีการที่มีการใช้มากในทางส่งเสริมการเกษตร โดยการบรรยายส่วนใหญ่มักจะเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับฟังได้ซักถาม และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เห็นด้วย การบรรยายที่ดีควรมีการเตรียมตัว การเตรียมเนื้อหาและการนำเสนอที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟังและเวลาที่กำหนด

3) การสัมมนา (Seminar) การสัมมนาโดยทั่วไป จะเป็นกิจกรรมที่มีกลุ่มคนจำนวนหนึ่งมาร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยมีผู้เชี่ยวชาญคอยให้คำปรึกษา ในตอนแรกผู้เชี่ยวชาญ มักจะบรรยายสั้นๆ เพื่อให้ความรู้พื้นฐานที่มุ่งให้เกิดประเด็น การอภิปรายในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และให้แนวทางทั่วไปเกี่ยวกับการอภิปราย ปกติการสัมมนามักจะเหมาะสมกับผู้ที่มีประสบการณ์มากพอสมควรในเรื่องที่สัมมนา จึงจะได้ข้อสรุป ที่ลึกซึ้งและเป็นประโยชน์ในเชิงพัฒนา

4) การอภิปรายคณะ (Panel Discussion) เป็นกิจกรรมการอภิปรายที่มีผู้เชี่ยวชาญจำนวนหนึ่ง อาจจะเป็น 3-5 คน โดยให้แต่ละคนมานำเสนอข้อมูลและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกัน เพื่อให้ได้มุมมองของเรื่องนั้นๆ แตกต่างกันไป ผู้เชี่ยวชาญที่มาร่วมอภิปรายจึงควรมาจากหลายวิชาชีพ ผู้ร่วมรับฟังก็จะได้ทราบทรรศนะที่ค่อนข้างลึก ซึ่งต่อประเด็นใดประเด็นหนึ่ง จากผู้ร่วมอภิปราย นอกจากนั้น ผู้ร่วมฟังยังมีโอกาสซักถามปัญหาเพื่อให้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม การอภิปรายจะดำเนินไปด้วยความราบรื่นก็ต่อเมื่อมีผู้นำการอภิปราย (moderator) ที่ดี ซึ่งผู้นำการอภิปรายนี้จะทำหน้าที่แนะนำผู้ร่วมอภิปราย สรุปการอภิปราย ควบคุมการอภิปราย และเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมรับฟังได้ซักถาม

5) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบไม่เป็นทางการ (Informal Discussion) เป็นวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มที่มีการใช้กันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

และประสบการณ์ระหว่างเพื่อนบ้าน ผู้นำกลุ่มและสมาชิก นักส่งเสริมและเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย สามารถนัดหมายและดำเนินการได้ง่าย อย่างไรก็ตามควรมีประเด็นสำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่ชัดเจน และเป็นปัญหาร่วมกันของคนเข้าร่วมประชุม มีการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นและที่ประชุมควรหาข้อสรุปร่วมกันจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในแต่ละครั้ง

(1) *การระดมสมอง (Brain-Storming)* การระดมสมอง เป็นวิธีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลในกลุ่ม โดยมุ่งที่จะรวบรวมประเด็นความคิดเห็นต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้มากที่สุด โดยไม่คำนึงว่าความคิดเห็นที่แต่ละคนแสดงออกมามีความเหมาะสมหรือสามารถไปใช้ในทางปฏิบัติได้มากน้อยเพียงใด ความสามารถของสมาชิกกลุ่มในการแสดงความคิดเห็นอย่างรวดเร็วและการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จะเป็นส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของวิธีการแบบนี้ การระดมสมอง ควรกระทำในกลุ่มที่มีคนไม่เกิน 20 คน เมื่อมีคนเสนอความคิดเห็นต้องมีการจดบันทึกทันที โดยให้ทุกคนสามารถมองเห็นว่ามีใครเสนอข้อคิดเห็นอะไรไปแล้ว และพยายามรวบรวมข้อคิดเห็นจากแต่ละคนในกลุ่มให้ได้มากที่สุด โดยไม่มีการประเมินหรือแสดงทรรศนะใดๆ ต่อการเสนอความคิดเห็นของแต่ละคน การประเมินและสรุปควรทำหลังจากที่มีการระดมสมองเสร็จเรียบร้อยแล้ว

(2) *การสาธิต (Demonstration)* หมายถึง การบรรยายประกอบการแสดง เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวที่นำมาสาธิตอย่างต่อเนื่อง วิธีการนี้อาจจะใช้สอนร่วมกับวิธีอื่น เช่น การจัดการบรรยายนิทรรศการ เป็นต้น คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นมีการสาธิตแบ่งออกเป็น 2 แบบ ได้แก่ การสาธิตวิธี (method demonstration) และการสาธิตผล (result demonstration) ซึ่งในการเตรียมการและดำเนินงานของแต่ละแบบ มีดังนี้

(3) *การสาธิตวิธี (Method Demonstration)* เป็นการแสดงวิธีการปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างเป็นขั้นตอน เช่น การแสดงวิธีการรดนมโค วิธีการฉีดวัคซีนสัตว์ วิธีการปลูกพืช หรือวิธีการใส่ปุ๋ยเคมีแก่แปลงพืช เป็นต้น ซึ่งหากจะให้ได้ผลยิ่งขึ้น ควรเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้ทดลองปฏิบัติด้วย เพื่อให้เกิดความเข้าใจและพัฒนา ทักษะในการปฏิบัติงาน ดังกล่าว การสาธิตวิธีควร มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

(4) *การสาธิตผล (Result Demonstration)* เป็นวิธีการแสดงความแตกต่างระหว่างสิ่งใหม่และสิ่งเก่า เพื่อให้กลุ่มบุคคลเป้าหมายสามารถประเมินข้อดีและข้อเสียของผลที่ได้รับ เช่น การจัดทำ แปลงสาธิตการปลูกข้าวพันธุ์ใหม่และพันธุ์เก่า การแสดงผลการใช้ปุ๋ยพืชสดในแปลงนา และการเปรียบเทียบการเจริญเติบโตของหญ้าอาหารพันธุ์ต่างๆ เป็นต้น

(5) *ทัศนศึกษา (Study Tour)* เป็นการจัดให้กลุ่มคนได้มีโอกาสเดินทางไปดูวิธีการปฏิบัติทางการเกษตร การสาธิต การดำเนินงานของกลุ่มและอื่นๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้

ผู้เดินทางได้ดูของจริงจากผู้ปฏิบัติ ได้มีโอกาสสอบถามและแลกเปลี่ยนกับเจ้าของสถานที่ที่ไปดูงานโดยตรง และเป็น การเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียนรู้ของผู้เดินทางสถานที่ดูงาน อาจจะเป็นสถานีวิจัย ไร่นาเกษตรกร ครอบครัวยุทธศาสตร์ กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์การเกษตร หรือตลาดทางการเกษตรก็ได้ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการทัศนศึกษาแต่ละครั้ง การทัศนศึกษาเป็นวิธีการส่งเสริมที่มีประสิทธิภาพอย่างหนึ่ง แต่ต้องมีการเตรียมการและดำเนินการที่ดี

5.2.3 วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน (Mass Methods) เป็นวิธีการส่งเสริมที่สามารถส่งข่าวสารข้อมูลถึงบุคคลกลุ่มเป้าหมายได้เป็นจำนวนมาก เช่น การใช้วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือพิมพ์ วารสาร การจัดนิทรรศการ และสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ซึ่งวิธีการส่งเสริมแบบนี้เหมาะสำหรับ ทำให้คนที่ได้รับข่าวสารทราบถึงความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อให้ตระหนัก และเกิดความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติม หากข่าวสารที่ได้รับมีความสำคัญต่ออาชีพและชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง ตัวอย่างสื่อที่ใช้ในการส่งเสริม แบบมวลชน มีดังนี้

1) **สื่อสิ่งพิมพ์ (Printed Media)** ได้แก่ หนังสือพิมพ์ จดหมายข่าว แผ่นพับ เอกสารเผยแพร่ และวารสาร เป็นต้น ในการจัดเตรียมสื่อสิ่งพิมพ์ ควรคำนึงถึงการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เนื้อหาสั้น และกระชับ มีการใช้ภาษาที่สละสลวย มีสิ่งกระตุ้นความสนใจ มีลำดับการนำเสนอเนื้อหาที่เหมาะสม มีการวางรูปแบบและภาพประกอบที่ดี และพิมพ์ด้วยกระดาษที่มีคุณภาพ

2) **สื่อโสตทัศน (Audio-Visual Media)** เป็นสื่อที่ผู้รับสัมผัสได้ด้วยหูและตา ดังนั้นคนที่อ่านหนังสือไม่ออกก็สามารถรับข่าวสารข้อมูลได้ สื่อแบบนี้ ได้แก่ วิทยุ เทปเสียง โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และชุดสไลด์ประกอบเสียง เป็นต้น ในการจัดเตรียมสื่อแบบนี้ ผู้จัดทำต้องมีความชำนาญเป็นพิเศษจึงจะสามารถผลิตสื่อที่มีคุณภาพ นอกจากนั้น ยังต้องใช้งบประมาณและเวลาในการจัดทำค่อนข้างมาก

3) **สื่อมวลชนอื่นๆ** ได้แก่ ป้ายประกาศ (poster) นิทรรศการ แผนที่ และแผ่นพลิก (flip chart) เป็นต้น ในการวางแผนจัดทำและใช้สื่อแต่ละอย่างข้างต้น มีหลักการและวิธีการโดยเฉพาะ ซึ่งนักส่งเสริมที่จำเป็นต้องจัดทำหรือใช้ควรมีการศึกษาค้นคว้า เพื่อให้สามารถใช้สื่อต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพในปัจจุบันนี้ มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารอย่างรวดเร็ว โดยมีคอมพิวเตอร์และดาวเทียมเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการถ่ายทอดข่าวสารข้อมูล ดังนั้น นักส่งเสริมการเกษตรจึงควรให้ความสนใจต่อวิวัฒนาการที่เกิดขึ้น เพื่อให้สามารถนำข่าวสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งต่างๆ มาถ่ายทอดแก่เกษตรกรได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงด้านการเกษตรที่เกิดขึ้นในประเทศและต่างประเทศ

5.2.4 เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศ ในปัจจุบันเทคโนโลยีและสื่อออนไลน์มีบทบาทสำคัญต่อสังคมทั่วโลก คนส่วนใหญ่ทั่วโลกสื่อสารผ่านสมาร์ตโฟนผ่านช่องทางโซเชียล

มีเดียแบบเรียลไทม์ ทั้ง Facebook IG Twitter และLINE ก็ได้กลายเป็นช่องทางยอดนิยมในการสื่อสารออนไลน์ ทั้งนี้เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในเครือข่ายสังคม (พีระพัฒน์ อนุรักษ์, 2557, น. 10-20)

1) คอมพิวเตอร์ (Computer) เป็นเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ที่ปฏิบัติงานภายใต้ชุดคำสั่งที่อยู่ในหน่วยความจำของคอมพิวเตอร์ โดยผู้ใช้สามารถป้อนข้อมูลเข้าสู่หน่วยประมวลผลเพื่อทำการคำนวณและแสดงผลลัพธ์ทางอุปกรณ์แสดงผล โดยที่ผลลัพธ์เหล่านี้จัดว่าเป็นข้อมูลที่ผ่านการประมวลผลและเรียบเรียงแล้ว จึงเรียกผลลัพธ์นี้ว่าสารสนเทศ

2) สมาร์ทโฟน (Smart Phone) คือ โทรศัพท์ที่รองรับระบบปฏิบัติการต่างๆ ได้ เปรียบเสมือนเอาคุณสมบัติของ PDA และคอมพิวเตอร์มาไว้ในโทรศัพท์ตัวอย่างระบบปฏิบัติการ เช่น IOS, BlackBerry, OS, Android OS, Window Phone และ Symbian OS เป็นต้น คุณสมบัติของสมาร์ทโฟน สามารถติดตั้งโปรแกรมใช้งานเฉพาะที่เรียกว่า Application ต่างๆ ได้ ซึ่ง Application สามารถแบ่งได้ออกเป็นประเภทต่างๆ อาทิเช่น การศึกษา การท่องเที่ยว ธุรกิจ บันเทิง การเงิน อาหาร สุขภาพ ข่าวสาร เป็นต้น นอกจากนั้นยังสามารถเชื่อมต่ออุปกรณ์ไร้สายต่างๆ อาทิเช่น คอมพิวเตอร์ PDA Printer หรือ กล้อง Digital ผ่านทางอินฟราเรด บลูทูธ หรือ Wi-Fi นอกจากนั้น ยังรองรับรูปแบบไฟล์ Multimedia ได้หลากหลายรูปแบบทั้งเสียง ภาพ และภาพเคลื่อนไหว

3) แท็บเล็ต (Tablet) เป็นเทคโนโลยีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่สามารถพกติดตัวไว้ โดยวัตถุประสงค์ของเครื่องคอมพิวเตอร์ชนิดนี้ใช้เพื่อทดแทนสมุดหรือกระดาษ ซึ่งคุณสมบัติอื่นๆ ของแท็บเล็ตก็จะคล้ายกันกับ Smart Phone เพียงแต่ไม่สามารถใช้สื่อสารในลักษณะของการโทรผ่านเครือข่ายวิทยุได้เหมือนดังกับ Smart Phone และแท็บเล็ตจะมีขนาดหน้าจอแสดงผลที่ใหญ่กว่าสมาร์ทโฟน อีกด้วย

4) ระบบเครือข่ายในงานสารสนเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาต่อไปจนส่วนหนึ่งกลายเป็นเครือข่ายสังคมนั้น ได้เพิ่มทางเลือกในการติดต่อสื่อสารให้กับบุคคลทั่วไปในการสื่อสารและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องที่ตนเอง มีความสนใจ รวมถึงการค้นคว้าหาข้อมูลใหม่ๆ ในการพัฒนางานด้านการเกษตรของตนเองอีกด้วย ในที่นี้จะนำเสนอเครื่องมือในการเป็นเครือข่ายสมาชิกสังคมที่มีการใช้งานอย่างแพร่หลาย ชนิด ดังนี้

(1) เฟซบุ๊ก (facebook) เป็นเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่นำเสนอรูปแบบใหม่ๆ ของการสื่อสาร โดยผู้ใช้จะมีหน้าบัญชีของตัวเอง และสามารถเข้าเยี่ยมชมหน้าบัญชีของเพื่อน รวมไปถึงการเปิดหน้าบัญชีของร้านค้า สถาบัน หรือนิติบุคคลต่างๆ ได้ ผู้ใช้สามารถ

แบ่งปันรูปภาพ ข้อความ หรือวิดีโอที่ตนเองมีความประสงค์จะแบ่งปัน และยังสามารถโต้ตอบกันระหว่างบุคคลที่มีบัญชีผู้ใช้ได้อยู่ได้อีกด้วย

(2) ทวิตเตอร์ (twitter) เป็นบริการเครือข่ายสังคมจำพวกไมโครบล็อก โดยผู้ใช้สามารถส่งข้อความสั้นๆ ว่าตัวเองกำลังทำอะไร หรือมีความคิดเห็นอย่างไรได้ ข้อดีของ twitter คือ สามารถเข้าถึงคนกลุ่มมากได้เร็วในระยะเวลาอันสั้น และสามารถส่งข่าวสารให้กับคนที่ติดตาม หรือ follow ทั้งหมดได้ในลักษณะของ short message ในเพียงพริบตา

(3) ไลน์ (line) เป็นรูปแบบของโปรแกรมแอปพลิเคชันสนทนาบนสมาร์ตโฟนที่ได้พัฒนาขึ้นเพื่อเป็นช่องทางหนึ่งในการสื่อสาร ความแตกต่างที่ทำให้ไลน์มีความโดดเด่นคือ “รูปแบบของสติ๊กเกอร์” รวมทั้งคุณลักษณะเฉพาะในด้านต่างๆ ได้แก่ การสนทนาด้วยเสียงการสื่อสารแบบกลุ่ม การสร้างไทม์ไลน์ และการเล่นเกม เป็นต้น ด้วยคุณลักษณะดังกล่าวนี้จึงทำให้ไลน์ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ทั้งกับผู้ใช้ทั่วไป และเจ้าของสินค้าและบริการที่นำมาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นช่องทางในการเข้าถึงผู้บริโภคการสนทนาผ่านไลน์ ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ทั้งในรูปแบบ ข้อความเสียง การรับ-ส่งไฟล์มัลติมีเดียที่หลากหลายตรงกับความต้องการของผู้ใช้ เกิดการยอมรับและเพิ่มจำนวนจากผู้ใช้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังมีข้อดีอื่นๆ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสารเฉพาะกลุ่มได้ สามารถเลือกกลุ่มเป้าหมายได้เฉพาะเจาะจงเหมาะสำหรับการติดต่อทางธุรกิจ และการประชาสัมพันธ์เฉพาะกลุ่ม สามารถส่งรูปแบบสารได้หลากหลาย ทั้งรูปภาพ โปสเตอร์ คลิปวิดีโอและข้อความเสียง สามารถสนทนาด้วยเสียงผ่านทางไลน์ได้ ทั้งรูปแบบเห็นหน้าและไม่เห็นหน้าโดยไม่มีค่าใช้จ่าย

(4) ยูทูป (youtube) เป็นเว็บไซต์ที่ผู้ลงทะเบียนใช้งานสามารถอัปโหลดวิดีโอขึ้นเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อแบ่งปันให้ผู้อื่นร่วมรับชมได้ โดยวิดีโอเหล่านั้นต้องไม่ผิดกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้ใช้สามารถนำวิดีโอที่อยู่ในยูทูป ไปใส่ไว้ในเว็บไซต์ของตนเอง หรือเครือข่ายสังคมอื่นๆ ของตนเองได้โดยไม่เปลืองพื้นที่ในเว็บไซต์อีกด้วย ปัจจุบันเนื้อหาในยูทูปมีความหลากหลายทั้งทางด้านการศึกษาด้านเทคโนโลยี บันเทิง แม้แต่ด้านการเกษตร ทั้งที่อยู่ในรูปภาษาไทย และภาษาต่างชาติ

(5) อินสตราแกรม (instagram) เป็นเครือข่ายสังคมที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก โดยเป็นสังคมออนไลน์ที่ใช้ รูปภาพ เป็นเนื้อหา โดยมีจุดเด่นตรงที่ สามารถแต่งรูปก่อนที่จะแชร์ได้ มีฟิลเตอร์ให้เลือกใช้ สำหรับแต่งรูปจากรูปธรรมดาๆ กลายเป็นรูปที่สวยงามได้ นอกจากนี้ยังสามารถ กด like และ comment รูปได้ด้วย และเนื่องจาก Instagram เป็นที่รวมรูปของเหล่าดาราดังๆ จึงทำให้กลายเป็นเครือข่ายสังคมที่เป็นเว็บไซต์ยอดนิยมไปอย่างรวดเร็ว Instagram สามารถใช้ได้กับมือถือและแท็บเล็ตทุกระบบปฏิบัติการ สำหรับคนที่ชอบการขายสินค้าทาง

อิเล็กทรอนิกส์ ปัจจุบันมีการใช้งานอินสตราแกรมเพื่อการค้าเพิ่มมากขึ้น โดยอยู่ในลักษณะของการถ่ายภาพแสดงสินค้าเพื่อให้เกิดการติดต่อกลับเพื่อสั่งซื้อ

5.3 การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2548) มีกฎหมายที่กำหนดให้มีการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอย่างครบวงจรไว้ 3 ระดับ ได้แก่

5.3.1 ระดับปฐมภูมิ ส่งเสริมจัดตั้ง การให้ความรู้ การศึกษาวิจัยในการนำทุนในชุมชนมาใช้เหมาะสม การร่วมมือกันในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้

5.3.2 ระดับสูงขึ้นไป ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การรักษาคุณภาพ การศึกษาวิจัยเทคโนโลยีและการตลาด การสร้างความเชื่อถือทางธุรกิจ และความปลอดภัยแก่ผู้บริโภค การประสานแหล่งเงินทุน เพื่อให้สามารถเป็นผู้ประกอบการหรือพัฒนาไปสู่การประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อไปในอนาคต

5.3.3 การส่งเสริมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน รัฐจะให้การสนับสนุนการจัดตั้งการประกอบการ การตลาดความสัมพันธ์และความร่วมมือกันระหว่างเครือข่าย หรือภาคธุรกิจหรืออุตสาหกรรมอื่น เพื่อขยายและสร้างความมั่นคงให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชน

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตรแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การส่งเสริมรายบุคคล การส่งเสริมแบบกลุ่ม การส่งเสริมแบบมวลชน และเพิ่มเติมในสังคมปัจจุบันที่มีเครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในเครือข่ายสังคมในการช่วยส่งเสริมการเกษตร ในรูปแบบออนไลน์ ทั้งนี้การส่งเสริมในรูปแบบต่างๆ นักส่งเสริมจำเป็นต้องเลือกวิธีการส่งเสริมให้เหมาะสมกับกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย

5.4 ทฤษฎีการสื่อสาร

การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการแลกเปลี่ยนถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารความรู้ ความคิดระหว่างบุคคลโดยผ่านสื่อเพื่อให้เกิดความเข้าใจและเกิดการตอบสนองระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารตรงตามวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร

5.4.1 แบบจำลองการสื่อสาร SMCR ของเบอร์โล (Berlo)

เดวิด เค. เบอร์โล (David K. Berlo) ได้พัฒนาทฤษฎีที่ผู้ส่งจะส่งสารอย่างไร และผู้รับจะรับ แปลความหมาย และมีการโต้ตอบกับสารนั้นอย่างไร ทฤษฎี SMCR ประกอบด้วย

1) **ผู้ส่งสาร (source)** ต้องเป็นผู้ที่มีทักษะความชำนาญในการสื่อสาร โดยมีความสามารถในการ “การเข้ารหัส” (encode) เนื้อหาข่าวสาร มีทัศนคติที่ดีต่อผู้รับเพื่อผลในการสื่อสาร มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่จะส่ง และควรจะสามารถในการปรับระดับของ

ข้อมูลนั้นให้เหมาะสมและง่ายต่อระดับความรู้ของผู้รับ ตลอดจนพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับผู้รับด้วย

2) **ข้อมูลข่าวสาร (message)** เกี่ยวข้องด้านเนื้อหา สัญลักษณ์ และวิธีการส่งข่าวสาร

3) **ช่องทางในการส่ง (channel)** หมายถึง การที่จะส่งข่าวสารโดยการให้ผู้รับได้รับข่าวสาร ข้อมูลโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 หรือเพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง คือ การได้ยิน การดู การสัมผัส การลิ้มรส หรือการได้กลิ่น

4) **ผู้รับ (receiver)** ต้องเป็นผู้มีทักษะความชำนาญในการสื่อสาร โดยมีความสามารถใน “การถอดรหัส” (decode) สาร เป็นผู้ที่มีทัศนคติ ระดับความ และพื้นฐานทางสังคมวัฒนธรรม เช่นเดียวหรือคล้ายคลึงกันกับผู้ส่งจึงจะทำให้การสื่อสารความหมายหรือการสื่อสารนั้นได้ผล

ตามลักษณะของทฤษฎี S M C R นี้ มีปัจจัยที่มีความสำคัญต่อขีดความสามารถของผู้ส่งและรับที่จะทำการสื่อสารความหมายนั้นได้ผลสำเร็จหรือไม่เพียงใด ได้แก่

5.4.2 ทักษะในการสื่อสาร (communication skills) หมายถึง ทักษะซึ่งทั้งผู้ส่งและผู้รับควรจะมี ความชำนาญในการส่งและการรับการเพื่อให้เกิดความเข้าใจกันได้อย่างถูกต้อง เช่น ผู้ส่งต้องมีความสามารถในการเข้ารหัสสาร มีการพูดโดยใช้ภาษาพูดที่ถูกต้อง ใช้คำพูดที่ชัดเจนฟังง่าย มีการแสดงสีหน้าหรือท่าทางที่เข้ากับการพูด ท่วงทำนองลีลาในการพูดเป็นจังหวะ น่าฟัง หรือการเขียนด้วยถ้อยคำสำนวนที่ถูกต้องสละสลวยน่าอ่าน เหล่านี้เป็นต้น ส่วนผู้รับต้องมีความสามารถในการถอดรหัสและมีทักษะที่เหมือนกันกับผู้ส่ง โดยมีทักษะการฟังที่ดี ฟังภาษาที่ผู้ส่งพูดมารู้เรื่อง หรือสามารถอ่านข้อความที่ส่งมานั้นได้

5.4.3 ทัศนคติ (attitudes) เป็นทัศนคติของผู้ส่งและผู้รับซึ่งมีผลต่อการสื่อสาร ถ้าผู้ส่งและผู้รับ มีทัศนคติที่ดีต่อกันจะทำให้การสื่อสารได้ผลดี ทั้งนี้เพราะทัศนคติย่อมเกี่ยวข้องไปถึงการยอมรับซึ่งกันและกันระหว่างผู้ส่งและผู้รับด้วย เช่น ถ้าผู้ฟังมีความนิยมชมชอบในตัวผู้พูดก็มักจะมีความเห็นคล้อยตามไปได้ง่าย แต่ในทางตรงข้าม ถ้าผู้ฟังมีทัศนคติไม่ดีต่อผู้พูดก็จะฟังแล้วไม่เห็นชอบด้วยและมีความเห็นขัดแย้งในสิ่งที่พูดมานั้น หรือถ้าทั้งสองฝ่ายมีทัศนคติไม่ดีต่อกัน ท่วงทำนองหรือนำเสียงในการพูดก็อาจจะห้วนห้าวไม่น่าฟัง แต่ถ้ามีทัศนคติที่ดีต่อกันแล้วมักจะพูดกันด้วยความไพเราะอ่านหวานน่าฟัง เหล่านี้เป็นต้น

5.4.4 ระดับความรู้ (knowledge levels) ถ้าผู้ส่งและผู้รับมีระดับความรู้เท่าเทียมกันก็จะทำให้การสื่อสารนั้นลุล่วงไปด้วยดี แต่ถ้าหากความรู้ของผู้ส่งและผู้รับมีระดับที่แตกต่างกันย่อมจะต้องมีการปรับปรุงความยากง่ายของข้อมูลที่จะส่งในเรื่องความยากง่ายของภาษาและถ้อยคำ

สำนวนที่ใช้ เช่น ไม่ใช่คำศัพท์ทางวิชาการ ภาษาต่างประเทศ หรือถ้อยคำยาว ๆ สำนวน สลับซับซ้อน ทั้งนี้เพื่อให้สะดวกและง่ายต่อความเข้าใจ ตัวอย่างเช่น การที่หมอรักษาคนไข้แล้วพูด แต่คำศัพท์การแพทย์เกี่ยวกับโรคต่าง ๆ ย่อมทำให้คนไข้ไม่เข้าใจว่าตนเองเป็นโรคอะไรแน่หรือ พัฒนาการจากส่วนกลางออกไปพัฒนาหมู่บ้านต่าง ๆ ในชนบทเพื่อให้คำแนะนำทางด้านการเกษตร และเลี้ยงสัตว์แก่ชาวบ้าน ถ้าพูดแต่ศัพท์ทางวิชาการโดยไม่อธิบายด้วยถ้อยคำภาษาง่าย ๆ หรือไม่ใช้ ภาษาท้องถิ่นก็จะทำให้ชาวบ้านไม่เข้าใจหรือเข้าใจผิดได้ หรือในกรณีของการใช้ภาษามือของผู้ พิการทางโสต ถ้าผู้รับไม่เคยได้เรียนภาษามือ มาก่อนทำให้ไม่เข้าใจและไม่สามารถสื่อสารกันได้ เหล่านี้เป็นต้น

5.4.5 ระบบสังคมและวัฒนธรรม (socio - culture systems) ระบบสังคมและ วัฒนธรรมในแต่ละชาติเป็นสิ่งที่มีส่วนกำหนดพฤติกรรมของประชาชนในประเทศนั้น ๆ ซึ่ง เกี่ยวข้องไปถึงขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติ สังคมและวัฒนธรรมในแต่ละชาติย่อมมี ความแตกต่างกัน เช่น การให้ความเคารพต่อผู้อาวุโส หรือวัฒนธรรมการกินอยู่ ฯลฯ ดังนั้น ในการ ติดต่อสื่อสารของบุคคลต่างชาติต่างภาษา จะต้องมีการศึกษาถึงกฎข้อบังคับทางศาสนาของแต่ละ ศาสนาด้วย

6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีประเด็นที่ต้องกล่าวถึงได้แก่ สภาพพื้นฐานทางสังคมและ เศรษฐกิจของสมาชิก และความคิดเห็นเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน สภาพการดำเนินงานและ ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ความต้องการในการส่งเสริมของวิสาหกิจชุมชน ปัญหาและ ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน และแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของ วิสาหกิจชุมชน มีรายละเอียด ดังนี้

6.1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

6.1.1 เพศ จากการศึกษา ลักษณะ อินทร์บึง (2563) ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดขอนแก่น พบว่า สมาชิกกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 69.67 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 30.33 เป็นเพศชาย สอดคล้องกับ ทรงศักดิ์ สีหานาค (2562) ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใน จังหวัดตราด พบว่า สมาชิกร้อยละ 65.6 เป็นเพศหญิง และสวิชญา สมบุญโส (2561) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง พบว่า สมาชิกวิสาหกิจร้อยละ 86.5 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 13.5 เป็นเพศชาย

6.1.2 อายุ ลักษณะ อินทร์บิ่ง (2563) พบว่า มีอายุระหว่างส่วนใหญ่ ช่วงระหว่างอายุ 41 – 50 ปี ร้อยละ 34.43 ทรงศักดิ์ สีหานาค (2562) พบว่า สมาชิกมีอายุเฉลี่ย 51.41 ปี และตติยา ตาแก้ว (2563) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีอายุเฉลี่ย 45.24 ปี

6.1.3 ระดับการศึกษา ทรงศักดิ์ สีหานาค (2562, น.54) พบว่า ร้อยละ 80.5 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนตติยา ตาแก้ว (2563) พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) และลักษณะ อินทร์บิ่ง (2563) พบว่า ระดับการศึกษาส่วนใหญ่การศึกษา ระดับ ปวส./อาชีวศึกษา ร้อยละ 38.52

6.1.4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ตติยา ตาแก้ว (2563) พบว่า มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.84 คน และณิชศิกา ชาวนาฟาง (2563) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมังคุดแปลงใหญ่ จังหวัดจันทบุรี พบว่ามีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.95 คน

6.1.5 การประกอบอาชีพหลัก

ทรงศักดิ์ สีหานาค (2562) และลักษณะ อินทร์บิ่ง (2563) พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

สวิชญา สมบุญโสด (2561, น.63) พบว่า ร้อยละ 76.4 ประกอบอาชีพหลักเป็นเกษตรกร และร้อยละ 40.9 ประกอบอาชีพรองรับจ้างทั่วไป ตติยา ตาแก้ว (2563) พบว่า ร้อยละ 59.0 สมาชิกประกอบอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลัก และ ประกอบอาชีพค้าขาย เป็นอาชีพรอง

6.1.6 รายได้

ทรงศักดิ์ สีหานาค (2562, น.58) พบว่าสมาชิกมีรายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย 135,703.12 บาทต่อปี นุชสร่า คำมัน (2558) พบว่าสมาชิกมีรายได้ 165,969.01 บาทต่อปี และมีรายได้จากวิสาหกิจชุมชน เฉลี่ย 6,221.20 บาท

6.1.7 ระยะเวลาเข้าร่วมการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจ

สวิชญา สมบุญโสด (2561, น.61) พบว่า มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกเฉลี่ย 10.86 ปี ตติยา ตาแก้ว (2563) พบว่า มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกเฉลี่ย 6.87 ปี และณิชศิกา ชาวนาฟาง (2563) พบว่า มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกเฉลี่ย 3.98 ปี

6.2 การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

สุดารัตน์ แซ่มเงิน (2559) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนไวน์ศรีชุมแสง ตำบลท่าไม้รวก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีระดับความคิดเห็นการดำเนินงานตามปัจจัยด้านการสนับสนุน จากกรมส่งเสริมการเกษตร มากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านผู้นำ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการตลาด มี

ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง สวิชญา สมบุญโสศ (2561) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนว่ามีความเหมาะสมมากใน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการผลิตและการบริหารจัดการ มีความเหมาะสมปานกลางใน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการตลาดและด้านการเงิน และบุญเดือน กอกุลจันทร์ (2555) พบว่า วิสาหกิจชุมชนที่ประเมินศักยภาพที่อยู่ในระดับดี จะมีการดำเนินงาน ด้านบริหารจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการเงินที่ดี

6.3 ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน

นุชสรุ คำมัน (2558) พบว่า ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนพบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน โดยเฉลี่ยรวมในระดับปานกลาง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความมั่นคงในการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีผลกำไรแก่สมาชิก การพัฒนาและปรับปรุงวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ การรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับปานกลาง

6.4 ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ลักขณา อินทร์บึง (2563) ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดขอนแก่น พบว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย 1) ด้านการจัดการกลุ่มที่ดี 2) ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก 3) ด้านการพัฒนาการผลิต 4) ด้านระบบการเงินและการบัญชี 5) ด้านการวางแผนงาน 6) ด้านความเป็นผู้ประกอบการ 7) ด้านความเป็นผู้นำ

อรวรรณ กมล (2559) ศึกษา ปัจจัยแห่งความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดยะลา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับปัจจัยด้านผู้นำมีอิทธิพลต่อความสำเร็จสูงที่สุดตามด้วยด้านการผลิต และเห็นด้วยในระดับมากคือด้านการจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการเงินและด้านการตลาดตามลำดับ

6.5 ด้านความต้องการความรู้และวิธีการในการส่งเสริม

ณิชศิกา ชวนาฟาง (2563) พบว่า ระดับการได้รับความรู้ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีประเด็นที่สมาชิกได้รับความรู้อยู่ในระดับมาก การผลิตมังคุดคุณภาพ การคัดแยกเกรดผลผลิต การทำบัญชีรายรับ-จ่าย และการบริหารกลุ่ม ประเด็นที่สมาชิกได้รับความรู้อยู่ในระดับปานกลาง คือ การตลาด การเขียนแผนธุรกิจ และการแปรรูปผลผลิต และพบว่าระดับการต้องการความรู้ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีประเด็นที่สมาชิกต้องการความรู้มากที่สุด คือ การผลิตมังคุดคุณภาพ ส่วนประเด็น การแปรรูปผลผลิตการออกแบบบรรจุภัณฑ์ การตลาด การเขียนแผนธุรกิจ การคัดแยกเกรดผลผลิต และการบริหารจัดการกลุ่ม

สมาชิกมีความรู้ในระดับมาก ซึ่งช่องทางในการส่งเสริมการเรียนรู้จากสื่อบุคคลในภาพรวมระดับมาก คือหน่วยงานเอกชน และ หน่วยงานราชการ

เอนก ศรีชาติ (2564) ศึกษาการส่งเสริมการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองราชิวาสจังหวัดนครราชสีมา พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีการได้รับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในระดับปานกลาง โดยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับดี ได้รับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสูงสุดได้แก่ ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ รองลงมา ด้านผลประโยชน์ต่อสมาชิก ด้านการบริหารทุนและทรัพยากร ด้านบทบาทและการมีส่วนร่วมของสมาชิกต่อสถาบัน ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการให้ความสำคัญกับชุมชน และด้านเครือข่าย ซึ่งพบว่า ความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านระดับดี มีความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานในระดับมาก และพบว่า ช่องทางในการส่งเสริมการดำเนินงานที่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้งกลุ่มระดับดี กลุ่มระดับปานกลาง และกลุ่มระดับปรับปรุง มีความต้องการช่องทางการส่งเสริมผ่านทางสื่อบุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่ราชการ เจ้าหน้าที่เอกชน สูงที่สุด รองลงมา มีความต้องการช่องทางการส่งเสริมผ่านทางด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และช่องทางการส่งเสริมผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ โดยวิธีการส่งเสริมที่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับดี มีความต้องการในรูปแบบการฝึกปฏิบัติสูงที่สุด

6.6 ปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ชงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังขรัตน์ (2556) ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตกลุ่มทะเลสาบสงขลา วิเคราะห์ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนได้คือ ปัญหาด้านการตลาด เพราะไม่มีความรู้ในด้านการจัดการทางการตลาด เช่น ช่องทางการจัดจำหน่าย การโฆษณาประชาสัมพันธ์ การทำตลาดต่างประเทศเพราะขาดความรู้ทางด้านภาษาต่างประเทศ ปัญหาด้านบัญชีและการเงิน เพราะไม่มีระบบบัญชีที่ดี ไม่สามารถคำนวณต้นทุนการผลิตที่แท้จริงได้ และปัญหาด้านการเงิน เช่น ขาดเงินทุนเพื่อการขยายกิจการ

วิมลศิริ กุญขุนทด และคณะ (2563) พบว่า ปัญหาในการพัฒนากลุ่ม คือ อุปสรรคในการผลิตยังไม่เพียงพอและยังไม่ค่อยทันสมัย ทำให้ไม่สามารถผลิตสินค้าได้เพียงพอต่อความต้องการเมื่อลูกค้าต้องการผลิตภัณฑ์จำนวนมาก รูปแบบการทำงานของรัฐบาล ที่มีการให้การสนับสนุนที่ความล่าช้า หรือบางครั้งให้การช่วยเหลือแต่ก็ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ด้านงบประมาณที่หน่วยงานภาครัฐจัดสรรให้ไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ได้เพราะงบประมาณ ส่วนใหญ่จะลงในพื้นที่เขตเมือง ยังไม่ค่อยกระจายมาถึงเขตชุมชนนอกเมืองและการใช้งานเรื่องเทคโนโลยียังไม่สามารถใช้งานได้มีประสิทธิภาพ

6.7 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

นุชศรา คำมัน (2558) พบว่า ส่วนใหญ่ต้องการให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยี ความรู้ใหม่ๆ ในการดำเนินงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาสนับสนุนเรื่องการลงทุนและตลาด และช่วยแนะนำในการดำเนินงาน

ณิชศิกา ชาวนาฟาง (2563) พบว่า สมาชิกให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มมากขึ้น มาประชุมอย่างต่อเนื่อง สมาชิกบางส่วนมาผลผลิตมาจำหน่าย เพียงอย่างเดียวไม่เข้าร่วมกิจกรรมด้านอื่นๆ

6.8 แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

สวิชญา สมบุญโสด (2561) พบว่า แนวทางการพัฒนาด้านการบริหารจัดการว่า ควรส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิก นำความรู้ควมรวมเพื่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ เพิ่มความรู้ทั้งด้านเทคโนโลยีการผลิต การรับรองคุณภาพ การตลาด การบัญชี การเงิน และองค์ความรู้ที่จำเป็นในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนและสร้างแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน ทั้งในด้านผลประโยชน์ และการได้รับการยอมรับให้มีตำแหน่งในวิสาหกิจชุมชน และเสนอแนวทางการพัฒนาด้านการตลาด ได้แก่ จัดทำแผนความต้องการในการพัฒนาตลาด การสร้างเครือข่ายด้านการตลาด และการพัฒนาสินค้าและบริการให้มีความน่าสนใจ ด้านทรงศักดิ์ สีหานาค (2562, น.69) พบว่า แนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ประเด็นที่สำคัญ คือ ด้านการวางแผน โดยต้องส่งเสริมให้มีการวางแผน การถ่ายทอดความรู้ในการส่งเสริมคนรุ่นใหม่ในการสืบทอดภูมิปัญญา และให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เพิ่มมูลค่าสินค้า ให้มีการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ให้แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนด้วย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปเพื่อนำไปกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเสีเกา จังหวัดตรัง ได้ดังนี้ 1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพหลัก รายได้ต่อปีจากอาชีพหลัก ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน รายได้จากวิสาหกิจชุมชน สถานภาพที่ได้รับในวิสาหกิจชุมชน การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในเรื่องการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประเภทกิจการของวิสาหกิจชุมชน ระยะเวลาการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน แหล่งเงินทุน การใช้แรงงานในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน 2) ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 3) การได้รับและความต้องการในการส่งเสริมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทั้งด้านความรู้ ช่องทางการส่งเสริม

และวิธีการในการส่งเสริม 4) ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของ
วิสาหกิจชุมชน

ซึ่งผลการวิจัยเหล่านี้เป็นแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
อำเภอสีเกา จังหวัดตรัง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินการ วิสาหกิจชุมชนมีความสำเร็จ
อย่างยั่งยืนต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสีเกา จังหวัดตรัง เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตรัง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย รายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสีเกา จังหวัดตรัง ที่ขึ้นทะเบียนวิสาหกิจชุมชนกับกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2564 จำนวนรวมทั้งหมด 2,757 ราย (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564)

1.2 กลุ่มตัวอย่างและการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (sample size) จากประชากร จำนวน 191 ราย โดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามานะ (Taro Yamane) โดยกำหนดระดับความคลาดเคลื่อน 0.07 (Yamane 1973: 1088 อ้างถึงในจินดา ขลิบทอง, 2557) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้น

$$\begin{aligned} \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง} &= \frac{[2,757]}{1+([2,757]([0.07])^2)} \\ &= 190.02 \end{aligned}$$

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย (n) = 191 คน

ดังนั้น เพื่อให้ได้จำนวนเต็ม ผู้วิจัยจึงปัดขึ้นเป็นจำนวนเต็ม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 191 คน

ผู้วิจัยจึงได้แบ่งจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ 191 คน ออกเป็น 5 ตำบล โดยแบ่งตามสัดส่วนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2564 แต่ละตำบลในอำเภอเสีกา จังหวัดตรัง ดังที่แสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ที่	พื้นที่	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	กะลาเส	1,071	74
2	เขาไม้แก้ว	566	39
3	นาเมืองเพชร	433	30
4	บ่อหิน	492	34
5	ไม้ฝาด	195	14
รวม		2,757	191

จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ตามสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตรของแต่ละตำบล เพื่อดำเนินการศึกษา วิจัย จำนวน 191 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิด (Close-ended Question) และแบบปลายเปิด (Open-ended Question) ผู้วิจัยได้กำหนด (1) ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และ (2) วิธีการสร้างเครื่องมือ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิดและปลายเปิด ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกและการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 1.1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิก ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพหลัก รายได้ต่อปีจากอาชีพหลัก ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก

วิสาหกิจชุมชน รายได้ต่อปีจากวิสาหกิจชุมชน สถานภาพที่ได้รับในวิสาหกิจชุมชน การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในเรื่องการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประเภทกิจการของวิสาหกิจชุมชน ระยะเวลาการดำเนินกิจการ แหล่งเงินทุน และการใช้แรงงานในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน โดยคำถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดและปลายเปิด เพื่อให้เลือกตอบหรือเติมข้อความในช่องว่าง มีจำนวน 16 ข้อ

ตอนที่ 1.2 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ตามปัจจัยในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) ด้านการจัดการองค์กร 2) ด้านการจัดการการผลิต 3) ด้านการจัดการการตลาด และ 4) ด้านการจัดการการเงิน 5) ภาวะผู้นำ 6) การมีส่วนร่วมของสมาชิก และ 7) การสนับสนุนจากภาครัฐ โดยคำถามมีลักษณะเป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งผู้ตอบเลือกตอบตามมาตราลิกเคอร์ต (Likert type scale) มีจำนวน 39 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์กำหนดการประเมิน 5 ระดับ ดังนี้

ระดับการดำเนินงาน	ค่าคะแนน
ปฏิบัติน้อยที่สุด	กำหนดเท่ากับ 1 คะแนน
ปฏิบัติน้อย	กำหนดเท่ากับ 2 คะแนน
ปฏิบัติปานกลาง	กำหนดเท่ากับ 3 คะแนน
ปฏิบัติมากปฏิบัติมาก	กำหนดเท่ากับ 4 คะแนน
ปฏิบัติมากที่สุด	กำหนดเท่ากับ 5 คะแนน

ตอนที่ 2 ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) วิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองได้ 2) วิสาหกิจชุมชนมีผลกำไร มั่งคั่งทางเศรษฐกิจ 3) พัฒนาและปรับปรุงวิสาหกิจชุมชนต่อเนื่อง โดยคำถามมีลักษณะเป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อระดับความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งผู้ตอบเลือกตอบตามมาตราลิกเคอร์ต (Likert type scale) มีจำนวน 14 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์กำหนดการประเมิน 5 ระดับ ดังนี้

ระดับความสำเร็จ	ค่าคะแนน
มีความสำเร็จน้อยที่สุด	กำหนดเท่ากับ 1 คะแนน
มีความสำเร็จน้อย	กำหนดเท่ากับ 2 คะแนน
มีความสำเร็จปานกลาง	กำหนดเท่ากับ 3 คะแนน
มีความสำเร็จมาก	กำหนดเท่ากับ 4 คะแนน
มีความสำเร็จมากที่สุด	กำหนดเท่ากับ 5 คะแนน

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 1) ด้านการจัดการองค์กร 2) ด้านการจัดการการผลิต 3) ด้านการจัดการการตลาด 4) ด้านการจัดการการเงิน 5) ภาวะผู้นำ 6) การมีส่วนร่วมของสมาชิก และ 7) การสนับสนุนจากภาครัฐ โดยคำถามให้ตอบ 2 ส่วน คือ คำถามเกี่ยวกับปัญหากำหนดเป็นลักษณะคำถามปลายปิด และคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเป็นคำถามลักษณะปลายเปิด เพื่อให้เติมข้อความลงในช่องว่าง โดยคำถามเกี่ยวกับปัญหา กำหนดให้ผู้ตอบเลือกตอบตามมาตราลิกเคอร์ต (Likert type scale) มีจำนวน 21 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์กำหนดการประเมิน 5 ระดับ ดังนี้

ระดับความคิดเห็น	ค่าคะแนน
ปัญหาน้อยที่สุด	กำหนดเท่ากับ 1 คะแนน
ปัญหาน้อย	กำหนดเท่ากับ 2 คะแนน
ปัญหาปานกลาง	กำหนดเท่ากับ 3 คะแนน
ปัญหามาก	กำหนดเท่ากับ 4 คะแนน
ปัญหามากที่สุด	กำหนดเท่ากับ 5 คะแนน

และส่วนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิดในการเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในด้านต่างๆ มีจำนวน 1 ข้อ

ตอนที่ 4 การได้รับและความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน โดยเป็นคำถามให้เลือกตอบ 2 ส่วน คือ 1) คำถามเกี่ยวกับการได้รับความรู้ และ 2) คำถามเกี่ยวกับความต้องการความรู้ ซึ่งเป็นคำถามปลายปิดประกอบด้วย 1) ด้านการจัดการองค์กร 2) ด้านการจัดการการผลิต 3) ด้านการจัดการการตลาด และ 4) ด้านการจัดการการเงิน และคำถามเกี่ยวกับความต้องการความรู้ในรูปแบบและวิธีการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน โดยช่องทางในการส่งเสริม แบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อมวลชน สื่อกิจกรรม และวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ แบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่ บรรยาย สาธิต ฝึกปฏิบัติ และทัศนศึกษา ให้เลือกตอบตามมาตราลิกเคอร์ต (Likert type scale) มีจำนวน 16 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์กำหนดการประเมิน 5 ระดับ ดังนี้

ระดับความคิดเห็น	ค่าคะแนน
ได้รับ/ ต้องการน้อยที่สุด	กำหนดเท่ากับ 1 คะแนน
ได้รับ/ ต้องการน้อย	กำหนดเท่ากับ 2 คะแนน
ได้รับ/ ต้องการปานกลาง	กำหนดเท่ากับ 3 คะแนน
ได้รับ/ ต้องการมาก	กำหนดเท่ากับ 4 คะแนน
ได้รับ/ ต้องการมากที่สุด	กำหนดเท่ากับ 5 คะแนน

2.2 วิธีการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง กับเรื่องที่ทำกรวิจัย เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยต่าง ๆ สำหรับใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

2.2.2 กำหนดกรอบของเนื้อหาและข้อคำถาม ให้สอดคล้องกับแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย

2.2.3 ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ที่เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง

2.2.4 นำเครื่องมือที่จัดทำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีความรู้ และประสบการณ์ทางด้านที่ทำกรวิจัย เพื่อพิจารณาตรวจสอบให้ความคิดเห็นด้านความถูกต้องในเนื้อหา (content validity) ได้แก่ ความครอบคลุมด้านเนื้อหาและความถูกต้องตามสำนวนภาษา จากนั้นนำเครื่องมือดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้ความเห็น และข้อแนะนำไว้

2.2.5 นำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดสอบ (try-out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดตรัง จำนวน 30 ราย จากนั้นจึงนำผลที่ได้มาทดสอบหาค่าความตรง (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ปรากฏว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค ตอนที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค เท่ากับ 0.979 ตอนที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค เท่ากับ 0.983 และตอนที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค เท่ากับ 0.947 ซึ่งพบว่าได้ค่าความเชื่อมั่นมากกว่า 0.7 ดังนั้นแบบสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้ จึงผ่านเกณฑ์การยอมรับได้ ตามที่ Jump, N. (1978, อ้างถึงในมานิต ลาเกลี้ยง 2558, น.37) ได้เสนอเกณฑ์การยอมรับสำหรับงานวิจัยเชิงสำรวจไว้ว่า ค่า Cronbach มากกว่าและเท่ากับ 0.7 ซึ่งค่าที่ได้มีความน่าเชื่อถือได้ จึงสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 191 คน ระหว่างเดือนมกราคม 2565 ถึง เดือนเมษายน 2565 ด้วยวิธีการใช้แบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

3.1 ประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ประสานงานกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่อำเภอเสนา จังหวัดตรัง เพื่อชี้แจงรายละเอียดการวิจัยและขอความร่วมมือในการนัดหมายเกษตรกรเพื่อเก็บข้อมูล

3.2 ชี้แจงรายละเอียดการวิจัย ผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดแก่เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และความสำคัญของงานวิจัย

3.3 ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ทุกข้อ เพื่อทำการคัดแยกแบบสัมภาษณ์ที่มีข้อมูลไม่สมบูรณ์มาทำการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ก่อนนำมาใช้

3.4 วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้ว ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยโปรแกรมสำเร็จรูปต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิที่เป็นข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ทั้งหมดจำนวน 191 ชุด นำมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ โดยรวบรวมแบบสัมภาษณ์ทั้งหมดที่ได้มาดำเนินการ ดังนี้

4.1 การตรวจสอบข้อมูล (Editing) เมื่อได้รับแบบสัมภาษณ์คืนมาแล้ว ได้มีการตรวจสอบ ความสมบูรณ์ของการตอบแบบสัมภาษณ์

4.2 การลงรหัส (Coding) นำแบบสัมภาษณ์ที่มีความสมบูรณ์ มาลงรหัสตามที่ได้กำหนดรหัสไว้ล่วงหน้า สำหรับคำถามปลายปิด (Closed-end Question) โดยแบ่งส่วนการวิเคราะห์ออกเป็นส่วนๆ และสำหรับคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) โดยการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน เพื่อนำมาประกอบการอภิปรายผล

4.3 การประมวลผลโดยคอมพิวเตอร์ นำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ที่ลงรหัสแล้วมาบันทึกโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อคำนวณค่าทางสถิติ โดยวิเคราะห์จำนวน 4 ตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกและการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 1.1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิก โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในแต่ละประเด็น

ตอนที่ 1.2 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน เป็นคำถามปลายปิด ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับระดับสภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน โดยมีกรให้คะแนนและแปลความหมายผลคะแนน โดยนำค่าคะแนนน้ำหนักเฉลี่ยในแต่ละข้อมาจัดกลุ่มใช้เกณฑ์ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น

คะแนนน้ำหนักเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง มีการดำเนินงานระดับน้อยที่สุด

คะแนนน้ำหนักเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง มีการดำเนินงานระดับน้อย

คะแนนน้ำหนักเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง มีการดำเนินงานระดับปานกลาง

คะแนนน้ำหนักเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง มีการดำเนินงานระดับมาก

คะแนนน้ำหนักเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง มีการดำเนินงานระดับมากที่สุด

ตอนที่ 2 ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 2.1 ความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน เป็นคำถามปลายปิด ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ สำหรับระดับความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน โดยมีกรให้คะแนนและแปลความหมายผลคะแนน โดยนำค่าคะแนนน้ำหนักเฉลี่ยในแต่ละข้อมาจัดกลุ่มใช้เกณฑ์ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \end{aligned}$$

$$= 0.80$$

ดังนั้น

คะแนนน้ำหนักเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง มีการดำเนินงานระดับน้อยที่สุด
 คะแนนน้ำหนักเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง มีการดำเนินงานระดับน้อย
 คะแนนน้ำหนักเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง มีการดำเนินงานระดับปานกลาง
 คะแนนน้ำหนักเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง มีการดำเนินงานระดับมาก
 คะแนนน้ำหนักเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง มีการดำเนินงานระดับมากที่สุด

ตอนที่ 2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ผู้วิจัยกำหนดการวิเคราะห์เพื่อทดสอบ ปัจจัยการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ด้านการจัดการองค์กร ด้านการจัดการการผลิต ด้านการจัดการการตลาด ด้านการจัดการการเงิน ด้านภาวะผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ มีอย่างน้อย 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง โดย

หาความสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยตัวแปรระดับความสำคัญของปัจจัยการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน กับค่าเฉลี่ยตัวแปรความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน (Multiple correlation) เพื่อพยากรณ์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression)

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 3.1 ระดับปัญหา เป็นคำถามปลายปิด วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการให้คะแนนและแปลความหมาย มีการให้คะแนนและแปลความหมายผลคะแนน โดยนำค่าคะแนนน้ำหนัเฉลี่ยในแต่ละข้อมาจัดกลุ่มใช้เกณฑ์ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น

คะแนนน้ำหนักร้อยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง มีการดำเนินงานระดับน้อยที่สุด
 คะแนนน้ำหนักร้อยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง มีการดำเนินงานระดับน้อย
 คะแนนน้ำหนักร้อยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง มีการดำเนินงานระดับปานกลาง
 คะแนนน้ำหนักร้อยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง มีการดำเนินงานระดับมาก
 คะแนนน้ำหนักร้อยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง มีการดำเนินงานระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน เป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน จัดกลุ่มแล้วนำเสนอผลการวิจัยต่อไป

ตอนที่ 4 การได้รับและความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 4.1 การได้รับความรู้ เป็นคำถามปลายปิด กำหนดให้เลือกตอบใน 2 ลักษณะ คือ การได้รับความรู้ และความต้องการการส่งเสริม วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีการให้คะแนน และแปลความหมายประเด็นที่มีการให้ค่าคะแนนตามมาตราลิกเอิร์ต (Likert type scale) โดยแปลความหมายผลคะแนน โดยนำค่าคะแนนน้ำหนักร้อยในแต่ละข้อมาจัดกลุ่มใช้เกณฑ์ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น

คะแนนน้ำหนักร้อยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง มีการดำเนินงานระดับน้อยที่สุด
 คะแนนน้ำหนักร้อยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง มีการดำเนินงานระดับน้อย
 คะแนนน้ำหนักร้อยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง มีการดำเนินงานระดับปานกลาง
 คะแนนน้ำหนักร้อยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง มีการดำเนินงานระดับมาก
 คะแนนน้ำหนักร้อยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง มีการดำเนินงานระดับมากที่สุด

ตอนที่ 4.2 ความต้องการช่องทางการส่งเสริมและวิธีการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน เป็นคำถามปลายปิด ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีการให้คะแนนและแปลความหมาย

ประเด็นที่มีการให้ค่าคะแนนตามมาตราลิเคอร์ต์ (Likert type scale) โดยแปลความหมายผลคะแนน โดยนำค่าคะแนนน้ำหนักเฉลี่ยในแต่ละข้อมาจัดกลุ่มใช้เกณฑ์ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น

คะแนนน้ำหนักเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง มีการดำเนินงานระดับน้อยที่สุด

คะแนนน้ำหนักเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง มีการดำเนินงานระดับน้อย

คะแนนน้ำหนักเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง มีการดำเนินงานระดับปานกลาง

คะแนนน้ำหนักเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง มีการดำเนินงานระดับมาก

คะแนนน้ำหนักเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง มีการดำเนินงานระดับมากที่สุด

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอ สี่เกา จังหวัดตรัง

ผู้วิจัยกำหนดการวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอสี่เกา จังหวัดตรังไว้ โดยสังเคราะห์ผลการวิจัยเปรียบเทียบหาความแตกต่างของระดับ ความต้องการการส่งเสริมและการได้รับความรู้ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน โดยใช้การ วิเคราะห์การทดสอบ Paired Sample T-test และกำหนดเป็นแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงาน ของของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสี่เกา จังหวัดตรัง โดยประยุกต์แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการ ส่งเสริมการเกษตร

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสีเกา จังหวัดตรัง ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการบรรยายประกอบตาราง ตามลำดับ จำนวน 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกและการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 2 ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 4 การได้รับและความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกและการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

การศึกษาข้อมูลและการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอสีเกาจังหวัดตรัง

1.1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ข้อมูลทั่วไปของสมาชิก ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพหลัก รายได้ต่อปีจากอาชีพหลัก ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก รายได้ต่อปีจากวิสาหกิจชุมชน สถานภาพที่ได้รับในวิสาหกิจชุมชน การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของสมาชิก ประเภทกิจการ ระยะเวลาการดำเนินกิจการ แหล่งเงินทุน และการใช้แรงงานในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน ดังรายละเอียดในตาราง 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ของเพศ อายุ และระดับการศึกษาของสมาชิก

n = 191

ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	81	42.4
หญิง	110	57.6

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 191

ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
2. อายุ		
< 40 ปี	35	18.3
40 – 49 ปี	56	29.3
50 – 59 ปี	53	27.8
60 - 69 ปี	39	20.4
≥ 70 ปี	8	4.2
ค่าต่ำสุด = 20 ค่าสูงสุด = 81 ค่าเฉลี่ย = 50.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 11.981		
3. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	3	1.6
ประถมศึกษา	71	37.1
มัธยมศึกษาตอนต้น	6	3.1
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	76	39.8
ประกาศนียบัตร/อนุปริญญา	7	3.7
ปริญญาตรี	25	13.1
สูงกว่าปริญญาตรี	3	1.6

จากตารางที่ 4.1 แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ของเพศ อายุ และระดับการศึกษาของสมาชิก วิเคราะห์ข้อมูลได้ ดังนี้

- 1) เพศ พบว่า สมาชิก ร้อยละ 42.4 เป็นเพศชาย และร้อยละ 57.6 เป็นเพศหญิง
- 2) อายุ พบว่า สมาชิก ร้อยละ 29.3 มีอายุระหว่าง 40-49 ปี รองลงมา ร้อยละ 27.7 มีอายุระหว่าง 50-59 ปี ร้อยละ 20.4 มีอายุระหว่าง 60-69 ปี ร้อยละ 18.3 มีอายุน้อยกว่า 40 ปี และร้อยละ 4.2 มีอายุมากกว่า 70 ปี โดยสมาชิกกลุ่มมีอายุสูงสุด 81 ปี ต่ำสุด 20 ปี และมีอายุเฉลี่ย 50.88 ปี
- 3) ระดับการศึกษา พบว่า สมาชิก ร้อยละ 39.8 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 37.1 มีระดับการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 13.1 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 3.7 มีระดับการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตร (ปวส.) ร้อยละ 3.1 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น และร้อยละ 1.6 มีระดับการศึกษาสูงกว่า ปริญญาตรี และ ไม่ได้รับการศึกษา

ตารางที่ 4.2 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

n = 191

ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
1-2	23	12.0
3-4	77	40.4
5-6	85	44.5
≥ 7	6	3.1
ค่าต่ำสุด = 2 ค่าสูงสุด = 9 ค่าเฉลี่ย = 4.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.395		
2. อาชีพหลัก		
เกษตรกร	139	72.8
รับจ้างทั่วไป	29	15.2
ค้าขาย	22	11.5
รับราชการ	1	0.5
3. รายได้จากอาชีพหลัก (บาท/ปี)		
< 50,000	35	18.3
50,000 - 99,999	69	36.1
100,000 - 299,999	72	37.7
≥ 300,000	15	7.9
ค่าต่ำสุด = 3,000 ค่าสูงสุด = 500,000 ค่าเฉลี่ย = 115,411.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 90,275.107		
4. ตำแหน่งในวิสาหกิจชุมชน		
สมาชิก	151	79.1
ประธาน/ รองประธาน	38	19.9
คณะกรรมการ	2	1.0
5. ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน		
1-2 ปี	53	27.7
3-4 ปี	98	51.4
5-6 ปี	19	9.9
7-8 ปี	3	1.6
9-10 ปี	6	3.1
≥ 11 ปี	12	6.3
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 16 ค่าเฉลี่ย = 4.19 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.446		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 191

ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
6. รายได้จากวิสาหกิจชุมชน (บาท/ปี)		
ไม่มีรายได้จากวิสาหกิจชุมชน	10	5.2
มี (บาท/ปี)	181	94.8
< 10,000	44	24.3
10,001 – 50,000	59	32.6
50,001 - 99,999	12	6.6
100,000 - 299,999	64	35.4
≥ 300,000	2	1.1
ค่าต่ำสุด = 200 ค่าสูงสุด = 300,000 ค่าเฉลี่ย = 76,706.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 80,264.379		
7. การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงาน	187	97.9
เกิดจากการจัดทำแผนแม่บทชุมชน	6	3.1
เกิดจากการชักชวนของผู้นำ	1	0.5
8. การสนับสนุนฯ การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
สำนักงานเกษตรอำเภอ	191	100.0
สถาบันการศึกษา	184	96.3
กรมการพัฒนาชุมชน	7	3.7
9. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของสมาชิกฯ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ผ่านเจ้าหน้าที่ของรัฐ/เอกชน	191	100.0
ผ่านการประชุมกลุ่ม	191	100.0
ผ่านสมาชิกด้วยกัน	2	1.0

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 191

ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
10. ประเภทวิสาหกิจชุมชน		
กลุ่มการผลิตสินค้า	172	90.1
กลุ่มการให้บริการ	19	9.9
11. ระยะเวลาในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน		
1-2 ปี	55	28.8
3-4 ปี	91	47.6
5-6 ปี	23	12.1
≥ 7	22	11.5
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 16 ค่าเฉลี่ย = 4.21 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.470		
12. แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการดำเนินกิจการ*		
สถาบันการเงินของภาครัฐ/เอกชน	178	93.2
ระดมหุ้นกันภายในกลุ่ม	63	33.0
เงินกู้นอกระบบ	13	6.8
13. การใช้แรงงานในการดำเนินกิจการ*		
ใช้แรงงานจากสมาชิก	191	100.0

จากตารางที่ 4.2 แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ของสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลได้ ดังนี้

1. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่าสมาชิกร้อยละ 44.5 มีสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด 5-6 คน รองลงมา ร้อยละ 40.4 มีสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด 3-4 คน ร้อยละ 12.0 มีสมาชิกในครัวเรือน 1-2 คน และร้อยละ 3.1 มีสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 7 คน โดยเฉลี่ยเกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด 4.40 คน โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน น้อยที่สุด 1 คน และมากที่สุด 9 คน

2. อาชีพหลัก พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 72.8 ประกอบอาชีพหลักเป็นเกษตรกร รองลงมา ร้อยละ 15.2 ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 11.5 ประกอบอาชีพค้าขาย และร้อยละ 0.5 ประกอบอาชีพรับราชการ

3. รายได้อาชีพหลัก พบว่าสมาชิก ร้อยละ 37.7 มีรายได้จากการประกอบอาชีพหลัก อยู่ระหว่าง 100,000-299,999 บาท/ปี ร้อยละ 36.1 มีรายได้ระหว่าง 50,000-99,999 บาท/ปี ร้อยละ 18.3 มีรายได้น้อยกว่า 50,000 บาท/ปี และร้อยละ 7.9 มีรายได้จากการประกอบอาชีพหลักมากกว่า 300,00 บาท/ปี โดยสมาชิกมีรายได้จากการประกอบอาชีพหลักเฉลี่ย 115,411.52 บาท/ปี โดยมีราย ในการประกอบอาชีพทั้งหมดสูงสุด 500,000 บาท/ปี ต่ำสุด 3,000 บาท/ปี

4. ตำแหน่งในวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิก ร้อยละ 79.1 เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 19.9 มีตำแหน่งเป็นประธานหรือรองประธานวิสาหกิจชุมชน และร้อยละ 1.0 มีตำแหน่งเป็น คณะกรรมการ

5. ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกส่วนมาก ร้อยละ 51.4 มีระยะเวลาการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม 3-4 ปี ระยะเวลาเข้าเป็นสมาชิกเฉลี่ย 4.19 ปี

6. รายได้จากวิสาหกิจชุมชน พบว่าสมาชิกร้อยละ 35.4 มีรายได้จากวิสาหกิจชุมชน อยู่ระหว่าง 100,000- 299,999 บาท/ปี ร้อยละ 32.6 มีรายได้จากวิสาหกิจชุมชน อยู่ระหว่าง 10,001- 50,000 บาท/ปี ร้อยละ 24.3 มีรายได้จากวิสาหกิจชุมชน น้อยกว่า 10,000 บาท/ปี ร้อยละ 6.6 มี รายได้จากวิสาหกิจชุมชน อยู่ระหว่าง 50,001-99,999 บาท/ปี และสมาชิกร้อยละ 1.1 มีรายได้จาก วิสาหกิจชุมชน มากกว่า 300,000 บาท/ปี โดยสมาชิกมีรายได้จากวิสาหกิจชุมชน เฉลี่ย 76,706.63 บาท/ปี โดยมีรายได้จากวิสาหกิจชุมชน สูงสุด 300,000 บาท/ปี ต่ำสุด 200 บาท/ปี และพบว่ามี สมาชิก ร้อยละ 5.2 ไม่มีรายได้จากวิสาหกิจชุมชน

7. สาเหตุการก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน พบว่า เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงาน มากที่สุด ร้อยละ 97.9 รองลงมาคือ จากการจัดทำแผนแม่บทชุมชน ร้อยละ 3.1 และ เกิดจากการชักชวนของ ผู้นำ ร้อยละ 0.5

8. หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่าสมาชิก ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเกษตรอำเภอมากที่สุด ร้อยละ 100.0 รองลงมาคือ สถาบันการศึกษา ต่างๆ ร้อยละ 96.3 และจากกรมการพัฒนาชุมชน ร้อยละ 3.7

9. การรับรู้ข่าวสารของสมาชิก พบว่า สมาชิกรับรู้ข่าวสารจาก เจ้าหน้าที่ของรัฐ/ เอกชนและผ่านการประชุมกลุ่ม ร้อยละ 100 และ จากสมาชิกด้วยกัน ร้อยละ 1.0

10. ประเภทวิสาหกิจชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ 90.1 เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประเภทผลิตสินค้า และร้อยละ 9.9 เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนประเภทบริการ

11. ระยะเวลาการดำเนินงานกิจการวิสาหกิจชุมชน พบว่า ร้อยละ 47.6 มีระยะเวลาการดำเนิน กิจการวิสาหกิจชุมชน 3-4 ปี ร้อยละ 28.8 ดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน 1-2 ปี ระยะเวลาการดำเนิน กิจการ เฉลี่ย 4.21 ปี มีระยะเวลาการดำเนินงานสูงสุด 16 ปี และ ต่ำสุด 1 ปี

12. การใช้แรงงานในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน พบว่า ร้อยละ 100 ใช้แรงงานจากสมาชิกในวิสาหกิจชุมชน

13. แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน พบว่า ร้อยละ 93.2 ใช้แหล่งทุนจากสถาบันการเงินของภาครัฐ/เอกชน รองลงมา ร้อยละ 33.0 มีการระดมหุ้นกันภายในกลุ่ม และ ร้อยละ 6.8 ใช้เงินกู้นอกระบบ

1.2 สภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสีเกา จังหวัดตรัง สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ ดังนี้

ตารางที่ 4.3 สรุปภาพรวมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

n = 191

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
ด้านการจัดการองค์กร	3.40	0.500	ปานกลาง	4
ด้านการจัดการการผลิต	3.43	0.497	มาก	2
ด้านการจัดการการตลาด	3.31	0.509	ปานกลาง	6
ด้านการจัดการการเงิน	3.31	0.486	ปานกลาง	6
ด้านภาวะผู้นำ	3.41	0.520	มาก	3
ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก	3.38	0.499	ปานกลาง	5
ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ	3.45	0.507	มาก	1
ค่าเฉลี่ย	3.39	0.448	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.3 สรุปภาพรวมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่า ในภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความเห็นต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.39) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ปัจจัยการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน คือ อันดับ 1 ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ (ค่าเฉลี่ย 3.45) อันดับ 2 ด้านการจัดการการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.43) อันดับ 3 ด้านภาวะผู้นำ (ค่าเฉลี่ย 3.41) อันดับ 4 ด้านการจัดการองค์กร (ค่าเฉลี่ย 3.40) อันดับ 5 ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 3.38) อันดับ 6 ด้านการจัดการการตลาดและด้านการจัดการการเงิน (ค่าเฉลี่ย 3.31)

ตารางที่ 4.4 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการองค์กร

n = 191

การดำเนินงานด้านการจัดการองค์กร	ระดับการดำเนินงาน			
	ค่าเฉลี่ย	SD.	ความหมาย	อันดับ
1) มีการวางแผน กำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน	3.50	0.501	มาก	1
2) มีระบบการวางแผนและการแบ่งหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนไว้อย่างชัดเจน	3.43	0.602	มาก	2
3) มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการวางแผนกฎระเบียบหรือข้อบังคับ	3.35	0.621	ปานกลาง	3
4) มีการจัดทำแผนการดำเนินงาน (แผนบริหารองค์กร และแผนประกอบการ) บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร อย่างชัดเจน	3.32	0.605	ปานกลาง	4
5) สนับสนุนและเปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ	3.50	0.664	มาก	1
6) มีการวางแผนเพื่อพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ/ การผลิตเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้อย่างเหมาะสม	3.30	0.674	ปานกลาง	5
รวม	3.40	0.500	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.4 สามารถสรุปได้ว่า วิสาหกิจชุมชน มีการดำเนินงานด้านการจัดการองค์กร อยู่ในระดับ ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สมาชิกมีการวางแผน กำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน และสนับสนุนและเปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.50) และมีความคิดเห็นในประเด็น มีการวางแผนเพื่อพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ/ การผลิตเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้อย่างเหมาะสมน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.30)

ตารางที่ 4.5 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการการผลิต

n = 191

การดำเนินงานด้านการจัดการการผลิต	ระดับการดำเนินงาน			
	ค่าเฉลี่ย	SD.	ความหมาย	อันดับ
1) ผลิตภัณฑ์ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์/ บริการ อย่างต่อเนื่อง	3.39	0.569	ปานกลาง	4
2) มีระบบควบคุมคุณภาพด้านการผลิตสินค้าหรือบริการที่มีประสิทธิภาพ	3.49	0.501	มาก	1
3) มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการควบคุม ตรวจสอบในทุกขั้นตอน	3.48	0.521	มาก	2
4) มีการควบคุมและตรวจสอบคุณภาพ วัตถุดิบ กระบวนการผลิต และ การบริหารสินค้าคงคลัง ที่มีประสิทธิภาพ	3.40	0.543	ปานกลาง	3
5) บุคลากรเป็นส่วนหนึ่งของระบบควบคุมคุณภาพด้านการผลิตที่มีประสิทธิภาพ	3.39	0.540	ปานกลาง	4
รวม	3.43	0.497	มาก	

จากตารางที่ 4.5 สามารถสรุปได้ว่า วิสาหกิจชุมชน มีการดำเนินงานด้านการจัดการการผลิต อยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย 3.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สมาชิกมีระบบควบคุมคุณภาพด้านการผลิตสินค้าหรือบริการที่มีประสิทธิภาพ มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.49) และมีผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์/ บริการ อย่างต่อเนื่องและมีบุคลากรเป็นส่วนหนึ่งของระบบควบคุมคุณภาพด้านการผลิตที่มีประสิทธิภาพ น้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.39)

ตารางที่ 4.6 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการการตลาด

n = 191

การดำเนินงานด้านการจัดการการตลาด	ระดับการดำเนินงาน			
	ค่าเฉลี่ย	SD.	ความหมาย	อันดับ
1) ได้รับส่วนแบ่งทางการตลาดเพิ่มมากขึ้น	3.17	0.693	ปานกลาง	5
2) ลูกค้ามีความพึงพอใจในสินค้าและบริการเพิ่มมากขึ้น	3.41	0.674	มาก	2
3) มีการวางแผนและกำหนดกิจกรรมทางการตลาดอย่างต่อเนื่องทุกปี	3.29	0.539	ปานกลาง	3
4) มีความสามารถในการหาช่องทางกระจายสินค้า เข้าถึงลูกค้ารายใหม่ได้	3.21	0.616	ปานกลาง	4
5) ลูกค้ากลับมาซื้อสินค้าและบริการซ้ำและจงรักภักดีต่อสินค้าของกลุ่ม	3.47	0.541	มาก	1
รวม	3.31	0.509	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.6 สามารถสรุปได้ว่า วิสาหกิจชุมชน มีการดำเนินงานด้านการจัดการการตลาด อยู่ในระดับ ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สมาชิกมีลูกค้ากลับมาซื้อสินค้าและบริการซ้ำและจงรักภักดีต่อสินค้าของกลุ่ม มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.47) และมิได้รับส่วนแบ่งทางการตลาดเพิ่มมากขึ้น น้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.17)

ตารางที่ 4.7 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการการเงิน

การดำเนินงานด้านการจัดการการเงิน	ระดับการดำเนินงาน			
	ค่าเฉลี่ย	SD.	ความหมาย	อันดับ
1) มีการบริหารจัดการ ใช้จ่ายทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ ทำให้มีผลกำไรเพิ่มมากขึ้น	3.18	0.601	ปานกลาง	5
2) มีผลประกอบการกำไร เพิ่มขึ้นในทุกปี	3.27	0.559	ปานกลาง	4
3) ทำให้สมาชิกส่วนใหญ่มีรายได้และยอดขายเพิ่มขึ้น	3.28	0.544	ปานกลาง	3
4) การควบคุมต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น	3.38	0.529	ปานกลาง	2
5) มีการกำหนดเกณฑ์การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์แก่สมาชิกอย่างเป็นธรรม	3.43	0.528	มาก	1
รวม	3.31	0.486	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.7 สามารถสรุปได้ว่า วิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านการจัดการการเงิน อยู่ในระดับ ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การกำหนดเกณฑ์การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์แก่สมาชิกอย่างเป็นธรรม มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.43) รองลงมาคือ การควบคุมต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.38) ทำให้สมาชิกส่วนใหญ่มีรายได้และยอดขายเพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.28) มีผลประกอบการกำไร เพิ่มขึ้นในทุกปี (ค่าเฉลี่ย 3.27) ตามลำดับ และมีการบริหารจัดการ ใช้จ่ายทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ ทำให้มีผลกำไรเพิ่มมากขึ้น น้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.18)

ตารางที่ 4.8 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านภาวะผู้นำ

n = 191

การดำเนินงานด้านภาวะผู้นำ	ระดับการดำเนินงาน			
	ค่าเฉลี่ย	SD.	ความหมาย	อันดับ
1) ผู้นำมีความเข้าใจและชำนาญในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสม	3.32	0.560	ปานกลาง	6
2) ผู้นำสามารถเข้าใจพื้นฐานและการดำเนินงานที่เป็นความแตกต่างของสมาชิกในองค์กรเป็นอย่างดี	3.33	0.554	ปานกลาง	5
3) ผู้นำได้รับการยอมรับในด้านความรู้ความสามารถจากชุมชนและสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนเป็นอย่างดี	3.34	0.547	ปานกลาง	4
4) ผู้นำบริหารจัดการองค์กรด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์	3.53	0.596	มาก	1
5) ผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน	3.50	0.615	มาก	2
6) ผู้นำสามารถสร้างขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน การแก้ไขปัญหา และสร้างความร่วมมือของสมาชิกชุมชน	3.45	0.603	มาก	3
รวม	3.41	0.520	มาก	

จากตารางที่ 4.8 สามารถสรุปได้ว่า วิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านภาวะผู้นำ อยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย 3.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีผู้นำบริหารจัดการองค์กรด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์ มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.53) รองลงมาคือ ผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 3.50) ผู้นำสามารถสร้างขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน การแก้ไขปัญหา และสร้างความร่วมมือของสมาชิกชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.45) ผู้นำได้รับการยอมรับในด้านความรู้ความสามารถจากชุมชนและสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนเป็นอย่างดี (ค่าเฉลี่ย 3.34) ผู้นำสามารถเข้าใจพื้นฐานและการดำเนินงานที่เป็นความแตกต่างของสมาชิกในองค์กรเป็นอย่างดี (ค่าเฉลี่ย 3.33) ตามลำดับ และผู้นำมีความเข้าใจและชำนาญในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสม น้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.32)

ตารางที่ 4.9 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก

n = 191

การดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก	ระดับการดำเนินงาน			
	ค่าเฉลี่ย	SD.	ความหมาย	อันดับ
1) สมาชิกมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผน เสนอความคิดเห็นในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน	3.46	0.500	มาก	3
2) สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดแผนงานและแนวทางการปฏิบัติงานวิสาหกิจชุมชน	3.31	0.567	ปานกลาง	7
3) สมาชิกได้เข้าร่วมในการลงทุนเพื่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	3.29	0.603	ปานกลาง	8
4) สมาชิกมีส่วนร่วมและตั้งใจร่วมรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเป็นอย่างดี	3.30	0.573	ปานกลาง	6
5) สมาชิกได้รับผลตอบแทน/เงินปันผล จากการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	3.33	0.599	ปานกลาง	5
6) สมาชิกได้รับการจัดสรรผลประโยชน์อย่างเหมาะสมจากการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	3.50	0.570	มาก	2
7) สมาชิกมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	3.51	0.522	มาก	1
8) สมาชิกมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็นและการประเมินผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนร่วมมือของสมาชิกชุมชน	3.37	0.546	ปานกลาง	4
รวม	3.38	0.499	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.9 สามารถสรุปได้ว่า วิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านการจัดการการมีส่วนร่วมของสมาชิก อยู่ในระดับ ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สมาชิกมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.51) และมีสมาชิกได้เข้าร่วมในการลงทุนเพื่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน น้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.29)

ตารางที่ 4.10 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ

n = 191

การดำเนินงานด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ	ระดับการดำเนินงาน			
	ค่าเฉลี่ย	SD.	ความหมาย	อันดับ
1) ได้รับเงินสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน	3.46	0.568	มาก	2
2) ได้รับการสนับสนุนเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานตรงกับความต้องการ	3.37	0.504	ปานกลาง	4
3) หน่วยงานภาครัฐมีการจัดการอบรมให้ความรู้กับสมาชิกในองค์กร	3.56	0.645	มาก	1
4) หน่วยงานภาครัฐมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าและบริการ	3.43	0.527	มาก	3
รวม	3.45	0.507	มาก	

จากตารางที่ 4.10 สามารถสรุปได้ว่า วิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ อยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย 3.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีหน่วยงานภาครัฐมีการจัดการอบรมให้ความรู้กับสมาชิกในองค์กรมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.56) และได้รับการสนับสนุนเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานตรงกับความต้องการ น้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.37)

ตอนที่ 2 ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

2.1 ความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) วิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองได้ 2) วิสาหกิจชุมชนมีผลกำไร มั่งคั่งทางเศรษฐกิจ 3) พัฒนาและปรับปรุงวิสาหกิจชุมชนต่อเนื่อง สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ ดังนี้

ตารางที่ 4.11 สรุปภาพรวมระดับความสำเร็จในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

n = 191

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
วิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองได้	3.45	0.476	มาก	1
วิสาหกิจชุมชนมีผลกำไร มั่งคั่งทางเศรษฐกิจ	3.29	0.567	ปานกลาง	3
พัฒนาและปรับปรุงวิสาหกิจชุมชนต่อเนื่อง	3.33	0.523	ปานกลาง	2
ค่าเฉลี่ย	3.36	0.442	ปานกลาง	

1.00 - 1.80 = น้อยที่สุด 1.81 - 2.60 = น้อย 2.61 - 3.40 = ปานกลาง 3.41 - 4.20 = มาก 4.21 - 5.00 = มากที่สุด

จากตารางที่ 4.11 สรุปภาพรวมระดับความสำเร็จในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่า ในภาพรวม สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความเห็นต่อความสำเร็จในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.36) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ความสำเร็จในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน คือ อันดับ 1 วิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองได้ (ค่าเฉลี่ย 3.45) อันดับ 2 พัฒนาและปรับปรุงวิสาหกิจชุมชนต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.33) และอันดับ 3 วิสาหกิจชุมชนมีผลกำไร มั่งคั่งทางเศรษฐกิจ (ค่าเฉลี่ย 3.29) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 ความสำเร็จในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองได้

n = 191

วิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองได้	ความสำเร็จในการดำเนินงาน			
	ค่าเฉลี่ย	SD.	ความหมาย	อันดับ
1) วิสาหกิจชุมชนมีความพอเพียงทางรายได้	3.41	0.534	มาก	3
2) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร่วมมือ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน	3.60	0.562	มาก	1
3) ใช้ทรัพยากรในชุมชน ท้องถิ่น อย่างสมดุลและเกิดประโยชน์สูงสุด	3.39	0.569	ปานกลาง	4
4) มีการทดลอง ทดสอบ เพื่อสร้างเทคโนโลยีหรือหาวิธีการใหม่ๆ ที่ช่วยในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน	3.32	0.541	ปานกลาง	5
5) สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีจิตสำนึกดี ทำตนให้เป็นที่พึ่งของตนเองได้	3.55	0.621	มาก	2
รวม	3.45	0.476	มาก	

จากตารางที่ 4.12 สามารถสรุปได้ว่าระดับความสำเร็จในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองได้ อยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย 3.45) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ความสำเร็จของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนร่วมมือ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.41) และวิสาหกิจชุมชนมีการทดลอง ทดสอบ เพื่อสร้างเทคโนโลยีหรือหาวิธีการใหม่ๆ ที่ช่วยในการ ดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน น้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.32)

ตารางที่ 4.13 ความสำเร็จในการดำเนินฯ ด้านวิสาหกิจชุมชนมีผลกำไร มั่งคั่งทางเศรษฐกิจ

n = 191

วิสาหกิจชุมชนมีผลกำไร มั่งคั่งทางเศรษฐกิจ	ความสำเร็จในการดำเนินงาน			
	ค่าเฉลี่ย	SD.	ความหมาย	อันดับ
1) กลุ่มมีเงินทุนดำเนินกิจกรรม	3.16	0.646	ปานกลาง	4
2) กิจการมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องและมีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นทุกปี	3.27	0.604	ปานกลาง	3
3) สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	3.31	0.593	ปานกลาง	2
4) เกิดการสร้างงานในชุมชน	3.44	0.707	มาก	1
รวม	3.29	0.576	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.13 สามารถสรุปได้ว่าระดับความสำเร็จในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านวิสาหกิจชุมชนมีผลกำไร มั่งคั่งทางเศรษฐกิจ อยู่ในระดับ ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.29) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนคือเกิดการสร้างงานในชุมชน มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.44) และกลุ่มมีเงินทุนดำเนินกิจกรรม น้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.16)

ตารางที่ 4.14 ความสำเร็จในการดำเนินฯ ด้านพัฒนาและปรับปรุงวิสาหกิจชุมชนต่อเนื่อง

n = 191

พัฒนาและปรับปรุงวิสาหกิจชุมชนต่อเนื่อง	ความสำเร็จในการดำเนินงาน			
	ค่าเฉลี่ย	SD.	ความหมาย	อันดับ
1) สินค้า/ บริการ ได้รับการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง	3.28	0.601	ปานกลาง	5
2) มีผลิตภัณฑ์/ บริการ ใหม่ ๆ เกิดขึ้น	3.31	0.556	ปานกลาง	4

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

n = 191

พัฒนาและปรับปรุงวิสาหกิจชุมชนต่อเนื่อง	ความสำเร็จในการดำเนินงาน			
	ค่าเฉลี่ย	SD.	ความหมาย	อันดับ
3) สินค้า/ บริการ ได้รับการยอมรับจาก ผู้ประกอบการและผู้บริโภค	3.33	0.544	ปานกลาง	3
4) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการทำงานเพิ่มขึ้น	3.35	0.531	ปานกลาง	2
5) คนในชุมชนเกิดการพัฒนาตนเองเพิ่มมากขึ้น	3.39	0.569	ปานกลาง	1
รวม	3.33	0.523	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.14 สามารถสรุปได้ว่าระดับความสำเร็จในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านพัฒนาและปรับปรุงวิสาหกิจชุมชนต่อเนื่อง อยู่ในระดับ ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.33) เมื่อพิจารณา แยกเป็นรายประเด็น พบว่า ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน คือ คนในชุมชนเกิดการพัฒนาตนเอง เพิ่มมากขึ้นมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.39) และสินค้า/ บริการ ได้รับการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง น้อย ที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.28)

2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยในการดำเนินงาน (ตัวแปรอิสระ) กับ ความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน (ตัวแปรตาม) ว่ามีปัจจัยอิสระแต่ละตัวมี ความสัมพันธ์กัน ไปในทิศทางใดกับตัวแปรตาม และมีความสัมพันธ์มากน้อยเพียงใด ดังแสดงใน ตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการดำเนินงานกับภาพรวมความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

n=191

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	p-value	ระดับความสัมพันธ์
ด้านการจัดการองค์กร	.716**	.000	สูงมาก
ด้านการจัดการการผลิต	.828**	.000	สูงมาก

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

n=191

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	p-value	ระดับความสัมพันธ์
ด้านการจัดการการตลาด	.752**	.000	สูงมาก
ด้านการจัดการการเงิน	.800**	.000	สูงมาก
ด้านภาวะผู้นำ	.792**	.000	สูงมาก
ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก	.788**	.000	สูงมาก
ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ	.779**	.000	สูงมาก

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ปัจจัยการดำเนินงานทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน โดยปัจจัยด้านการจัดการการผลิต มีระดับความสัมพันธ์ที่สุด ($r = .828$) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการจัดการการเงิน ($r = .800$) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ($r = .792$) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ($r = .788$) ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ($r = .779$) ปัจจัยด้านการจัดการการตลาด ($r = .752$) และปัจจัยด้านการจัดการองค์กร ($r = .716$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 4.16 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการดำเนินงานกับความสำเร็จด้านวิสาหกิจชุมชน
พึ่งตนเองได้

n=191

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	p-value	ระดับความสัมพันธ์
ด้านการจัดการองค์กร	.669**	.000	สูง
ด้านการจัดการการผลิต	.771**	.000	สูงมาก
ด้านการจัดการการตลาด	.672**	.000	สูง
ด้านการจัดการการเงิน	.704**	.000	สูงมาก
ด้านภาวะผู้นำ	.709**	.000	สูงมาก

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

ตัวแปร	ค่า	p-value	ระดับ
	สัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ (r)		ความสัมพันธ์
ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก	.712**	.000	สูงมาก
ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ	.717**	.000	สูงมาก

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ปัจจัยการดำเนินงานทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองได้ โดย ปัจจัยด้านการจัดการการผลิต มีระดับความสัมพันธ์ที่สุด ($r = .771$) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ($r = .717$) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ($r = .712$) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ($r = .709$) ปัจจัยด้านการจัดการการเงิน ($r = .704$) ปัจจัยด้านการจัดการการตลาด ($r = .672$) และปัจจัยด้านการจัดการองค์กร ($r = .669$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 4.17 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการดำเนินงานกับความสำเร็จด้านวิสาหกิจชุมชนมีผลกำไร มุ่งคงทางเศรษฐกิจ

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	p-value	ระดับ
	สหสัมพันธ์ (r)		ความสัมพันธ์
ด้านการจัดการองค์กร	.631**	.000	สูง
ด้านการจัดการการผลิต	.727**	.000	สูงมาก
ด้านการจัดการการตลาด	.689**	.000	สูง
ด้านการจัดการการเงิน	.765**	.000	สูงมาก
ด้านภาวะผู้นำ	.797**	.000	สูงมาก
ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก	.772**	.000	สูงมาก
ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ	.734**	.000	สูงมาก

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.17 พบว่า ปัจจัยการดำเนินงานทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านวิสาหกิจชุมชนมีผลกำไร มั่งคั่งทางเศรษฐกิจ โดย ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ มีระดับความสัมพันธ์ที่สุด ($r = .797$) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ($r = .772$) ปัจจัยด้านการจัดการการเงิน ($r = .765$) ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ($r = .734$) ปัจจัยด้านการจัดการการผลิต ($r = .727$) ปัจจัยด้านการจัดการการตลาด ($r = .689$) และ ปัจจัยด้านการจัดการองค์กร ($r = .631$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 4.18 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการดำเนินงานกับความสำเร็จด้านพัฒนาและปรับปรุงวิสาหกิจชุมชนต่อเนื่อง

n=191

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	p-value	ระดับความสัมพันธ์
ด้านการจัดการองค์กร	.688**	.000	สูง
ด้านการจัดการการผลิต	.800**	.000	สูงมาก
ด้านการจัดการการตลาด	.722**	.000	สูงมาก
ด้านการจัดการการเงิน	.742**	.000	สูงมาก
ด้านภาวะผู้นำ	.680**	.000	สูง
ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก	.693**	.000	สูง
ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ	.708**	.000	สูงมาก

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ปัจจัยการดำเนินงานทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนพัฒนาและปรับปรุงวิสาหกิจชุมชนต่อเนื่อง โดย ปัจจัยด้านการจัดการการผลิต มีระดับความสัมพันธ์ที่สุด ($r = .800$) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการจัดการการเงิน ($r = .742$) ด้านการจัดการการตลาด ($r = .722$) ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ($r = .708$) ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ($r = .693$) ด้านการจัดการองค์กร ($r = .688$) และด้านภาวะผู้นำ ($r = .680$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยตัวแปรปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกับค่าเฉลี่ยความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน สรุปได้ว่า

ด้านการจัดการองค์กร ด้านการจัดการการผลิต ด้านการจัดการการตลาด ด้านการจัดการการเงิน ด้านภาวะผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนของวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอสีเกา จังหวัดตรัง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ทดสอบสมมติฐานการวิจัย

วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ที่ใช้ในการศึกษา คือ ปัจจัยด้านการจัดการองค์กร (X_1) ปัจจัยด้านการจัดการการผลิต (X_2) ปัจจัยด้านการจัดการการตลาด (X_3) ด้านการจัดการการเงิน (X_4) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ (X_5) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก (X_6) และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ (X_7) ได้ผลดังแสดงในตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	X_7
X_1	1						
X_2	.803**	1					
X_3	.778**	.719**	1				
X_4	.772**	.738**	.807**	1			
X_5	.742**	.730**	.766**	.805**	1		
X_6	.743**	.824*	.719**	.776**	.751**	1	
X_7	.713**	.814*	.680**	.753**	.721**	.837**	1

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละคู่มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง หากนำมาวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณทั้งหมด จะเกิดปัญหา Multicollinearity ในสมการ ส่งผลให้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชื่อถือไม่ได้ เครื่องหมายของสัมประสิทธิ์การถดถอยอาจแปรเปลี่ยนเป็นตรงข้าม จึงดำเนินการเลือกขจัดตัวแปรอิสระที่มีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ (r) สูงกว่า 0.8 ออกตัวใดตัวหนึ่ง (ปิติพัฒน์ นิตยกุลพันธ์, 2562) มาวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Enter ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.20 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ตัวแปร	Unstandardized		Standardized	t	Sig.
	Coefficients		Coefficients		
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	0.300	.137		2.197	.029
ปัจจัยด้านการจัดการองค์กร (X ₁)	.041	.064	.042	0.632	.528
ปัจจัยด้านการจัดการการตลาด (X ₃)	.209	.064	.220	3.281	.001**
ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ (X ₅)	.308	.061	.332	5.024	.000**
ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ (X ₇)	.341	.056	.359	6.092	.000**

R=0.860, R² = 0.739, Adjusted R²=0.734, SEE = 0.249, F =131.830, sig of F = 0.000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.20 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เพื่อพยากรณ์ความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนฯ พบว่า ปัจจัยด้านการจัดการการตลาด ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้ร้อยละ 73.9 (R² = 0.739) สามารถสร้างสมการทำนายความสำเร็จในการดำเนินงานได้ ดังนี้
รูปแบบคะแนนดิบ คือ

$$Y = 0.300 + 0.209\text{การจัดการการตลาด (X}_3\text{)} + 0.308\text{ภาวะผู้นำ (X}_5\text{)} + 0.341\text{การสนับสนุนจากภาครัฐ (X}_7\text{)}$$

รูปแบบคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\text{ความสำเร็จ (Z)} = 0.220\text{การจัดการการตลาด (X}_3\text{)} + 0.332\text{ภาวะผู้นำ (X}_5\text{)} + 0.359\text{การสนับสนุนจากภาครัฐ (X}_7\text{)}$$

จากสมการถดถอยแปลผลได้ว่า ปัจจัยการดำเนินงานด้านการจัดการการตลาด ด้านภาวะผู้นำ และด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ทั้ง 3 ปัจจัยส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สามารถอธิบายได้ว่า ถ้าหากวิสาหกิจชุมชนดำเนินการด้านการจัดการการตลาดที่ดีขึ้น มีผู้นำเข้มแข็ง และได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐมากขึ้น จะส่งผลให้ความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมากขึ้นร้อยละ 73.9

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย ด้านการจัดการองค์กร ด้านการจัดการการผลิต ด้านการจัดการการตลาด ด้านการจัดการการเงิน ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของสมาชิก และการสนับสนุนจากภาครัฐสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

3.1 ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ด้านการจัดการองค์กร ด้านการจัดการการผลิต ด้านการจัดการการตลาด ด้านการจัดการการเงิน ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของสมาชิก และการสนับสนุนจากภาครัฐ ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21 สรุปภาพรวมระดับปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ปัญหา	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบน	ความหมาย	อันดับ
		มาตรฐาน		
ด้านการจัดการองค์กร	2.86	0.364	ปานกลาง	3
ด้านการจัดการการผลิต	2.39	0.509	น้อย	4
ด้านการจัดการการตลาด	3.14	0.553	ปานกลาง	1
ด้านการจัดการการเงิน	3.13	0.591	ปานกลาง	2
ภาวะผู้นำ	2.12	0.427	น้อย	5
การมีส่วนร่วมของสมาชิก	2.04	0.637	น้อย	6
การสนับสนุนจากภาครัฐ	1.73	0.604	น้อยที่สุด	7
ค่าเฉลี่ย	2.49	0.236	น้อย	

1.00 - 1.80 = น้อยที่สุด 1.81-2.60 = น้อย 2.61-3.40 = ปานกลาง 3.41-4.20 = มาก 4.21-5.00 = มากที่สุด

จากตารางที่ 4.21 สรุปได้ว่า สมาชิกมีความคิดเห็น ปัญหาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.49 โดยมี ปัญหาด้านการจัดการการตลาดมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.14 รองลงมาคือปัญหาด้านการเงิน ด้านการจัดการองค์กร ด้านการจัดการการผลิต ภาวะผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และการสนับสนุนจากภาครัฐ ค่าเฉลี่ย 3.13 , 2.86, 2.39, 2.12, 2.04 และ 1.73 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.22 ระดับปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ด้านการจัดการองค์กร

n = 191

ด้านการจัดการองค์กร	ระดับของปัญหา			
	ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล	อันดับ
1) วิสาหกิจชุมชนขาดการจัดทำแผนการดำเนินงาน และทิศทางการพัฒนาฯ	3.05	0.550	ปานกลาง	1
2) วิสาหกิจชุมชน ขาดระบบการวางแผน และการแบ่งหน้าที่ของสมาชิก	2.68	0.531	ปานกลาง	3
3) วิสาหกิจชุมชนขาดการสนับสนุนและส่งเสริมให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการวางแผนกฎระเบียบหรือข้อบังคับ	2.85	0.546	ปานกลาง	2
ค่าเฉลี่ย	2.86	0.364	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.22 สรุปได้ว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีความคิดเห็น ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการองค์กร อยู่ในระดับ ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าสมาชิกมีความคิดเห็นในประเด็นปัญหาด้าน วิสาหกิจชุมชนขาดการจัดทำแผนการดำเนินงาน และทิศทางการพัฒนาฯ มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.05)และ มีความคิดเห็นในประเด็นปัญหา วิสาหกิจชุมชน ขาดระบบการวางแผน และการแบ่งหน้าที่ของสมาชิก น้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.68)

ตารางที่ 4.23 ระดับปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ด้านการจัดการการผลิต

n = 191

ด้านการจัดการการผลิต	ระดับของปัญหา			
	ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล	อันดับ
1) ต้นทุนการผลิตสินค้า หรือบริการสูง	2.40	0.733	น้อย	2
2) วิสาหกิจชุมชนไม่มีระบบควบคุมคุณภาพด้านการผลิตสินค้าหรือบริการที่มีประสิทธิภาพ	2.31	0.637	น้อย	3
3) วิสาหกิจชุมชนไม่มีกำลังการผลิตสินค้า หรือบริการเพียงพอ	2.46	0.730	น้อย	1
ค่าเฉลี่ย	2.39	0.509	น้อย	

จากตารางที่ 4.23 สรุปได้ว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีความคิดเห็น ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการการผลิต อยู่ในระดับ น้อย (ค่าเฉลี่ย 2.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าสมาชิกมีความคิดเห็นในประเด็นปัญหาวิสาหกิจชุมชนไม่มีกำลังการผลิตสินค้าหรือบริการเพียงพอ มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.46) และ มีความคิดเห็นในประเด็นปัญหา วิสาหกิจชุมชนไม่มีระบบควบคุมคุณภาพด้านการผลิตสินค้าหรือบริการที่มีประสิทธิภาพ น้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.31)

ตารางที่ 4.24 ระดับปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ด้านการจัดการการตลาด

ด้านการจัดการการตลาด	ระดับของปัญหา			
	ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล	อันดับ
1) วิสาหกิจชุมชนมีคู่แข่งทางการตลาดเพิ่มขึ้น	3.13	0.614	ปานกลาง	2
2) ลูกค้ามีความพึงพอใจในสินค้าและบริการลดลง	3.11	0.610	ปานกลาง	3
3) วิสาหกิจชุมชนไม่มีความสามารถในการหาช่องทางกระจายสินค้า เข้าถึงลูกค้ารายใหม่ได้ทุกปี	3.18	0.565	ปานกลาง	1
ค่าเฉลี่ย	3.14	0.553	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.24 สรุปได้ว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีความคิดเห็น ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการการตลาด อยู่ในระดับ ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.14) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าสมาชิกมีความคิดเห็นในประเด็นปัญหาวิสาหกิจชุมชนไม่มีความสามารถในการหาช่องทางกระจายสินค้า เข้าถึงลูกค้ารายใหม่ได้ทุกปี มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.18) และ มีความคิดเห็นในประเด็นปัญหา ลูกค้ามีความพึงพอใจในสินค้าและบริการลดลง น้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.11)

ตารางที่ 4.25 ระดับปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ด้านการจัดการการเงิน

ด้านการจัดการการเงิน	ระดับของปัญหา			
	ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล	อันดับ
1) วิสาหกิจชุมชนขาดเงินทุนหมุนเวียน	3.13	0.628	ปานกลาง	2
2) วิสาหกิจชุมชนไม่มีผลประกอบการกำไร	3.12	0.625	ปานกลาง	3
3) วิสาหกิจชุมชนไม่มีแหล่งเงินกู้	3.16	0.621	ปานกลาง	1
ค่าเฉลี่ย	3.13	0.591	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.25 สรุปได้ว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีความคิดเห็น ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการการเงิน อยู่ในระดับ ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.14) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าสมาชิกมีความคิดเห็นในประเด็นปัญหาวิสาหกิจชุมชนไม่มีแหล่งเงินกู้มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.16) และ มีความคิดเห็นในประเด็นปัญหา วิสาหกิจชุมชนไม่มีผลประกอบการกำไร น้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.12)

ตารางที่ 4.26 ระดับปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ด้านภาวะผู้นำ

n = 191

ด้านภาวะผู้นำ	ระดับของปัญหา			
	ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล	อันดับ
1) ผู้นำไม่มีความเข้าใจและชำนาญในการดำเนินงานที่เหมาะสม	2.48	0.522	น้อย	1
2) ผู้นำไม่ได้รับการยอมรับและไม่เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน	1.99	0.811	น้อย	2
3) ผู้นำไม่สามารถสร้างขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน การแก้ไขปัญหา และสร้างความร่วมมือของสมาชิกชุมชน	1.90	0.909	น้อย	3
ค่าเฉลี่ย	2.12	0.427	น้อย	

จากตารางที่ 4.26 สรุปได้ว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีความคิดเห็น ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านภาวะผู้นำ อยู่ในระดับ น้อย (ค่าเฉลี่ย 2.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าสมาชิกมีความคิดเห็นในประเด็นปัญหาวิสาหกิจชุมชนมีผู้นำไม่มีความเข้าใจและชำนาญในการดำเนินงานที่เหมาะสม มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.48) และ มีความคิดเห็นในประเด็นปัญหา ผู้นำไม่สามารถสร้างขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน การแก้ไขปัญหา และสร้างความร่วมมือของสมาชิกชุมชน น้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.90)

ตารางที่ 4.27 ระดับปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก

n = 191

การมีส่วนร่วมของสมาชิก	ระดับของปัญหา			
	ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล	อันดับ
1) สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการประชุม	2.49	0.664	น้อย	1
2) สมาชิกไม่ได้เข้าร่วมในการลงทุนเพื่อการดำเนินงาน	1.88	0.905	น้อย	2
3) สมาชิกไม่มีส่วนร่วมวางแผน การตัดสินใจ เสนอความคิดเห็นในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน	1.75	0.716	น้อยที่สุด	3
ค่าเฉลี่ย	2.04	0.637	น้อย	

จากตารางที่ 4.27 สรุปได้ว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีความคิดเห็น ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก อยู่ในระดับ น้อย (ค่าเฉลี่ย 2.04) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าสมาชิกมีความคิดเห็นในประเด็นปัญหาสมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการประชุม มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.49) และ มีความคิดเห็นในประเด็นปัญหา สมาชิกไม่มีส่วนร่วมวางแผน การตัดสินใจ เสนอความคิดเห็นในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน น้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.75)

ตารางที่ 4.28 ระดับปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ

n = 191

การสนับสนุนจากภาครัฐ	ระดับของปัญหา			
	ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล	อันดับ
1) วิสาหกิจชุมชนไม่ได้รับเงินสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน	2.24	0.734	น้อย	1
2) วิสาหกิจชุมชนได้รับงบประมาณ สนับสนุนแต่ไม่เพียงพอ	1.49	0.820	น้อยที่สุด	2
3) วิสาหกิจชุมชนไม่ได้รับการจัดการอบรมให้ความรู้กับสมาชิกในองค์กรจากภาครัฐ	1.48	0.648	น้อยที่สุด	3
ค่าเฉลี่ย	1.73	0.604	น้อย	

จากตารางที่ 4.28 สรุปได้ว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีความคิดเห็น ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าสมาชิกมีความคิดเห็นในประเด็นปัญหาวิสาหกิจชุมชนไม่ได้รับเงินสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.24) และ มีความคิดเห็นในประเด็นปัญหา วิสาหกิจชุมชนไม่ได้รับการจัดการอบรมให้ความรู้กับสมาชิกในองค์กรจากภาครัฐ น้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.48)

3.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรเป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีข้อเสนอแนะ จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 27.75 จากการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะสามารถสรุปประเด็นได้ดังต่อไปนี้

- 1) วิสาหกิจชุมชนจะต้องจัดทำระบบบัญชี ต้องตรวจสอบได้ และชี้แจงให้สมาชิกทราบเป็นระยะ

2) ควรมีการจัดสรรสวัสดิการ เงินปันผล ค่าตอบแทนในการทำงาน สวัสดิการ
 อย่างเป็นธรรม

3) วิสาหกิจชุมชนควรมีการสร้างเครือข่ายทางการค้าหรือช่องทางการตลาดให้มากขึ้น

4) ต้องดำเนินกิจกรรม ต่อเนื่อง สม่าเสมอ มีความมั่นคงของการดำเนินกิจกรรม

5) หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน ควรมีการติดตามงานอย่างต่อเนื่อง
 เช่น การตรวจบัญชี คุณภาพผลิตภัณฑ์

6) วิสาหกิจชุมชนต้องมีโครงสร้าง/บทบาท หน้าที่ของสมาชิกอย่างชัดเจน และ
 สมาชิกต้องร่วมแรงร่วมใจ รับผิดชอบหน้าที่ของตนเอง

7) สมาชิกต้องรู้จักให้ความสำคัญกับชุมชน เข้าร่วมประชุมและทำกิจกรรมกับ
 วิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง

8) หน่วยงานควรส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชน พัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์อย่าง
 ต่อเนื่อง เพื่อขยายกลุ่มลูกค้าและควรช่วยหาช่องทางการจำหน่ายใหม่ๆ

9) องค์กรภาครัฐควรปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนนเข้าหมู่บ้านให้มีความ
 สะดวกมากขึ้น เพื่อการเข้าถึงกลุ่ม เข้าถึงสินค้าของชุมชนมากขึ้น

ตอนที่ 4 การได้รับความรู้และความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ การได้รับความรู้และความต้องการการส่งเสริมการ
 ดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน โดยเป็นคำถามให้เลือกตอบโดยตอบตามมาตราลิเคอร์ต (Likert type
 scale) มี 2 ส่วน คือ คำถามเกี่ยวกับการได้รับความรู้การดำเนินงานของของวิสาหกิจชุมชน และความ
 ต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานของของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งประกอบด้วยความรู้ด้านวิชาการ
 4 ด้าน คือ ด้านการจัดการองค์กร ด้านการจัดการการผลิต ด้านการจัดการการตลาด และด้านการ
 จัดการการเงิน สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังตารางที่ 4.29

ตารางที่ 4.29 แสดงค่าเฉลี่ย และแปรผล ระดับการได้รับความรู้และระดับความต้องการความรู้ในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ประเด็น	ระดับการได้รับความรู้		ระดับความต้องการ		t	p
	\bar{X}	แปรผล	\bar{X}	แปรผล		
	(SD.)		(SD.)			
ด้านการจัดการองค์กร	3.48	มาก	3.66	มาก	-4.798	0.000
	(0.522)		(0.517)			
ด้านการจัดการการผลิต	3.49	มาก	3.58	มาก	-2.064	0.040
	(0.501)		(0.634)			
ด้านการจัดการการตลาด	3.44	มาก	3.76	มาก	-5.266	0.000
	(0.594)		(0.659)			
ด้านการจัดการการเงิน	3.49	มาก	3.62	มาก	-3.230	0.001
	(0.522)		(0.575)			
รวม	3.48	มาก	3.66	มาก	-4.622	0.000
	(0.521)		(0.505)			

จากตารางที่ 4.29 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปรผลระดับการได้รับความรู้ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนอยู่ในประเด็นด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการจัดการองค์กร ด้านการจัดการการผลิต ด้านการจัดการการตลาด และด้านการจัดการการเงิน พบว่า การได้รับความรู้ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.48, $SD.= 0.521$) และระดับความต้องการความรู้ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.66, $SD.= 0.505$) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน ผลการวิเคราะห์ในแต่ละด้านปรากฏ คือ

1) ระดับการได้รับความรู้ของสมาชิกฯ พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ได้รับความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่สมาชิกได้รับความรู้มากที่สุด คือ ด้านการจัดการการผลิต และด้านการจัดการการเงิน ค่าเฉลี่ย 3.49 และด้านการจัดการการตลาด ได้รับความรู้น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.44

2) ระดับการต้องการความรู้ของสมาชิกฯ พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ต้องการความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีประเด็นที่สมาชิกต้องการความรู้มากที่สุด คือ ด้านการจัดการการตลาด ค่าเฉลี่ย 3.76 และด้านการจัดการการผลิต ต้องการรู้น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.58

เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการได้รับและความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการจัดการองค์กร ด้านการจัดการการผลิต ด้านการจัดการการตลาด และด้านการจัดการการเงิน โดยใช้สถิติการทดสอบค่าที (t-test) พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีการได้รับและความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 คือสมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนต่ำกว่าความต้องการการส่งเสริมความรู้ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ตารางที่ 4.30 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปรผลระดับความต้องการช่องทางการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

n = 191

ประเด็น	ช่องทางและวิธีการส่งเสริมการดำเนินงาน			
	ค่าเฉลี่ย	SD.	แปลผล	อันดับ
ช่องทางการส่งเสริมการดำเนินงาน				
สื่อบุคคล (ราชการ, เอกชน)	3.61	0.578	มาก	1
สื่อสิ่งพิมพ์ (คู่มือ, วารสาร, แผ่นพับ, ไปสเตอร์)	3.58	0.592	มาก	2
สื่อมวลชน (วิทยุ, โทรทัศน์, หอกระจายข่าว, อินเทอร์เน็ต)	3.41	0.705	มาก	4
สื่อกิจกรรม (ฝึกอบรม, ประชุม/สัมมนา, คู่มือ, ชมนิทรรศการ)	3.47	0.647	มาก	3
วิธีการส่งเสริมการดำเนินงาน				
บรรยาย	3.79	0.579	มาก	1
สาธิต	3.79	0.572	มาก	1
ฝึกปฏิบัติ	3.79	0.590	มาก	1
ทัศนศึกษา	3.76	0.636	มาก	2

จากตารางที่ 4.30 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปรผลระดับความต้องการช่องทางการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ประเด็นด้านต่างๆ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อมวลชน และสื่อกิจกรรม พบว่า ช่องทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มากที่สุด คือ สื่อบุคคล ค่าเฉลี่ย 3.61 และวิธีการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มากที่สุด คือ การบรรยาย สาธิต และฝึกปฏิบัติ ค่าเฉลี่ย 3.79

ตอนที่ 5 วิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (ตัวแปรอิสระ) กับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน (ตัวแปรตาม) ว่ามีปัจจัยอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางใดกับตัวแปรตาม และมีความสัมพันธ์มากน้อยเพียงใด ดังแสดงในตารางที่ 4.31

ตารางที่ 4.31 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับภาพรวมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

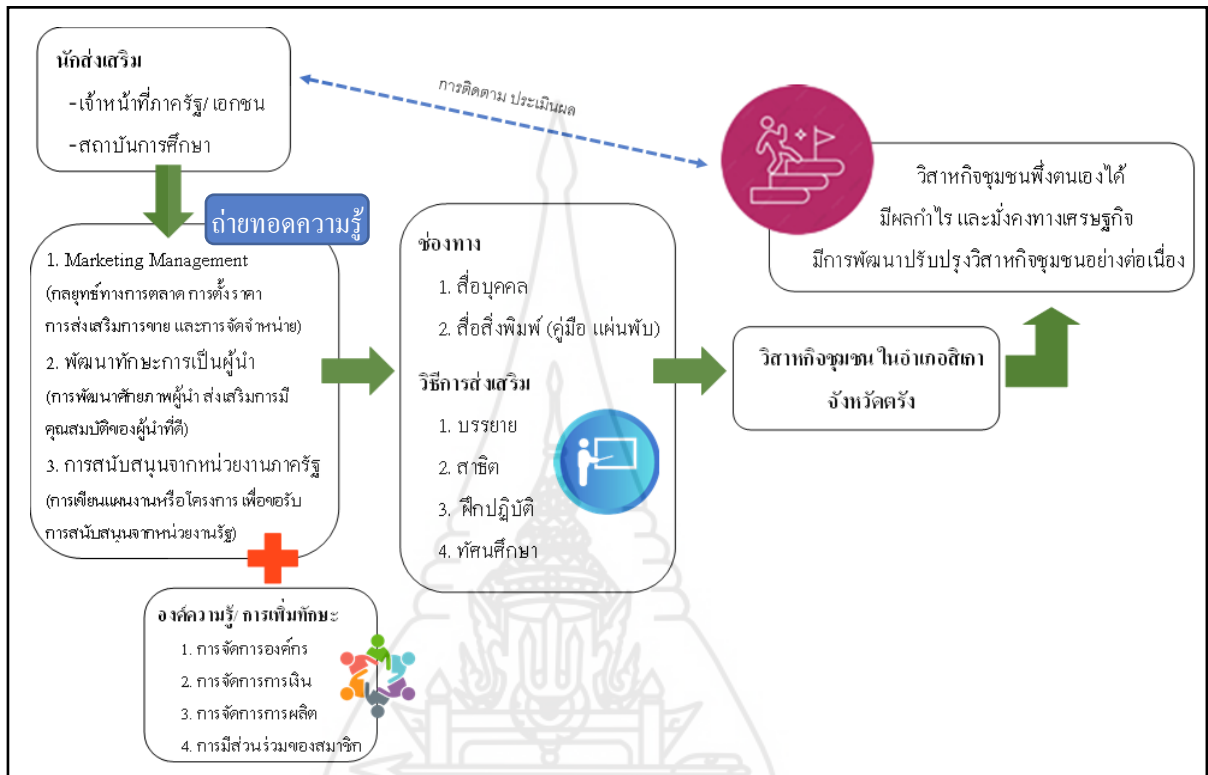
n=191			
ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	p-value	ระดับความสัมพันธ์
อายุ	-.024	.744	ต่ำมาก
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	-.029	.690	ต่ำมาก
รายได้จากอาชีพหลัก	.000	.996	ต่ำมาก
ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	-.268**	.000	ต่ำมาก
รายได้จากวิสาหกิจชุมชน	.077	.291	ต่ำมาก

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.31 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในระดับต่ำมาก โดยปัจจัยระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีระดับความสัมพันธ์มากที่สุด ($r = -.268$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ เมื่อระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้น ระดับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนจะลดลง จึงต้องมีการพัฒนากระบวนการดำเนินงานในวิสาหกิจชุมชนอยู่เสมอ ให้เกิดกิจกรรมใหม่ การถ่ายทอดความรู้หรือนวัตกรรมใหม่ๆ ให้สมาชิก เพื่อกระตุ้นความร่วมมือในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกอย่างต่อเนื่อง

การวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน จากผลการศึกษาสภาพทั่วไป สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม สภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานของวิสาหกิจ

ชุมชน การได้รับความรู้และความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน สามารถนำมาวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง ดังนี้

ภาพที่ 4.1 แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของของวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง

จากภาพที่ 4.1 แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของของวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง ประกอบด้วย

1) ผู้ส่งสาร (Source : S) หมายถึง สื่อบุคคล เจ้าหน้าที่ภาครัฐ หน่วยงานราชการ เอกชน มหาวิทยาลัย ที่สามารถให้ความรู้การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนที่ถูกต้อง ทำหน้าที่นำสารถ่ายทอดองค์ความรู้ สู่ผู้รับสาร

2) ข่าวสาร (Message : M) หมายถึง องค์ความรู้ที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนต้องการได้รับการส่งเสริมในที่นี้ แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

(1) องค์ความรู้/ ทักษะ ประเด็นหลักที่ต้องได้รับการส่งเสริม คือ 1) ความรู้ด้านการจัดการการตลาด (Marketing Management) ในเรื่องกลยุทธ์ทางการตลาด การตั้งราคา

การส่งเสริมการขาย และการจัดจำหน่าย 2) พัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ เพิ่มศักยภาพผู้นำ ส่งเสริมการมีคุณสมบัติ และทัศนคติของผู้นำที่ดี 3) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ พัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ส่งเสริมการเขียนแผนงานหรือโครงการ เพื่อขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ

(2) องค์ความรู้/ ทักษะ ประเด็นเสริมที่ต้องส่งเสริมควบคู่ไประหว่างการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน คือ องค์ความรู้ด้านการจัดการองค์กร การจัดการการเงิน การจัดการการผลิต และการเพิ่มการมีส่วนร่วมของสมาชิก

3) ช่องทางการสื่อสาร (Channel : C) หมายถึง ช่องทางและวิธีการที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนต้องการในการส่งเสริม ในที่นี้ คือ สื่อบุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่ราชการ และสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ คู่มือ

4) ผู้รับ (Receiver : R) หมายถึง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเสนา จังหวัดตรัง

ดังนั้นแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอเสนา จังหวัดตรัง คือ นักส่งเสริมทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา มีบทบาทในการส่งเสริมให้ความรู้ คำแนะนำแก่วิสาหกิจชุมชน ในประเด็นต่างๆ ตามความต้องการของวิสาหกิจชุมชน โดยผ่านช่องทางการใช้สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และวิธีการที่เหมาะสม ได้แก่ การบรรยาย การดูงานการสาธิต และการฝึกปฏิบัติ ให้ความรู้แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในการจัดการการตลาด การจัดการองค์กร การจัดการการเงิน และการจัดการการผลิต โดยมีเพิ่มทักษะด้านภาวะการเป็นผู้นำ การรักษาความร่วมมือของสมาชิก ร่วมกับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้วิสาหกิจชุมชน สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ให้วิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองได้ มุ่งคงทางเศรษฐกิจ มีผลกำไร และมีการพัฒนาปรับปรุงวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอเสนา จังหวัดตรัง ผู้วิจัยได้นำเสนอในประเด็นสำคัญจำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนใน อำเภอเสนา จังหวัดตรัง สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลทั่วไปของสมาชิก และการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 2) เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของ วิสาหกิจชุมชน 3) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 4) เพื่อศึกษา การได้รับและความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน และ 5) เพื่อวิเคราะห์แนว ทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเสนา จังหวัดตรัง ที่ ขึ้นทะเบียนวิสาหกิจชุมชนกับกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2564 จำนวน 79 กลุ่ม รวมทั้งหมด 2,757 ราย (ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564) เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane) โดยกำหนดระดับ ความคลาดเคลื่อน 0.07 (Yamane 1973: 1088 อ้างถึงในจินดา ขลิบทอง, 2557) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 6.9 ของประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด ทำการสุ่มตัวอย่างทำการ สุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละตำบล รวมทั้งสิ้น 191 คน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิด และปลายเปิด ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกและการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 2 ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 4 การได้รับและความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

1.2.3 ทดสอบความถูกต้องของเครื่องมือการวิจัย โดยนำเครื่องมือไปทดสอบ (try-out)

กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 30 ราย จากนั้นจึงนำผลที่ได้มาทดสอบหาค่าความเที่ยง (Reliability Consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ปรากฏว่า ตอนที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค เท่ากับ 0.979 ตอนที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค เท่ากับ 0.983 และตอนที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค เท่ากับ 0.947 ซึ่งพบว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค มากกว่า 0.7 ดังนั้น แบบสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้ จึงผ่านเกณฑ์การยอมรับได้ ตามที่ Jump, N. (1978, อ้างถึงในมานิต ลาเกลี้ยง 2558, น.37) ได้เสนอเกณฑ์การยอมรับสำหรับงานวิจัยเชิงสำรวจไว้ว่า ค่า Cronbach มากกว่าและเท่ากับ 0.7 ซึ่งค่าที่ได้มีความน่าเชื่อถือได้ สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

1.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล นำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 191 คน ตั้งแต่เดือนมกราคม 2565 ถึง เดือนเมษายน 2565

1.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) การจัดอันดับ การแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด วิเคราะห์สหสัมพันธ์เชิงพหุ (multiple correlation) และวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

1.3 ผลการวิจัย สามารถสรุปได้ ดังนี้

1.3.1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกและการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

1) ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 57.6 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 50.88 ปี ร้อยละ 39.8 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ

ประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.40 คน สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 72.8 ประกอบอาชีพหลักทางการเกษตร รองลงมาคือ รับจ้างทั่วไป ค้าขาย และรับราชการ รายได้จากอาชีพหลักเฉลี่ย 115,411.52 บาทต่อปี และมีรายได้จากวิสาหกิจชุมชน เฉลี่ย 76,706.63 บาทต่อปี ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 4.19 ปี ร้อยละ 90.1 เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผลิตสินค้า โดยสมาชิกมีระยะเวลาการเข้าร่วมเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สูงสุดอยู่ที่ 16 ปี และต่ำสุด 1 ปี ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่า ร้อยละ 100 จ้างแรงงาน จากสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เหตุผลในการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เกิดจากการส่งเสริมของ หน่วยงาน โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเกษตรอำเภอและสถาบันการศึกษา การรับรู้ข่าวสาร ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผ่านการประชุมกลุ่มและเจ้าหน้าที่ของรัฐ/เอกชน และแหล่งเงินทุนส่วน ใหญ่ ร้อยละ 93.2 ใช้เงินทุนจากสถาบันการเงินของภาครัฐ/เอกชน รองลงมาคือ ระดมหุ้นกันภายในกลุ่ม

2) การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินการใน ด้านต่างๆคือ ด้านการจัดการองค์กร ด้านการจัดการการผลิต ด้านการจัดการการตลาด ด้านการ จัดการการเงิน ด้านภาวะผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ อยู่ใน ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏดังนี้

(1) การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการองค์กร พบว่า วิสาหกิจ ชุมชนมีการดำเนินการในระดับปานกลาง โดยมี 3 ประเด็นอยู่ในระดับมาก คือ มีการวางแผน กำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน สนับสนุนและเปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ มีระบบการวางแผนและการแบ่งหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนไว้อย่างชัดเจน และดำเนินการในระดับ ปานกลาง 3 ประเด็น คือ มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการวางแผน กฎระเบียบหรือข้อบังคับ จัดทำแผนการดำเนินงาน (แผนบริหารองค์กร และแผนประกอบการ) บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร อย่างชัดเจน และวางแผนเพื่อพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ/ การ ผลิตเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้อย่างเหมาะสม ตามลำดับ

(2) การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการการผลิต พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินการในระดับมาก โดยมี 2 ประเด็นอยู่ในระดับมาก คือ มีระบบควบคุม คุณภาพด้านการผลิตสินค้าหรือบริการที่มีประสิทธิภาพ มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการควบคุม ตรวจสอบในทุกขั้นตอน และดำเนินการในระดับปานกลาง 3 ประเด็น คือ มีการควบคุมและ ตรวจสอบคุณภาพ วัตถุดิบ กระบวนการผลิต และการบริหารสินค้าคงคลัง ที่มีประสิทธิภาพ ผลิตภัณฑ์ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์/ บริการ อย่างต่อเนื่อง และบุคลากรเป็นส่วนหนึ่ง ของระบบควบคุมคุณภาพด้านการผลิตที่มีประสิทธิภาพ ตามลำดับ

(3) การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการการตลาด พบว่าวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินการในระดับปานกลาง โดยมี 2 ประเด็นอยู่ในระดับมาก คือ มีลูกค้ากลับมาซื้อสินค้าและบริการซ้ำและจงรักภักดีต่อสินค้าของกลุ่ม ลูกค้ามีความพึงพอใจในสินค้าและบริการเพิ่มมากขึ้น และดำเนินการในระดับปานกลาง 3 ประเด็น คือ มีการวางแผนและกำหนดกิจกรรมทาง การตลาดอย่างต่อเนื่องทุกปี มีความสามารถในการหาช่องทางกระจายสินค้า เข้าถึงลูกค้ารายใหม่ได้ และได้รับส่วนแบ่งทางการตลาดเพิ่มมากขึ้น ตามลำดับ

(4) การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการการเงิน พบว่าวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินการในระดับปานกลาง โดยมีเพียงประเด็นเดียวอยู่ในระดับมาก คือ มีการกำหนดเกณฑ์การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์แก่สมาชิกอย่างเป็นธรรม และดำเนินการในระดับปานกลาง 4 ประเด็น คือ การควบคุมต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ทำให้สมาชิกส่วนใหญ่มีรายได้และยอดขายเพิ่มขึ้น มีผลประกอบการกำไร เพิ่มขึ้นในทุกปี และมีการบริหารจัดการใช้ทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ ทำให้มีผลกำไรเพิ่มมากขึ้น ตามลำดับ

(5) การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านภาวะผู้นำ พบว่าวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินการในระดับมาก โดยมี 3 ประเด็นอยู่ในระดับมาก คือ ผู้นำบริหารจัดการองค์กรด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์ ผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน ผู้นำสามารถสร้างขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน การแก้ไขปัญหา และสร้างความร่วมมือของสมาชิกชุมชน และดำเนินการในระดับปานกลาง 3 ประเด็น คือ ผู้นำได้รับการยอมรับในด้านความรู้ความสามารถจากชุมชนและสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนเป็นอย่างดี ผู้นำสามารถเข้าใจพื้นฐานและการดำเนินงานที่เป็นความแตกต่างของสมาชิกในองค์กรเป็นอย่างดี และผู้นำมีความเข้าใจและชำนาญในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสม ตามลำดับ

(6) การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านความร่วมมือของสมาชิก พบว่าวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินการในระดับปานกลาง โดยมี 3 ประเด็นอยู่ในระดับมาก คือ สมาชิกมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน สมาชิกได้รับการจัดสรรผลประโยชน์อย่างเหมาะสมจากการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน สมาชิกมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผน เสนอความคิดเห็นในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน และดำเนินการในระดับปานกลาง 5 ประเด็น คือ สมาชิกมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็นและการประเมินผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนร่วมมือของสมาชิกชุมชน สมาชิกได้รับผลตอบแทน/ เงินปันผล จากการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน สมาชิกมีส่วนร่วมและตั้งใจร่วมรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเป็นอย่างดี สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดแผนงานและแนวทางการ

ปฏิบัติงานวิสาหกิจชุมชน และสมาชิกได้เข้าร่วมในการลงทุนเพื่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนตามลำดับ

(7) การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ พบว่าวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินการในระดับมาก โดยมี 3 ประเด็นอยู่ในระดับมาก คือ หน่วยงานภาครัฐมีการจัดการอบรมให้ความรู้กับสมาชิกในองค์กร ได้รับเงินสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน หน่วยงานภาครัฐมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าและบริการ ตามลำดับ และดำเนินการในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ ได้รับการสนับสนุนเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานตรงกับความต้องการ

1.3.2 ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

1) ความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีความสำเร็จในการดำเนินงานในด้านต่างๆคือ วิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองได้ วิสาหกิจชุมชนมีผลกำไร มั่งคั่งทางเศรษฐกิจ พัฒนาและปรับปรุงวิสาหกิจชุมชนต่อเนื่อง อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏดังนี้

(1) ความสำเร็จในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองได้ พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีความสำเร็จในระดับมาก โดยมี 3 ประเด็นอยู่ในระดับมาก คือสมาชิกวิสาหกิจชุมชนร่วมมือ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีจิตสำนึกดี ทำตนให้เป็นที่พึ่งของตนเองได้ วิสาหกิจชุมชนมีความพอเพียงทางรายได้ และสำเร็จในระดับปานกลาง 2 ประเด็นคือ ใช้ทรัพยากรในชุมชน ท้องถิ่น อย่างสมดุลและเกิดประโยชน์สูงสุด และมีการทดลอง ทดสอบ เพื่อสร้างเทคโนโลยีหรือหาวิธีการใหม่ๆ ที่ช่วยในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน ตามลำดับ

(2) ความสำเร็จในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านวิสาหกิจชุมชนมีผลกำไร มั่งคั่งทางเศรษฐกิจ พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีความสำเร็จในระดับปานกลาง โดยมี 1 ประเด็นอยู่ในระดับมาก คือ เกิดการสร้างงานในชุมชน และสำเร็จในระดับปานกลาง 3 ประเด็น คือ สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น กิจการมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องและมีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นทุกปี และกลุ่มมีเงินทุนดำเนินกิจกรรม ตามลำดับ

(3) ความสำเร็จในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านพัฒนาและปรับปรุงวิสาหกิจชุมชนต่อเนื่อง พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีความสำเร็จในระดับปานกลาง โดยทุกประเด็นอยู่ในระดับปานกลางคือ คนในชุมชนเกิดการพัฒนาตนเองเพิ่มมากขึ้น สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ความสามารถและทักษะในการทำงานเพิ่มขึ้น สินค้า/ บริการ ได้รับการยอมรับจากผู้ประกอบการและผู้บริโภค มีผลิตภัณฑ์/ บริการ ใหม่ๆเกิดขึ้น และสินค้า/ บริการ ได้รับการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ

2) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน พบว่า ปัจจัยด้านการจัดการองค์กร ด้านการจัดการการผลิต ด้านการจัดการการตลาด ด้านการจัดการการเงิน ด้านภาวะผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนของวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอเสนา จังหวัดตรัง โดยหากวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินการเพิ่มปัจจัยด้านการจัดการการตลาด ภาวะผู้นำ และการสนับสนุนจากภาครัฐ จะส่งผลให้ความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมากขึ้น

1.3.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

1) ปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีระดับปัญหาในการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย โดยปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนสูงสุด ได้แก่ ด้านการจัดการการตลาด เป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ด้านการจัดการการเงิน ด้านการจัดการองค์กร เป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการจัดการการผลิต ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของสมาชิก การสนับสนุนจากภาครัฐ เป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อยถึงน้อยที่สุด ตามลำดับ

2) ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุปได้ คือ 1) วิสาหกิจชุมชนจะต้องจัดทำระบบบัญชี ต้องตรวจสอบได้ และชี้แจงให้สมาชิกทราบเป็นระยะ 2) ควรมีการจัดสรรสวัสดิการ เงินปันผล ค่าตอบแทนในการทำงาน สวัสดิการ อย่างเป็นธรรม 3) วิสาหกิจชุมชนควรมีการสร้างเครือข่ายทางการค้าหรือช่องทางการตลาดให้มากขึ้น 4) ต้องดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีความมั่นคงของการดำเนินกิจกรรม 5) หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน ควรมีการติดตามงานอย่างต่อเนื่อง เช่น การตรวจบัญชี คุณภาพผลิตภัณฑ์ 6) วิสาหกิจชุมชนต้องมีโครงสร้าง/บทบาท หน้าที่ของสมาชิกอย่างชัดเจน และสมาชิกต้องร่วมแรงร่วมใจ รับผิดชอบหน้าที่ของตนเอง 7) สมาชิกต้องรู้จักให้ความสำคัญกับชุมชน เข้าร่วมประชุมและทำกิจกรรมกับวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง 8) หน่วยงานควรส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชน พัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อขยายกลุ่มลูกค้าและควรช่วยหาช่องทางการจำหน่ายใหม่ๆ และ 9) องค์กรภาครัฐควรปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนนเข้าหมู่บ้านให้มีความสะดวกมากขึ้น เพื่อการเข้าถึงกลุ่มเข้าถึงสินค้าของชุมชนมากขึ้น

1.3.4 การได้รับความรู้และความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

1) การได้รับความรู้ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีการได้รับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในระดับมาก โดยได้รับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ ด้านการจัดการการผลิต ด้านการจัดการการเงิน รองลงมา ด้านการจัดการองค์กร และด้านการจัดการการตลาด ตามลำดับ

2) ความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่า วิสาหกิจชุมชน มีความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานในระดับมาก โดยมีความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานสูงสุดได้แก่ ด้านการจัดการการตลาด รองลงมา ด้านการจัดการองค์กร ด้านการจัดการการเงิน และด้านการจัดการการผลิต ตามลำดับ

3) ช่องทางในการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่า วิสาหกิจชุมชน มีความต้องการช่องทางการส่งเสริมผ่านทางสื่อบุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่ราชการ เจ้าหน้าที่เอกชน สูงที่สุด รองลงมา มีความต้องการช่องทางการส่งเสริมผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ คู่มือ, วารสาร, แผ่นพับ, ไปรษณีย์ สื่อกิจกรรม ได้แก่ ฝึกอบรม, ประชุม/สัมมนา, คู่มือ, ชมนิทรรศการ และผ่านทางด้านสื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุ, โทรทัศน์, หอกระจายข่าว, อินเทอร์เน็ต ตามลำดับ

4) วิธีการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่า วิสาหกิจชุมชน มีความต้องการวิธีการส่งเสริมโดย วิธีการส่งเสริมในรูปแบบการบรรยาย สาธิต และฝึกปฏิบัติ มากกว่าวิธีการส่งเสริมในรูปแบบการทัศนศึกษา

1.3.5 วิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจ สรุปได้ว่า แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอสีกา จังหวัดตรัง คือ

นักส่งเสริมทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา มีบทบาทในการส่งเสริมให้ความรู้ คำแนะนำแก่วิสาหกิจชุมชน ในประเด็นต่างๆ ตามความต้องการของวิสาหกิจชุมชน โดยผ่านช่องทางการใช้สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และวิธีการที่เหมาะสม ได้แก่ การบรรยาย การดูงานการสาธิต และการฝึกปฏิบัติ ให้ความรู้แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในการจัดการการตลาด การจัดการองค์กร การจัดการการเงิน และการจัดการการผลิต โดยมีเพิ่มทักษะด้านภาวะการเป็นผู้นำ การรักษาความร่วมมือของสมาชิก ร่วมกับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้วิสาหกิจชุมชน สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ให้วิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองได้ มุ่งคงทางเศรษฐกิจ มีผลกำไร และมีการพัฒนาปรับปรุงวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง

2. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสีกา จังหวัดตรัง สามารถอภิปรายผลประเด็นสำคัญ ได้ดังนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปและการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปจากข้อค้นพบในการวิจัยพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ร้อยละ 57.6 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 50.88 ปี ซึ่งใกล้เคียงกับงานวิจัยของ ทรงศักดิ์ สีหานาค (2562) ที่ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตราด พบว่า สมาชิกร้อยละ 65.6 เป็นเพศหญิง และสมาชิกมีอายุเฉลี่ย 51.41 ปี ซึ่งสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของวิสาหกิจชุมชนมากกว่าเพศชายที่ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพ หารายได้หลักให้ครอบครัว สมาชิกร้อยละ 39.8 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.40 คน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 72.8 ประกอบอาชีพหลักทางการเกษตร รองลงมาคือ รับจ้างทั่วไป ค้าขาย และรับราชการ รายได้จากอาชีพหลักเฉลี่ย 115,411.52 บาทต่อปี และมีรายได้จากวิสาหกิจชุมชน เฉลี่ย 76,706.63 บาทต่อปี ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 4.19 ปี โดยสมาชิกมีระยะเวลาการเข้าร่วมเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สูงสุดอยู่ที่ 16 ปี และต่ำสุด 1 ปี สอดคล้องกับงานวิจัยของตติยา ตาแก้ว (2563) ที่ศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.44 คน ร้อยละ 59.0 ประกอบอาชีพหลักทางการเกษตร รองลงมาคือ ค้าขาย และ รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 179,540.00 บาทต่อปี ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 6.87 ปี โดยสมาชิกมีระยะเวลาการเข้าร่วมเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สูงสุดอยู่ที่ 16 ปี และต่ำสุด 2 ปี

การรับรู้ข่าวสารของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผ่านการประชุมกลุ่มและเจ้าหน้าที่ของรัฐ/เอกชน และแหล่งเงินทุนส่วนใหญ่ ร้อยละ 93.2 ใช้เงินทุนจากสถาบันการเงินของภาครัฐ/เอกชน รองลงมาคือ ระดมหุ้นกันภายในกลุ่ม ร้อยละ 100 พบว่าเป็นการจ้างแรงงานจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และเหตุผลในการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงาน โดยมีหน่วยงานผู้รับผิดชอบงานวิสาหกิจชุมชนโดยเฉพาะ คือ กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร มีพระราชบัญญัติ ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘ และได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเกษตรอำเภอและสถาบันการศึกษา ในการส่งเสริมการดำเนินงาน การปรับปรุงพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน จากข้อค้นพบในการวิจัย วิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินการในด้านต่างๆ คือ ด้านการจัดการองค์กร ด้านการจัดการการผลิต ด้านการจัดการการตลาด ด้านการจัดการการเงิน ด้านภาวะผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับเจณีภา คงอ้อม (2561) ที่ศึกษาการดำเนินงานของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนนทบุรี มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยปัจจัยด้านความเป็นผู้นำกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติเป็นลำดับที่ 1 รองลงมา เป็นปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต

ด้านการตลาด ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านการบริหาร จัดการกลุ่ม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านแรงงาน ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก และด้านการเงิน

2.2 ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

ความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน จากข้อค้นพบในการวิจัย พบว่า สมาชิกมีความเห็นต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สมาชิกมีความเห็นเกี่ยวกับ วิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองได้ มากที่สุด จะสอดคล้องกับนุชศรา คำมัน และคณะ (2558) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งพบว่า สมาชิกมีความเห็นต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในระดับปานกลาง และสมาชิกมีความเห็นเกี่ยวกับความมั่นคงในการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก และวิสาหกิจชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ระดับปานกลาง

ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน พบว่า จากข้อค้นพบในการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน คือ ปัจจัยด้านการจัดการการผลิต ด้านการจัดการการเงิน ด้านภาวะผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ด้านการจัดการการตลาด และด้านการจัดการองค์กร จะใกล้เคียงกับเรือนขวัญ อินทนนท์ (2562) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ประเภทการผลิตปัจจัยการผลิตในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านระบบบัญชี ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการบริหารงาน ด้านแรงงาน และสอดคล้องกับณิชชีกา ชาวนาฟาง (2563) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมังคุดแปลงใหญ่ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งกล่าวถึงปัจจัยด้านผู้นำ การบริหารจัดการกลุ่ม ปัจจัยด้านการผลิต และการตลาด ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และปัจจัยด้านการเงิน เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ โดยปัจจัยด้านการผลิตและการตลาด การผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ การวางแผนการจัดการการเงิน ความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่มและการวางแผนในการดำเนินงาน โดยมีผู้นำที่ดี มีความน่าเชื่อถือ สามารถแก้ไขปัญหาในการทำงานของสมาชิกและสร้างความสามัคคี สมาชิกมีให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม นอกจากนี้รวมทั้ง การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่ม

2.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน จากข้อค้นพบในการวิจัย พบว่า ระดับของปัญหาของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัญหาในการดำเนินงานที่สำคัญที่สุดของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ด้านการจัดการการตลาด เป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ด้านการจัดการการเงิน ด้านการจัดการองค์กร เป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการจัดการการผลิต ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของสมาชิก การสนับสนุนจากภาครัฐ สอดคล้องเมทีกา พ่วงแสง (2563) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการตลาดสำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสตรีบ้านบึง ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี พบว่า ปัญหาของการส่งเสริมการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสตรีบ้านบึง ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรีพบว่า ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสตรีบ้านบึงยังมีการจัดการด้านการตลาดน้อย และชงพล หรพมสาขา (2556) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา พบว่า ปัญหาด้านการตลาดของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนคือ ไม่มีความรู้ขั้นสูงในด้านการจัดการทางการตลาด เช่น การโฆษณาประชาสัมพันธ์ ปัญหาการทำการตลาดต่างประเทศเพราะขาดความรู้ทางด้านภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

2.4 การได้รับความรู้และความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

2.4.1 การได้รับความรู้และความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน จากข้อค้นพบในการวิจัย พบว่า ระดับการได้รับความรู้และความต้องการความรู้ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับอรรวรรณ พานิก (2563) ซึ่งศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา พบว่าระดับการได้รับความรู้ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับมาก และระดับความต้องการความรู้อยู่ในระดับมาก และจากข้อค้นพบการวิจัยยังพบอีกว่า ระดับความต้องการการส่งเสริม และการได้รับความรู้ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมีความแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า การให้ความรู้แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในปัจจุบัน ยังไม่เพียงพอหรือไม่ตรงต่อความต้องการการส่งเสริม ดังนั้นนักส่งเสริมควรต้องมีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ให้เหมาะสมกับระดับและสอดคล้องกับประเด็นที่วิสาหกิจชุมชน ต้องการให้มากขึ้น

2.4.2 ช่องทางและวิธีการในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน จากข้อค้นพบในการวิจัย พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีความต้องการช่องทางการส่งเสริมผ่านทางสื่อบุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่ราชการ เจ้าหน้าที่เอกชน สูงที่สุด รองลงมา มีความต้องการช่องทางการส่งเสริมผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ คู่มือ, วารสาร, แผ่นพับ, โปสเตอร์ สื่อกิจกรรม ได้แก่ ฝึกอบรม, ประชุม/สัมมนา, คู่มือ, ชมนิทรรศการ และผ่านทางด้านสื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุ, โทรทัศน์, หอกระจายข่าว

โดยวิธีการส่งเสริมในรูปแบบการบรรยายฝึกปฏิบัติ และรูปแบบการสาธิต สอดคล้องกับ ขวัญวิสา กิจ บำรุง (2563) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนต้องการได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน ราชการ โดยวิธีการฝึกอบรมมากที่สุด ดังนั้นช่องทางและวิธีการที่เหมาะสมในการส่งเสริมสมาชิก วิสาหกิจชุมชนมากที่สุด คือ การใช้สื่อบุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่ราชการ เข้าไปให้การอบรม บรรยาย และให้มีการสาธิต หรือฝึกปฏิบัติในกิจกรรมต่างๆ

3. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจ ชุมชนในอำเภอเสีกา จังหวัดตรัง ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะใน 3 ประเด็น ได้แก่ ข้อเสนอแนะต่อ สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการ ศึกษาวิจัยครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1 ข้อเสนอแนะต่อสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

3.1.1 จากผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการ องค์กร มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการวางแผนกฎระเบียบหรือ ข้อบังคับ อยู่ในระดับปานกลาง ควรมีการกำหนดระยะเวลาการทบทวนแผน กฎระเบียบ หรือ ข้อบังคับของวิสาหกิจชุมชน ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันของวิสาหกิจชุมชน หรือหากมี สมาชิกเข้าใหม่จะได้มีส่วนร่วมและเข้าใจในกฎระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อสมาชิกวิสาหกิจชุมชนทุกคน ปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ

3.1.2 จากผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการ การเงิน อยู่ในระดับปานกลาง และพบว่าสมาชิกบางรายยังไม่ได้รับรายได้จากการเป็นสมาชิก วิสาหกิจชุมชน ซึ่งจะส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรม และความร่วมมือในการดำเนินงานด้านอื่นๆ ควรพิจารณาการสร้างแรงจูงใจทางรายได้ให้สมาชิก เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกในด้าน ต่างๆต่อไป

3.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.2.1 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐเป็นปัจจัยสำคัญในการ ดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ดังนั้น ควรมีการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการ ส่งเสริม ทั้งในหน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตร หน่วยงานเอกชน และสถาบันการศึกษา เพื่อ ส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้มีความพร้อมในการดำเนินงานในทุก ๆ ด้าน

3.2.2 จากผลการวิจัย พบว่า ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของสมาชิก และการสนับสนุนจากภาครัฐ พบว่าในภาพรวม มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย แสดงให้เห็นว่า ปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนมีผู้นำที่เข้มแข็ง สมาชิกส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือ และได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ ลักษณะการส่งเสริมจึงควรอยู่ในรูปแบบการกระตุ้นพัฒนาทักษะ และประเมินผลเพื่อการพัฒนา โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรมีการติดตามผลการสนับสนุน นำประเด็นปัญหาอุปสรรค มาพิจารณา เพื่อวางแผนในการหาแนวทางแก้ไขปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานด้านอื่นๆต่อไป

3.2.3 จากผลการวิจัย พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการช่องทางในการส่งเสริมการดำเนินงาน ผ่านทางสื่อบุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่ราชการ เจ้าหน้าที่เอกชน สูงที่สุด และส่วนใหญ่ต้องการวิธีการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้วยวิธีการบรรยาย สาธิตและฝึกปฏิบัติ ดังนั้นในการส่งเสริมกิจกรรมหรือส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ควรมุ่งเน้นทั้งการบรรยายด้านวิชาการที่ถูกต้อง และการสาธิต การฝึกปฏิบัติ ให้เกิดความเข้าใจ เกิดทักษะ เพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้ให้เข้ากับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนต่อไปได้

3.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

3.3.1 ควรทำการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภออื่นๆ ในจังหวัดศรีสะเกษ เนื่องจากการดำเนินงานและบริบทของวิสาหกิจชุมชนในอำเภออื่นๆ มีความแตกต่างกัน ทำให้แนวทางและวิธีการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนมีความแตกต่างกันด้วย

3.3.2 ควรทำการศึกษา จะจงประเภทของวิสาหกิจชุมชน คือ วิสาหกิจชุมชนผลิตสินค้า และวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบริการ เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการส่งเสริมการดำเนินงานที่เหมาะสมกับวิสาหกิจชุมชนประเภทนั้น

3.3.3 ควรทำการศึกษาเชิงคุณภาพ คือ จะจงวิสาหกิจชุมชนที่มีความสำเร็จ มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ หาแนวทางการส่งเสริมการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนที่สามารถเป็นตัวอย่างในการดำเนินงานในด้านต่างๆ ให้กับวิสาหกิจชุมชนอื่น เพื่อกำหนดเป็นรูปแบบหรือแนวทางการส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้และเกิดประโยชน์มากที่สุด

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ และกนกศักดิ์ แก้วเทพ. (2530). *การพึ่งตนเอง ศักยภาพในการพัฒนาของชนบท*. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร. (2562). *คู่มือนักส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์นิวธรรมดาการพิมพ์.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2551). *คู่มือบริหารกิจการวิสาหกิจชุมชน*. สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, กรุงเทพมหานคร.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2552). *การดำเนินงาน โครงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเข้าสู่แหล่งทุน*. สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, กรุงเทพมหานคร.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2555). *คู่มือการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน*. สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, กรุงเทพมหานคร.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2556). *คู่มือปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การพัฒนาองค์กรเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และเครือข่าย*. สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมส่งเสริมการเกษตร, กรุงเทพมหานคร.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2557). *เทคนิคการถอดบทเรียนวิสาหกิจชุมชนดีเด่น*. สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, กรุงเทพมหานคร.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2562). *คู่มือดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562*. กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, กรุงเทพมหานคร.
- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2548). *การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล*, กรุงเทพมหานคร: เอกสารประกอบคำบรรยาย, สำนักพัฒนาธุรกิจสหกรณ์
- ขวัญทิศา กิจบำรุง. (2563). *แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- เจณีภา คงอ้อม. (2561). *การดำเนินงานของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนนทบุรี*. มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม 2561), 156-170

- เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ. (2553). *เอกสารการสอนชุดวิชาสารสนเทศและสื่อที่ใช้ในงานส่งเสริมการเกษตร*.
 นนทบุรี: สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชัยชาญ วงศ์สามัญ. (2538). *เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง เทคนิคการส่งเสริมโดยประชาชนมีส่วนร่วม*. ขอนแก่น: ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณิชศิกา ชวานาฟาง. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมังคุดแปลงใหญ่ จังหวัดจันทบุรี. *การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช The 11th STOU National Research Conference*. ครั้งที่ 11: 26 พฤศจิกายน 2564, หน้า 1475-1488
- ตติยา ตาแก้ว. (2563). *แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ที่ทำการปกครองอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง. 2565. *อำเภอสิเกา*. สืบค้นจากเว็บไซต์ <https://sikao.dopatrang.go.th>
- ทรงศักดิ์ สีหานาค. (2562). *แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตราด*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ชงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังข์รัตน์. (2556). *แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา*. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่*, สงขลา.
- นุชสรุ คำมัน, ธานินทร์ คงศิลา, พัฒนา สุขประเสริฐ. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี. *วารสารการวิจัยกาสะลองคำ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, ฉบับที่ 9 เล่มที่ 2, 131-146.
- บุญเดือน กอกุลจันทร์. (2555). *การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนอำเภอคอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- บำเพ็ญเขียวหวาน. 2554. *สังคมเกษตรกรและ ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรกร*. เอกสารการสอนชุดวิชา *การเป็นผู้นำ มนุษย์สัมพันธ์และจิตวิทยาสำหรับเกษตรกร*. นนทบุรี: สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- พีระพัฒน์ อนุรักษ์. (2557). *สภาพปัจจุบันในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนครพนม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ปิติพัฒน์ นิตยกุลพันธ์. (2562). *การวิเคราะห์การถดถอยและข้อมูลอนุกรมเวลาทางเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น (Introduction to Econometrics)*. สืบค้นจาก <http://blog.bru.ac.th/document/>
- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2557). *เอกสารการสอนชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา*. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- พงศกร ฉันทะกุล. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (2019), 199-214
- พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *ระบบค้นหาคำศัพท์ วิสาหกิจชุมชน*. สืบค้นจากเว็บไซต์ <https://dictionary.orst.go.th>
- เมทิกา พ่วงแสง, หุยิง มัทนัง. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอถานสัก จังหวัดอุทัยธานี สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, ปีที่ 12 ฉบับที่ 2, 55-66.
- ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชนกองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564. *วิสาหกิจชุมชน*. สืบค้นจากเว็บไซต์ <http://smce.doae.go.th>
- รัชดา ภัคดียิ่ง. (2563). การพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดขอนแก่น. *Journal of Buddhist Education and Research: JBER*, Vol. 6No. 1 January -June2020, 175-189
- เรือนขวัญ อินทนนท์. (2562). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ประเภทการผลิตปัจจัยการผลิตในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาอย่างยั่งยืน*. คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ลักขณา อินทร์บึง, อารดา ชัยเสนา และ รัชดา ภัคดียิ่ง. (2563). ปัจจัยแห่งความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดขอนแก่น. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, Vol. 5 No. 2 July - December 2020, 1-13

- วิมลศิริ ภูกขุนทด, ฉัฐชนน มาพิจารณ์, อิศราพร กล่อมกล้านุ่ม, ฉัฐพล บ้านไร่.(2563). การพัฒนา
 วิชาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ : กรณีศึกษาวิชาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตและพัฒนาการ
 แปรรูปกล้วยตำบระหานอำเภอบึงสามัคคี จังหวัดกำแพงเพชร. รายงานการประชุม
 วิชาการการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคมระดับชาติ (CSD สัมพันธ์) ครั้งที่ 19, 671-678
 ศศินันท์ ศาสตร์สาระ, กอบชัย เมฆดี. (2563). การเข้าถึงแหล่งเงินทุนและปัญหาการเข้าถึงแหล่ง
 เงินทุนของผู้ประกอบการวิชาหกิจชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มหาวิทยาลัย
 เทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. วารสารเศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ 8 ฉบับที่ 3, 298-313
 ลัญญา ลัญญาวิวัฒน์. 2550. ทฤษฎีสังคมวิทยา เนื้อหาและแนวทางการใช้ประโยชน์เบื้องต้น.
 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสวี พงศ์พิศ. (2552). คู่มือทำวิชาหกิจชุมชน. กรุงเทพมหานคร: พลังปัญญา
 เสวลักษณ์ ผลเจริญ. (2561). การพึ่งตนเองของวิชาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลา. (วิทยานิพนธ์
 ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิชาหกิจชุมชน. (2548). คู่มือการจดทะเบียนวิชาหกิจ
 ชุมชน และเครือข่ายวิชาหกิจชุมชน. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- สวิชญา สมบุญโสด. (2561). แนวทางการพัฒนาวิชาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร
 อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต).
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- เอนก ศรีชาติ. (2564). การส่งเสริมการค้าเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองนราธิวาส
 จังหวัดนราธิวาส (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต)
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- อรรรรณ พานิก. (2563). การมีส่วนร่วมในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา
 (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,
 นนทบุรี.
- อรรรรณ กมล, พยอม ตอบประโคน, มานพ ทองไทย และสาพาพร ลอยวันนกุล. (2559). ปัจจัยแห่ง
 ความสำเร็จของวิชาหกิจชุมชนจังหวัดยะลา. การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ,
 ครั้งที่ 5: 24-26 เมษายน 2559, 743-750

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สกลนคร

ภาคผนวก ก
เครื่องมือการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ศรีวิชัยธรรมราชา

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

ชื่อเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเสนา จังหวัดศรีสะเกษ

คำชี้แจง :

1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะทราบข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเสนา จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้
 - 1.1 เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของสมาชิกและการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
 - 1.2 เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
 - 1.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
 - 1.4 เพื่อศึกษาการได้รับและความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
 - 1.5 เพื่อวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
2. คำตอบในแบบสัมภาษณ์นี้จะใช้ในการวิจัยเท่านั้น ดังนั้นจึงขอความร่วมมือจากท่านตอบคำถามทุกข้อ ตรงตามความจริงที่ปฏิบัติและตรงตามความคิดเห็นของท่าน
3. เลขที่แบบสัมภาษณ์มีไว้เพื่อติดตามแบบสัมภาษณ์เท่านั้น
4. แบบสัมภาษณ์นี้มีทั้งหมด 4 ตอน จำนวน 9 หน้า ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกและการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
 - ตอนที่ 2 ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
 - ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
 - ตอนที่ 4 การได้รับและความต้องการการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
5. คำตอบที่ได้รับจากแบบสัมภาษณ์ชุดนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเป็นแนวทางส่งเสริมการดำเนินการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ จึงขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ท่านให้ความร่วมมือ

นางสาวกมลใจ เข็นรักษา

ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกและการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 1.1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิก

คำชี้แจง : ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ผู้ตอบต้องการ และเติมข้อความในช่องว่างที่กำหนด

1. เพศ () 1. ชาย () 2. หญิง
2. อายุ ปี (เกิน 6 เดือน ให้ปัดเป็น 1 ปี)
3. ระดับการศึกษา
 - () 1. ไม่ได้รับการศึกษา () 2. ประถมศึกษา () 3. มัธยมศึกษาตอนต้น
 - () 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย () 5. ประกาศนียบัตร/อนุปริญญา () 6. ปริญญาตรี
 - () 7. สูงกว่าปริญญาตรี () 8. อื่น(ระบุ).....
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน (รวมผู้ให้สัมภาษณ์)
5. อาชีพหลัก (ตอบได้เพียง 1 ข้อ เท่านั้น)
 - () 1. การเกษตร () 2. รับราชการ () 3. รับจ้างทั่วไป () 4. ค้าขาย
 - () 5. พนักงานเอกชน () 6. อื่นๆ ระบุ.....
6. รายได้จากอาชีพหลัก.....บาทต่อปี
7. ท่านเข้าร่วมเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมาแล้ว ปี
8. รายได้ที่ท่านได้รับจากวิสาหกิจชุมชน.....บาทต่อปี
9. สถานภาพที่ได้รับในวิสาหกิจชุมชน
 - () 1. ประธาน/รองประธาน () 2. คณะกรรมการ () 3 สมาชิก
10. การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - () 1. เกิดจากกระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชน
 - () 2. เกิดจากการแก้ไขปัญหาพร้อมกันของกลุ่ม
 - () 3. เกิดจากการชักชวนของผู้นำ
 - () 4. เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงาน () 5. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
11. การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในเรื่องการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - () ไม่มีการสนับสนุน () สำนักงานเกษตรอำเภอ
 - () กรมพัฒนาชุมชน () สถาบันการศึกษา
 - () องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต., เทศบาล) () หน่วยงานเอกชน

12. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 1. รับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านเจ้าหน้าที่ของรัฐ/เอกชน () 2. รับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสมาชิกด้วยกัน
- () 3. รับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านการประชุมกลุ่ม () 4. แหล่งข้อมูลอื่นๆ.....
13. ประเภทกิจการของวิสาหกิจชุมชน () กลุ่มการผลิตสินค้า () กลุ่มการให้บริการ
14. ระยะเวลาการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน.....ปี
15. แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน
- () 1.ระดมหุ้นกันภายในกลุ่ม () สถาบันการเงินของภาครัฐ/เอกชนที่สนับสนุน
- () เงินกู้ยืมในระบบ () แหล่งอื่นๆ
16. การใช้แรงงานในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน
- () การใช้แรงงานจากสมาชิก () แรงงานจ้าง () ใช้ทั้งสมาชิกและแรงงานจ้าง

ตอนที่ 1.2 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

คำชี้แจง : ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง □ ระดับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนที่ตรงกับการปฏิบัติมากที่สุด

โดยกำหนดเกณฑ์คือ 5=ปฏิบัติมากที่สุด, 4=ปฏิบัติมาก, 3=ปฏิบัติปานกลาง, 2=ปฏิบัติน้อย, 1=ปฏิบัติน้อยที่สุด

การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	ระดับการดำเนินงาน				
	1	2	3	4	5
1. ด้านการจัดการองค์กร					
1.1 มีการวางแผน กำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน					
1.2 มีระบบการวางแผนและการแบ่งหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนไว้อย่างชัดเจน					
1.3 มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการวางแผน ภาวะเบียบหรือข้อบังคับ					
1.4 มีการจัดทำแผนการดำเนินงาน (แผนบริหารองค์กร และแผนประกอบการ) บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร อย่างชัดเจน					
1.5 สนับสนุนและเปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ					
1.6 มีการวางแผนเพื่อพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ/ การผลิตเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้อย่างเหมาะสม					
2. ด้านการจัดการการผลิต					
2.1 ผลิตภัณฑ์ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์/ บริการ อย่างต่อเนื่อง					
2.2 มีระบบควบคุมคุณภาพด้านการผลิตสินค้าหรือบริการที่มีประสิทธิภาพ					

การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
2.3 มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการควบคุม ตรวจสอบในทุกขั้นตอน					
2.4 มีการควบคุมและตรวจสอบคุณภาพ วัตถุดิบ กระบวนการผลิต และการบริหารสินค้าคงคลัง ที่มีประสิทธิภาพ					
2.5 บุคลากรเป็นส่วนหนึ่งของระบบควบคุมคุณภาพด้านการผลิตที่มีประสิทธิภาพ					
3. ด้านการจัดการการตลาด					
3.1 ได้รับส่วนแบ่งทางการตลาดเพิ่มมากขึ้น					
3.2 ลูกค้ามีความพึงพอใจในสินค้าและบริการเพิ่มมากขึ้น					
3.3 มีการวางแผนและกำหนดกิจกรรมทางการตลาดอย่างต่อเนื่องทุกปี					
3.4 มีความสามารถในการหาช่องทางกระจายสินค้า เข้าถึงลูกค้ารายใหม่ได้					
3.5 ลูกค้ากลับมาซื้อสินค้าและบริการซ้ำและจงรักภักดีต่อสินค้าของกลุ่ม					
4. ด้านการจัดการการเงิน					
4.1 มีการบริหารจัดการใช้ ทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ ทำให้มีผลกำไรเพิ่มมากขึ้น					
4.2 มีผลประกอบการกำไร เพิ่มขึ้นในทุกปี					
4.3 ทำให้สมาชิกส่วนใหญ่มีรายได้และยอดขายเพิ่มขึ้น					
4.4 การควบคุมต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น					
4.5 มีการกำหนดเกณฑ์การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์แก่สมาชิกอย่างเป็นธรรม					
5. ภาวะผู้นำ					
5.1 ผู้นำมีความเข้าใจและชำนาญในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสม					
5.2 ผู้นำสามารถเข้าใจพื้นฐานและการดำเนินงานที่เป็นความแตกต่างของสมาชิกในองค์กรเป็นอย่างดี					
5.3 ผู้นำได้รับการยอมรับในด้านความรู้ความสามารถจากชุมชนและสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนเป็นอย่างดี					
5.4 ผู้นำบริหารจัดการองค์กรด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์					
5.5 ผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน					
5.6 ผู้นำสามารถสร้างขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน การแก้ไขปัญหา และสร้างความร่วมมือของสมาชิกชุมชน					

การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
6. การมีส่วนร่วมของสมาชิก					
6.1 สมาชิกมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผน เสนอความคิดเห็นในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน					
6.2 สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดแผนงานและแนวทางการปฏิบัติงานวิสาหกิจชุมชน					
6.3 สมาชิกได้เข้าร่วมในการลงทุนเพื่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน					
6.4 สมาชิกมีส่วนร่วมและตั้งใจร่วมรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเป็นอย่างดี					
6.5 สมาชิกได้รับผลตอบแทน/ เงินปันผล จากการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน					
6.6 สมาชิกได้รับการจัดสรรผลประโยชน์อย่างเหมาะสมจากการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน					
6.7 สมาชิกมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน					
6.8 สมาชิกมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็นและการประเมินผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน					
7. การสนับสนุนจากภาครัฐ					
7.1 ได้รับเงินสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน					
7.2 ได้รับการสนับสนุนเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานตรงกับความต้องการ					
7.3 หน่วยงานภาครัฐมีการจัดการอบรมให้ความรู้กับสมาชิกในองค์กร					
7.4 หน่วยงานภาครัฐมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าและบริการ					

ตอนที่ 2 ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

คำชี้แจง : ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ระดับความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยกำหนดเกณฑ์คือ 5=สำเร็จมากที่สุด, 4=สำเร็จมาก, 3=สำเร็จปานกลาง, 2=สำเร็จน้อย, 1=สำเร็จน้อยที่สุด

ความสำเร็จของการดำเนินงาน	ระดับความสำเร็จ				
	1	2	3	4	5
1. วิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองได้					
1.1 วิสาหกิจชุมชนมีความพอเพียงทางรายได้					
1.2 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร่วมมือ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน					
1.3 ใช้ทรัพยากรในชุมชน ท้องถิ่น อย่างสมดุลและเกิดประโยชน์สูงสุด					
1.4 มีการทดลอง ทดสอบ เพื่อสร้างเทคโนโลยีหรือหาวิธีการใหม่ๆ ที่ช่วยในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน					
1.5 สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีจิตสำนึกดี ทำตนให้เป็นที่พึ่งของตนเองได้					
2. วิสาหกิจชุมชนมีผลกำไร มั่งคั่งทางเศรษฐกิจ					
2.1 กลุ่มมีเงินทุนดำเนินกิจกรรม					
2.2 กิจการมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องและมีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นทุกปี					
2.3 สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น					
2.4 เกิดการสร้างงานในชุมชน					
3. พัฒนาและปรับปรุงวิสาหกิจชุมชนต่อเนื่อง					
3.1 สินค้า/ บริการ ได้รับการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง					
3.2 มีผลิตภัณฑ์/ บริการ ใหม่ ๆ เกิดขึ้น					
3.3 สินค้า/ บริการ ได้รับการยอมรับจากผู้ประกอบการและผู้บริโภค					
3.4 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ ความสามารถและทักษะในการทำงานเพิ่มขึ้น					
3.5 คนในชุมชนเกิดการพัฒนาตนเองเพิ่มมากขึ้น					

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

3.1 ปัญหาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

คำชี้แจง : ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ระดับปัญหาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในประเด็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

โดยกำหนดเกณฑ์คือ 5=ปัญหามากที่สุด, 4=ปัญหามาก, 3=ปัญหาปานกลาง, 2=ปัญหาน้อย, 1=ปัญหาน้อยที่สุด

ปัญหาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	ระดับปัญหา				
	1	2	3	4	5
1. ด้านการจัดการองค์กร					
1.1 วิสาหกิจชุมชนขาดการจัดทำแผนการดำเนินงาน และทิศทางในการพัฒนาฯ					
1.2 วิสาหกิจชุมชน ขาดระบบการวางแผน และการแบ่งหน้าที่ของสมาชิก					
1.3 วิสาหกิจชุมชนขาดการสนับสนุนและส่งเสริมให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการวางแผนกฎระเบียบหรือข้อบังคับ					
2. ด้านการจัดการการผลิต					
2.1 ต้นทุนการผลิตสินค้า หรือบริการสูง					
2.2 วิสาหกิจชุมชนไม่มีระบบควบคุมคุณภาพด้านการผลิตสินค้าหรือบริการที่มีประสิทธิภาพ					
2.3 วิสาหกิจชุมชนไม่มีกำลังการผลิตสินค้า หรือบริการเพียงพอ					
3. ด้านการจัดการการตลาด					
3.1 วิสาหกิจชุมชนมีคู่แข่งทางการตลาดเพิ่มขึ้น					
3.2 ลูกค้ามีความพึงพอใจในสินค้าและบริการลดลง					
3.3 วิสาหกิจชุมชนไม่มีความสามารถในการหาช่องทางกระจายสินค้า เข้าถึงลูกค้ารายใหม่ได้ดังทุกปี					
4. ด้านการจัดการการเงิน					
4.1 วิสาหกิจชุมชนขาดเงินทุนหมุนเวียน					
4.2 วิสาหกิจชุมชนไม่มีผลประกอบการกำไร					
4.3 วิสาหกิจชุมชนไม่มีแหล่งเงินกู้					
5. ภาวะผู้นำ					
5.1 ผู้นำไม่มีความเข้าใจและชำนาญในการดำเนินงานที่เหมาะสม					
5.2 ผู้นำไม่ได้รับการยอมรับและไม่เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน					
5.3 ผู้นำไม่สามารถสร้างขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน การแก้ไขปัญหา และสร้างความร่วมมือของสมาชิกชุมชน					

ปัญหาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	ระดับปัญหา				
	1	2	3	4	5
6. การมีส่วนร่วมของสมาชิก					
6.1 สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการประชุม					
6.2 สมาชิกไม่ได้เข้าร่วมในการลงทุนเพื่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน					
6.3 สมาชิกไม่มีส่วนร่วมวางแผน การตัดสินใจ เสนอความคิดเห็นในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน					
7. การสนับสนุนจากภาครัฐ					
7.1 วิสาหกิจชุมชนไม่ได้รับเงินสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน					
7.2 วิสาหกิจชุมชนได้รับงบประมาณ สนับสนุนแต่ไม่เพียงพอ					
7.3 วิสาหกิจชุมชนไม่ได้รับการจัดการอบรมให้ความรู้กับสมาชิกในองค์กรจากภาครัฐ					

3.2 ข้อเสนอแนะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

.....

.....

.....

ตอนที่ 4 การได้รับความรู้และความต้องการส่งเสริมการดำเนินของวิสาหกิจชุมชน

คำชี้แจง : ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ระดับการได้รับความรู้ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของท่าน

ข้อ	การได้รับความรู้ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	ระดับการได้รับความรู้				
		น้อยที่สุด(1)	น้อย (2)	ปานกลาง(3)	มาก (4)	มากที่สุด(5)
1.	ด้านการจัดการองค์กร					
2.	ด้านการจัดการการผลิต					
3.	ด้านการจัดการการตลาด					
4.	ด้านการจัดการการเงิน					

คำชี้แจง : ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ระดับความต้องการ
การได้รับความรู้ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของท่าน

ข้อ	ความต้องการความรู้ในส่งเสริมการดำเนินงานของ วิสาหกิจชุมชน	ระดับความต้องการ				
		น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
5.	ด้านการจัดการองค์กร					
6.	ด้านการจัดการการผลิต					
7.	ด้านการจัดการการตลาด					
8.	ด้านการจัดการการเงิน					

คำชี้แจง : ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ระดับความต้องการ
ช่องทางและวิธีการในการส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของท่าน

ข้อ	การส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	ระดับความต้องการ				
		น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
ช่องทางในการส่งเสริม						
9.	สื่อบุคคล (ราชการ, เอกชน)					
10.	สื่อสิ่งพิมพ์ (คู่มือ, วารสาร, แผ่นพับ, โปสเตอร์)					
11.	สื่อมวลชน (วิทยุ, โทรทัศน์, หอกระจายข่าว, อินเทอร์เน็ต)					
12.	สื่อกิจกรรม (ฝึกอบรม, ประชุม/สัมมนา, คู่มือ, ชมนิทรรศการ)					
ความต้องการวิธีการส่งเสริม						
13.	บรรยาย					
14.	สาธิต					
15.	ฝึกปฏิบัติ					
16.	ทัศนศึกษา					

ภาคผนวก ข

ตารางผลการวิเคราะห์

ตารางภาคผนวกที่ 1 จำนวน ร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การดำเนินงานของวิสาหกิจ
ชุมชนด้านการจัดการองค์กร

n = 191

ประเด็น	ระดับความสำคัญ (จำนวน (คน)/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	1	2	3	4	5		
1. ด้านการจัดการองค์กร						3.40	ปานกลาง
						(0.500)	
1) มีการวางแผน กำหนดเป้าหมาย อย่างชัดเจน	0 (0)	0 (0)	95 (49.7)	96 (50.3)	0 (0)	3.50 (0.501)	มาก
2) มีระบบการวางแผนและการแบ่ง หน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนไว้อย่าง ชัดเจน	0 (0)	3 (1.6)	110 (57.6)	70 (36.6)	8 (4.2)	3.43 (0.602)	มาก
3) มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้ สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการวางแผน กฎระเบียบหรือข้อบังคับ	0 (0)	15 (7.9)	95 (49.7)	81 (42.4)	0 (0)	3.35 (0.621)	ปานกลาง
4) มีการจัดทำแผนการดำเนินงาน (แผนบริหารองค์กร และแผน ประกอบการ) บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์ อักษร อย่างชัดเจน	0 (0)	14 (7.3)	102 (53.4)	75 (39.3)	0 (0)	3.32 (0.605)	ปานกลาง
5) สนับสนุนและเปิดโอกาสให้ สมาชิกแสดงความคิดเห็นได้อย่าง อิสระ	0 (0)	12 (6.3)	77 (40.3)	96 (50.3)	6 (3.1)	3.50 (0.664)	มาก
6) มีการวางแผนเพื่อพัฒนา กระบวนการบริหารจัดการ/ การผลิต เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ได้อย่างเหมาะสม	0 (0)	23 (12.0)	87 (45.5)	81 (42.4)	0 (0)	3.30 (0.674)	ปานกลาง

ตารางภาคผนวกที่ 2 จำนวน ร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การดำเนินงานของวิสาหกิจ
ชุมชนด้านการจัดการการผลิต

n = 191

ประเด็น	ระดับความสำคัญ					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	(จำนวน (คน)/ร้อยละ)						
	1	2	3	4	5		
2.ด้านการจัดการการผลิต						3.43 (0.497)	มาก
1) ผลิตภัณฑ์ได้รับการรับรอง มาตรฐานผลิตภัณฑ์/ บริการ อย่างต่อเนื่อง	0 (0)	8 (4.2)	100 (52.4)	83 (43.5)	0 (0)	3.39 (0.569)	ปานกลาง
2) มีระบบควบคุมคุณภาพด้าน การผลิตสินค้าหรือบริการที่มี ประสิทธิภาพ	0 (0)	0 (0)	98 (51.3)	93 (48.7)	0 (0)	3.49 (0.501)	มาก
3) มีการกำหนดเกณฑ์ มาตรฐานการควบคุม ตรวจสอบในทุกขั้นตอน	0 (0)	2 (1.0)	96 (50.3)	93 (48.7)	0 (0)	3.48 (0.521)	มาก
4) มีการควบคุมและตรวจสอบ คุณภาพ วัตถุดิบ กระบวนการ ผลิต และการบริหารสินค้าคง คลัง ที่มีประสิทธิภาพ	0 (0)	5 (2.6)	104 (54.5)	82 (42.9)	0 (0)	3.40 (0.543)	ปานกลาง
5) บุคลากรเป็นส่วนหนึ่งของ ระบบควบคุมคุณภาพด้านการ ผลิตที่มีประสิทธิภาพ	0 (0)	5 (2.6)	107 (56.0)	79 (41.4)	0 (0)	3.39 (0.540)	ปานกลาง

ตารางภาคผนวกที่ 3 จำนวน ร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การดำเนินงานของวิสาหกิจ
ชุมชนด้านการจัดการการตลาด

n = 191

ประเด็น	ระดับความสำคัญ					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	(จำนวน (คน)/ร้อยละ)						
	1	2	3	4	5		
3. ด้านการจัดการการตลาด						3.31 (0.509)	ปานกลาง
1) ได้รับส่วนแบ่งทางการตลาดเพิ่ม มากขึ้น	0 (0)	32 (16.8)	94 (49.2)	65 (34.0)	0 (0)	3.17 (0.693)	ปานกลาง
2) ลูกค้ามีความพึงพอใจในสินค้า และบริการเพิ่มมากขึ้น	0 (0)	20 (10.5)	72 (37.7)	99 (51.8)	0 (0)	3.41 (0.674)	มาก
3) มีการวางแผนและกำหนด กิจกรรมทางการตลาดอย่าง ต่อเนื่องทุกปี	0 (0)	8 (4.2)	120 (62.8)	63 (33.0)	0 (0)	3.29 (0.539)	ปานกลาง
4) มีความสามารถในการหาช่องทาง กระจายสินค้า เข้าถึงลูกค้ารายใหม่ ได้	0 (0)	20 (10.5)	110 (57.6)	61 (31.9)	0 (0)	3.21 (0.616)	ปานกลาง
5) ลูกค้ากลับมาซื้อสินค้าและ บริการซ้ำและจงรักภักดีต่อสินค้า ของกลุ่ม	0 (0)	4 (2.1)	94 (49.2)	93 (48.7)	0 (0)	3.47 (0.541)	มาก

ตารางภาคผนวกที่ 4 จำนวน ร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การดำเนินงานของวิสาหกิจ
ชุมชนด้านการจัดการการเงิน

n = 191

ประเด็น	ระดับความสำคัญ (จำนวน (คน)/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	1	2	3	4	5		
4. ด้านการจัดการการเงิน						3.31 (0.486)	ปานกลาง
1) มีการบริหารจัดการ ใช้จ่ายทรัพยากร ที่มีประสิทธิภาพ ทำให้มีผลกำไรเพิ่ม มากขึ้น	0 (0)	20 (10.5)	116 (60.7)	55 (28.8)	0 (0)	3.18 (0.601)	ปานกลาง
2) มีผลประกอบการกำไร เพิ่มขึ้นใน ทุกปี	0 (0)	11 (5.8)	118 (61.8)	62 (32.5)	0 (0)	3.27 (0.559)	ปานกลาง
3) ทำให้สมาชิกส่วนใหญ่มีรายได้ และยอดขายเพิ่มขึ้น	0 (0)	9 (4.7)	120 (62.8)	62 (32.5)	0 (0)	3.28 (0.544)	ปานกลาง
4) การควบคุมต้นทุนอย่างมี ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น	0 (0)	4 (2.1)	110 (57.6)	77 (40.3)	0 (0)	3.38 (0.529)	ปานกลาง
5) มีการกำหนดเกณฑ์การจัดสรร รายได้และผลประโยชน์แก่สมาชิก อย่างเป็นธรรม	0 (0)	2 (1.0)	105 (55.0)	83 (43.5)	1 (0.5)	3.43 (0.528)	มาก

ตารางภาคผนวกที่ 5 จำนวน ร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การดำเนินงานของวิสาหกิจ
ชุมชนด้านภาวะผู้นำ

n = 191

ประเด็น	ระดับความสำคัญ (จำนวน (คน)/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	1	2	3	4	5		
5. ภาวะผู้นำ						3.41 (0.520)	มาก
1) ผู้นำมีความเข้าใจและชำนาญในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสม	0 (0)	19 (4.7)	112 (58.6)	70 (36.6)	0 (0)	3.32 (0.560)	ปานกลาง
2) ผู้นำสามารถเข้าใจพื้นฐานและการดำเนินงานที่เป็นความแตกต่างของสมาชิกในองค์กรเป็นอย่างดี	0 (0)	8 (4.2)	112 (58.6)	71 (37.2)	0 (0)	3.33 (0.554)	ปานกลาง
3) ผู้นำได้รับการยอมรับในด้านความรู้ความสามารถจากชุมชนและสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนเป็นอย่างดี	0 (0)	7 (3.7)	112 (58.6)	72 (37.7)	0 (0)	3.34 (0.547)	ปานกลาง
4) ผู้นำบริหารจัดการองค์กรด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์	0 (0)	5 (2.6)	85 (44.5)	96 (50.3)	5 (2.6)	3.53 (0.596)	มาก
5) ผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน	0 (0)	7 (3.7)	87 (45.5)	92 (48.2)	5 (2.6)	3.50 (0.615)	มาก
6) ผู้นำสามารถสร้างขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน การแก้ไขปัญหา และสร้างความร่วมมือของสมาชิกชุมชน	0 (0)	9 (4.7)	90 (47.1)	90 (47.4)	2 (1.0)	3.45 (0.603)	มาก

ตารางภาคผนวกที่ 6 จำนวน ร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การดำเนินงานของวิสาหกิจ
ชุมชนด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก

n = 191

ประเด็น	ระดับความสำคัญ (จำนวน (คน)/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	1	2	3	4	5		
6. การมีส่วนร่วมของสมาชิก						3.38	ปานกลาง
						(0.499)	
1) สมาชิกมีส่วนร่วมในการประชุม วางแผน เสนอความคิดเห็นในการ บริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน	0 (0)	0 (0)	103 (53.9)	88 (46.1)	0 (0)	3.46 (0.500)	มาก
2) สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดแผนงานและแนวทางการ ปฏิบัติงานวิสาหกิจชุมชน	0 (0)	10 (5.2)	111 (58.1)	70 (36.6)	0 (0)	3.31 (0.567)	ปานกลาง
3) สมาชิกได้เข้าร่วมในการลงทุนเพื่อ การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	0 (0)	15 (7.9)	106 (55.5)	70 (36.6)	0 (0)	3.29 (0.603)	ปานกลาง
4) สมาชิกมีส่วนร่วมและตั้งใจร่วม รับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานของ วิสาหกิจชุมชนเป็นอย่างดี	0 (0)	11 (5.8)	111 (58.1)	69 (36.1)	0 (0)	3.30 (0.573)	ปานกลาง
5) สมาชิกได้รับผลตอบแทน/เงินปันผล จากการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ วิสาหกิจชุมชน	0 (0)	13 (6.8)	102 (53.4)	76 (39.8)	0 (0)	3.33 (0.599)	ปานกลาง
6) สมาชิกได้รับการจัดสรรผลประโยชน์ อย่างเหมาะสมจากการดำเนินงานของ วิสาหกิจชุมชน	0 (0)	7 (3.7)	82 (42.9)	102 (53.4)	0 (0)	3.50 (0.570)	มาก
7) สมาชิกมีส่วนร่วมในการติดตามผล การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	0 (0)	2 (1.0)	89 (46.6)	100 (52.4)	0 (0)	3.51 (0.522)	มาก
8) สมาชิกมีส่วนร่วมในการรับฟัง ความคิดเห็นและการประเมินผลการ ดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนร่วมมือ ของสมาชิกชุมชน	0 (0)	6 (3.1)	108 (56.5)	77 (40.3)	0 (0)	3.37 (0.546)	ปานกลาง

ตารางภาคผนวกที่ 7 จำนวน ร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การดำเนินงานของวิสาหกิจ
ชุมชนด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ

n = 191

ประเด็น	ระดับความสำคัญ (จำนวน (คน)/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	1	2	3	4	5		
7. การสนับสนุนจากภาครัฐ						3.45 (0.507)	มาก
1) ได้รับเงินสนับสนุนจากภาครัฐและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน	0 (0)	1 (0.5)	108 (56.5)	76 (39.8)	6 (3.1)	3.46 (0.568)	มาก
2) ได้รับการสนับสนุนเพื่อพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานตรงกับความต้องการ	0 (0)	1 (0.5)	120 (62.8)	69 (36.1)	1 (0.5)	3.37 (0.504)	ปานกลาง
3) หน่วยงานภาครัฐมีการจัดการ อบรมให้ความรู้กับสมาชิกใน องค์กร	0 (0)	0 (0)	110 (52.4)	75 (39.3)	16 (8.4)	3.56 (0.645)	มาก
4) หน่วยงานภาครัฐมีการอบรมให้ ความรู้เกี่ยวกับสร้างมูลค่าเพิ่มของ สินค้าและบริการ	0 (0)	2 (1.0)	106 (55.5)	82 (42.9)	1 (0.5)	3.43 (0.527)	มาก

ตารางภาคผนวกที่ 8 จำนวน ร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความสำเร็จในการดำเนินงานฯ
ด้านวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองได้

n = 191

ประเด็น	ระดับความสำคัญ					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	(จำนวน (คน)/ร้อยละ)						
	1	2	3	4	5		
1. วิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองได้						3.45 (0.476)	มาก
1) วิสาหกิจชุมชนมีความพอเพียง ทางรายได้	0 (0)	4 (2.1)	105 (55.1)	82 (42.9)	0 (0)	3.41 (0.534)	มาก
2) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร่วมมือ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน	0 (0)	0 (0)	84 (44.0)	100 (52.4)	7 (3.7)	3.60 (0.562)	มาก
3) ใช้ทรัพยากรในชุมชน ท้องถิ่น อย่างสมดุลและเกิดประโยชน์ สูงสุด	0 (0)	8 (4.2)	100 (52.4)	83 (43.5)	0 (0)	3.39 (0.569)	ปานกลาง
4) มีการทดลอง ทดสอบ เพื่อสร้าง เทคโนโลยีหรือวิธีการใหม่ๆ ที่ ช่วยในการดำเนินกิจการวิสาหกิจ ชุมชน	0 (0)	7 (3.7)	116 (60.7)	68 (35.6)	0 (0)	3.32 (0.541)	ปานกลาง
5) สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มี จิตสำนึกดี ทำตนให้เป็นที่พึ่งของ ตนเองได้	0 (0)	1 (0.5)	96 (50.3)	82 (42.9)	12 (6.3)	3.55 (0.621)	มาก

ตารางภาคผนวกที่ 9 จำนวน ร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความสำเร็จในการดำเนินฯ
ด้านวิสาหกิจชุมชนมีผลกำไร มั่งคั่งทางเศรษฐกิจ

n = 191

ประเด็น	ระดับความสำคัญ					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	(จำนวน (คน)/ร้อยละ)						
	1	2	3	4	5		
2. วิสาหกิจชุมชนมีผลกำไร มั่งคั่งทางเศรษฐกิจ						3.29 (0.567)	ปานกลาง
1) กลุ่มมีเงินทุนดำเนินกิจกรรม	0 (0)	27 (14.1)	107 (56.0)	57 (29.8)	0 (0)	3.16 (0.646)	ปานกลาง
2) กิจการมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง และมีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นทุกปี	0 (0)	16 (8.4)	108 (56.5)	67 (35.1)	0 (0)	3.27 (0.604)	ปานกลาง
3) สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	0 (0)	13 (6.8)	106 (55.5)	72 (37.7)	0 (0)	3.31 (0.593)	ปานกลาง
4) เกิดการสร้างงานในชุมชน	0 (0)	8 (4.2)	107 (56.0)	60 (31.4)	16 (8.4)	3.44 (0.707)	มาก

ตารางภาคผนวกที่ 10 จำนวน ร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความสำเร็จในการดำเนินฯ
ด้านพัฒนาและปรับปรุงวิสาหกิจชุมชนต่อเนื่อง

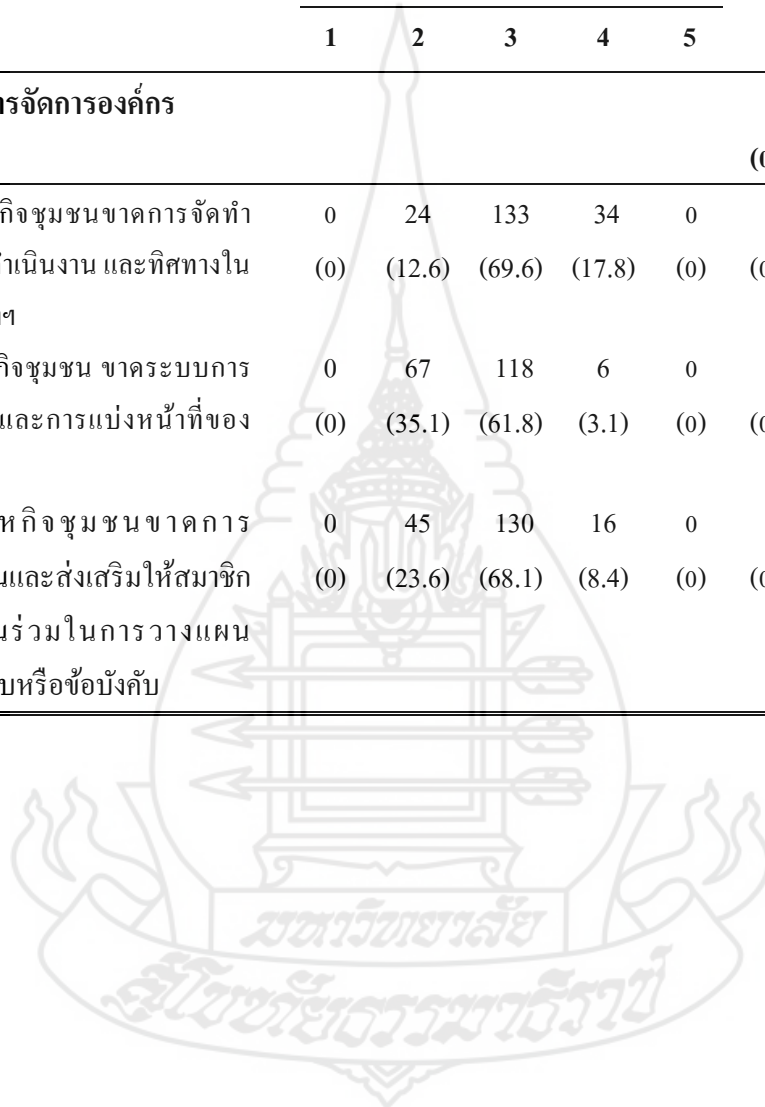
n = 191

ประเด็น	ระดับความสำคัญ					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	(จำนวน (คน)/ร้อยละ)						
	1	2	3	4	5		
3. พัฒนาและปรับปรุงวิสาหกิจ ชุมชนต่อเนื่อง						3.33 (0.523)	ปานกลาง
1) สินค้า/ บริการ ได้รับการพัฒนา คุณภาพอย่างต่อเนื่อง	0 (0)	15 (7.9)	107 (56.0)	69 (36.1)	0 (0)	3.28 (0.601)	ปานกลาง
2) มีผลิตภัณฑ์/ บริการ ใหม่ ๆ เกิดขึ้น	0 (0)	9 (4.7)	114 (59.7)	68 (35.6)	0 (0)	3.31 (0.556)	ปานกลาง
3) สินค้า/ บริการ ได้รับการยอมรับ จากผู้ประกอบการและผู้บริโภค	0 (0)	7 (3.7)	114 (59.7)	70 (36.6)	0 (0)	3.33 (0.544)	ปานกลาง
4) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ ความสามารถและทักษะในการ ทำงานเพิ่มขึ้น	0 (0)	5 (2.6)	114 (59.7)	72 (37.7)	0 (0)	3.35 (0.531)	ปานกลาง
5) คนในชุมชนเกิดการพัฒนา ตนเองเพิ่มมากขึ้น	0 (0)	5 (2.6)	109 (57.1)	74 (38.7)	3 (1.6)	3.39 (0.569)	ปานกลาง

ตารางภาคผนวกที่ 10 จำนวน ร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปัญหาในการ
ดำเนินงานฯ ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม

n = 191

ประเด็น	ระดับความสำคัญ (จำนวน (คน)/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	1	2	3	4	5		
1. ด้านการจัดการองค์กร						2.86 (0.364)	ปานกลาง
1) วิชาหกิจชุมชนขาดการจัดทำ แผนการดำเนินงาน และทิศทางใน การพัฒนาฯ	0 (0)	24 (12.6)	133 (69.6)	34 (17.8)	0 (0)	3.05 (0.550)	ปานกลาง
2) วิชาหกิจชุมชน ขาดระบบการ วางแผน และการแบ่งหน้าที่ของ สมาชิก	0 (0)	67 (35.1)	118 (61.8)	6 (3.1)	0 (0)	2.68 (0.531)	ปานกลาง
3) วิชาหกิจชุมชนขาดการ สนับสนุนและส่งเสริมให้สมาชิก ได้มีส่วนร่วมในการวางแผน กฎระเบียบหรือข้อบังคับ	0 (0)	45 (23.6)	130 (68.1)	16 (8.4)	0 (0)	2.85 (0.546)	ปานกลาง

ตารางภาคผนวกที่ 11 จำนวน ร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปัญหาในการ
ดำเนินงานฯ ด้านการจัดการการผลิต

n = 191

ประเด็น	ระดับความสำคัญ (จำนวน (คน)/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	1	2	3	4	5		
2. ด้านการจัดการการผลิต						2.39 (0.509)	น้อย
1) ต้นทุนการผลิตสินค้า หรือ บริการสูง	27 (14.1)	61 (31.9)	102 (53.4)	1 (0.5)	0 (0)	2.40 (0.733)	น้อย
2) วิสาหกิจชุมชนไม่มีระบบ ควบคุมคุณภาพด้านการผลิตสินค้า หรือบริการที่มีประสิทธิภาพ	18 (9.4)	95 (49.7)	78 (40.8)	0 (0)	0 (0)	2.31 (0.637)	น้อย
3) วิสาหกิจชุมชนไม่มีกำลังการ ผลิตสินค้า หรือบริการเพียงพอ	26 (13.6)	53 (27.7)	111 (58.1)	1 (0.5)	0 (0)	2.46 (0.730)	น้อย

ตารางภาคผนวกที่ 12 จำนวน ร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปัญหาในการ
ดำเนินงานฯ ด้านการจัดการการตลาด

n = 191

ประเด็น	ระดับความสำคัญ					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	(จำนวน (คน)/ร้อยละ)						
	1	2	3	4	5		
3. ด้านการจัดการการตลาด						3.14	ปานกลาง
						(0.553)	
1) วิสาหกิจชุมชนมีคู่แข่งทางการตลาดเพิ่มขึ้น	0 (0)	25 (13.1)	116 (60.7)	50 (26.2)	0 (0)	3.13 (0.614)	ปานกลาง
2) ลูกค้ามีความพึงพอใจในสินค้าและบริการลดลง	0 (0)	26 (13.6)	118 (61.8)	47 (24.6)	0 (0)	3.11 (0.610)	ปานกลาง
3) วิสาหกิจชุมชนไม่มีความสามารถในการหาช่องทางกระจายสินค้าเข้าถึงลูกค้ารายใหม่ได้ทุกปี	0 (0)	16 (8.4)	124 (64.9)	51 (26.7)	0 (0)	3.18 (0.565)	ปานกลาง

ตารางภาคผนวกที่ 13 จำนวน ร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปัญหาในการ
ดำเนินงานฯ ด้านการจัดการการเงิน

n = 191

ประเด็น	ระดับความสำคัญ					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	(จำนวน (คน)/ร้อยละ)						
	1	2	3	4	5		
4. ด้านการจัดการการเงิน						3.13	ปานกลาง
						(0.509)	
1) วิสาหกิจชุมชนขาดเงินทุนหมุนเวียน	0 (0)	27 (14.1)	113 (59.2)	51 (26.7)	0 (0)	3.07 (0.661)	ปานกลาง
2) วิสาหกิจชุมชนไม่มีผลประกอบการกำไร	0 (0)	27 (14.1)	114 (59.7)	50 (26.2)	0 (0)	3.06 (0.662)	ปานกลาง
3) วิสาหกิจชุมชนไม่มีแหล่งเงินทุน	0 (0)	23 (12.0)	116 (60.7)	51 (26.7)	1 (0.5)	3.08 (0.675)	ปานกลาง

ตารางภาคผนวกที่ 14 จำนวน ร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปัญหาในการ
ดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ด้านภาวะผู้นำ

n = 191

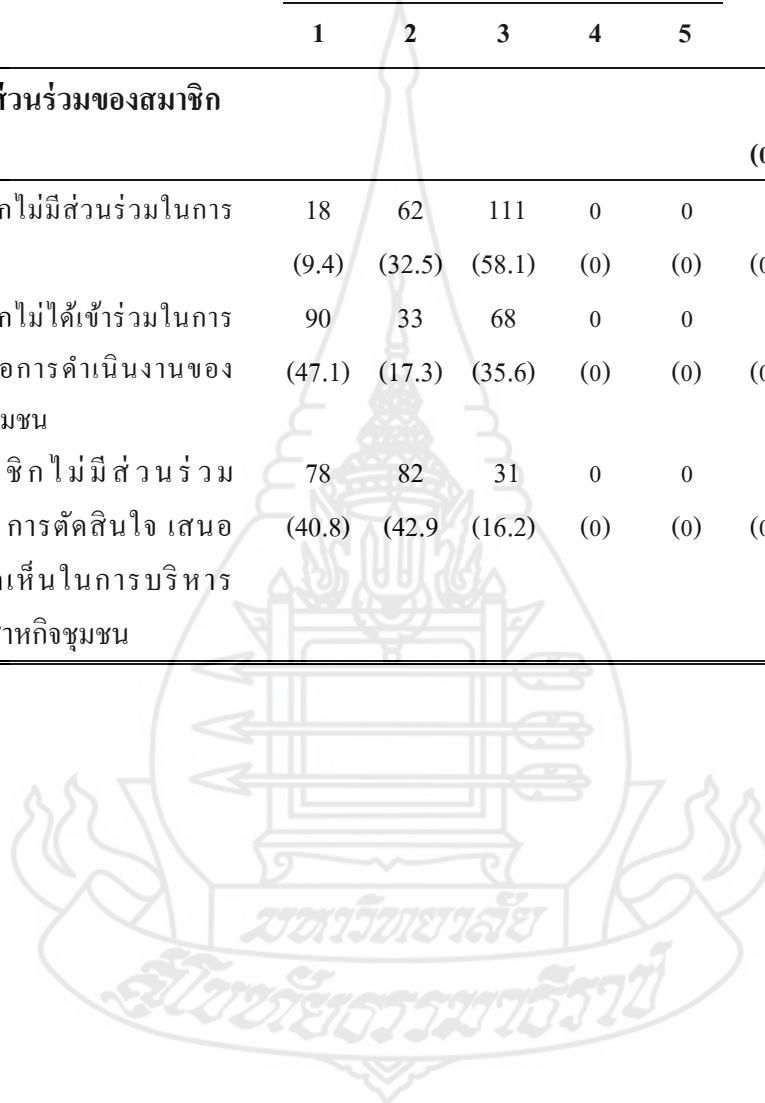
ประเด็น	ระดับความสำคัญ (จำนวน (คน)/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	1	2	3	4	5		
5. ภาวะผู้นำ						2.12 (0.427)	ปานกลาง
1) ผู้นำไม่มีความเข้าใจและชำนาญ ในการดำเนินงานที่เหมาะสม	2 (1.0)	95 (49.7)	94 (49.2)	0 (0)	0 (0)	2.48 (0.522)	ปานกลาง
2) ผู้นำไม่ได้รับการยอมรับและไม่ เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน	63 (33.0)	66 (34.6)	62 (32.5)	0 (0)	0 (0)	1.99 (0.811)	ปานกลาง
3) ผู้นำไม่สามารถสร้างขวัญ กำลังใจในการดำเนินงาน การ แก้ไขปัญหา และสร้างความ ร่วมมือของสมาชิกชุมชน	89 (46.6)	32 (16.8)	70 (36.6)	0 (0)	0 (0)	1.90 (0.909)	ปานกลาง

ตารางภาคผนวกที่ 15 จำนวน ร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปัญหาในการ
ดำเนินงานฯ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก

n = 191

ประเด็น	ระดับความสำคัญ (จำนวน (คน)/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	1	2	3	4	5		
6. การมีส่วนร่วมของสมาชิก						2.04 (0.637)	ปานกลาง
1) สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการประชุม	18 (9.4)	62 (32.5)	111 (58.1)	0 (0)	0 (0)	2.49 (0.664)	ปานกลาง
2) สมาชิกไม่ได้เข้าร่วมในการลงทุนเพื่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	90 (47.1)	33 (17.3)	68 (35.6)	0 (0)	0 (0)	1.88 (0.905)	ปานกลาง
3) สมาชิกไม่มีส่วนร่วมวางแผน การตัดสินใจ เสนอความคิดเห็นในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน	78 (40.8)	82 (42.9)	31 (16.2)	0 (0)	0 (0)	1.75 (0.716)	ปานกลาง

ตารางภาคผนวกที่ 16 จำนวน ร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปัญหาในการ
ดำเนินงานฯ ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ

n = 191

ประเด็น	ระดับความสำคัญ (จำนวน (คน)/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	1	2	3	4	5		
7. การสนับสนุนจากภาครัฐ						1.73 (0.604)	ปานกลาง
1) วิสาหกิจชุมชนไม่ได้รับเงินสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน	34 (17.8)	78 (40.8)	79 (41.4)	0 (0)	0 (0)	2.24 (0.734)	ปานกลาง
2) วิสาหกิจชุมชนได้รับงบประมาณ สนับสนุนแต่ไม่เพียงพอ	138 (72.3)	13 (6.8)	40 (20.9)	0 (0)	0 (0)	1.49 (0.820)	ปานกลาง
3) วิสาหกิจชุมชนไม่ได้รับการจัดการอบรมให้ความรู้กับสมาชิกในองค์กรจากภาครัฐ	115 (60.2)	60 (31.4)	16 (8.4)	0 (0)	0 (0)	1.48 (0.648)	ปานกลาง

ตารางภาคผนวกที่ 17 จำนวน ร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปรผลระดับความ
ต้องการช่องทางการส่งเสริมการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

n = 191

ประเด็น	ระดับความสำคัญ (จำนวน (คน)/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย
	1	2	3	4	5		
สื่อบุคคล (ราชการ, เอกชน)	0 (0)	4 (2.1)	72 (37.7)	110 (57.6)	5 (2.6)	3.61 (0.578)	มาก
สื่อสิ่งพิมพ์ (คู่มือ, วารสาร, แผ่น พับ, ไปสเตอร์)	0 (0)	5 (2.6)	75 (39.3)	106 (55.5)	5 (2.6)	3.58 (0.592)	มาก
สื่อมวลชน (วิทยุ, โทรทัศน์, หอกระจายข่าว, อินเทอร์เน็ต)	0 (0)	19 (9.9)	79 (41.4)	88 (46.1)	5 (2.6)	3.41 (0.705)	มาก
สื่อกิจกรรม (ฝึกอบรม, ประชุม/สัมมนา, คูงาน, ชมนิทรรศการ)	0 (0)	11 (5.8)	84 (44.0)	91 (47.6)	5 (2.6)	3.47 (0.647)	มาก
บรรยาย	0 (0)	1 (0.5)	53 (27.7)	122 (63.9)	15 (7.9)	3.79 (0.579)	มาก
สาธิต	0 (0)	56 (29.3)	120 (62.8)	15 (7.9)	0 (0)	3.79 (0.572)	มาก
ฝึกปฏิบัติ	0 (0)	2 (1.0)	52 (27.2)	122 (63.9)	15 (7.9)	3.79 (0.590)	มาก
ทัศนศึกษา	0 (0)	6 (3.1)	49 (25.7)	121 (63.4)	15 (7.9)	3.76 (0.636)	มาก

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวกLOYใจ เข็นรักษา
วัน เดือน ปีเกิด	24 กรกฎาคม 2532
สถานที่เกิด	อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาหาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. 2554
สถานที่ทำงาน	ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 จังหวัดตรัง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

